



Glasiło Mestne občine Ljubljana, letnik XVI, številka 5, maj 2011, ISSN 1318-797X

Ljubljana



12
9. maj – živo izročilo
junaške Ljubljanec

18
Ljubljana
med
osamosvojitveno
vojno 1991

4
Častna meščana,
nagrajenci
in dobitniki plaket

20
Most župana
Hradeckega





Letošnji jubilejni 55. Pohod Ljubljana 2011 je bil najbolj množičen doslej – tako v rekreativnem kot tekmovalnem delu. Prireditve so se začele v četrtek, 5. maja 2011, s pohodom otrok iz ljubljanskih vrtcev, ki se ga je udeležilo 5 631 malih nadebudnežev. V petek, 6. maja, je na pohod po Poti okoli Ljubljane odpravilo 11 418 učencev ljubljanskih osnovnih šol in 908 srednješolcev.

V soboto, 7. maja, se je odvijal rekreativni pohod po Poti okoli Ljubljane na dolžinah od 2 000 - 16 000 m, ki se ga je udeležilo 4 675 pohodnikov, 4 047 pa je bilo takšnih, ki so prehodili celotno Pot okoli Ljubljane na 35 km. Najbolj množična doslej je bila tudi udeležba v teku trojk, saj se ga je udeležilo 1 719 trojk oz. 5 157 tekačev.

Prireditve so se končale z 18. študentskim večernim tekom na Ljubljanski grad s 1 630 nastopajočimi: študenti, študentkami, meščani in meščankami.



Ljubljana

Mojmir Sepe: Ljubljano moraš imeti rad 3

Darja K. Korenčan in prof. dr. Boris A. Novak:
o častnih meščanih Mojmirju Sepetu
in Svetlani Makarovič 4

Prof. Polde Bibič, prim. dr. Alenka Fetih,
prof. dr. Milček Komelj, Tomaž Kavčič:
o dobitnikih nagrad Aleksandru Valiču,
prim. dr. Vasiliju Matku Cerarju,
Mirsadu Begiču in Gasilski zvezi Ljubljana 7

Dr. Miklavž Komelj, Aleš Dakič, Jaša Jamnik,
Nataša Kordiš: o dobitnikih plaket Eleni
Pečarič, Antonu Kastelicu, Šentjakobskem
gledališču Ljubljana
in Društvu gluhih in naglušnih Ljubljana 10

Akad. prof. dr. Matjaž Krmecl,
Janez Stanovnik, dr. Danilo Türk,
dr. Janez Potočnik, Zoran Jankovič,
dr. Pavel Gantar: 9. maj –
o izročilu junaške Ljubljane 12

Martin Premk:
Ljubljana med osamosvojitveno vojno 18

Darja Lesjak, mag. Tadej Brate:
Most Hrdeckega 20

Junij v Ljubljani 22

Darja Korez Korenčan:
Festival Ljubljana 2011 23

Greta Grabar, dr. Brigita Jamnik:
Voda za Ljubljano skozi čas 24

Energenti v Ljubljani 26

Vita Kontič: Kampanja Spet ta gneča 28

Stane Jagodič:
Nagrajena fotografija Mateja Ograjenška 29

Marjana Lavrič:
Ljubljanski obrtno-podjetniški sejem 30

Četrtni razgledi 31

Ljubljanske novice 35

Okoljske meritve 39

Fotografiji na strani 2:

Letošnji jubilejni 55. Pohod ob Žici in tek trojk,
foto Dunja Wedam

Fotografija na strani 3:

Častni meščan Mojmir Sepe, foto Miha Fras

Fotografiji na naslovnici:

Zgoraj: Otvoritev Mostu Hrdeckega,
foto Miha Fras

Spodaj: Častna meščana Svetlana Makarovič
in Mojmir Sepe, foto Miha Fras

Avtorica nepodpisanih besedil
je odgovorna urednica Nada Šumi.

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj: župan
Zoran Jankovič. Uredniški
odbor: Mitja Meršol
(predsednik), Tjaša Ficko,
Vesna Kos – Bleiweis,
mag. Anže Logar, Stanka
Ritonja. Odgovorna
urednica in lektorica:
Nada Šumi, kontakt:
041/737 863, glasilo.
ljubljanaj@ljubljanas.si.
Avtorica logotipa: Petra
Černe Oven, Studio ID,
Oblikovalska zasnova:
Miljenko Licul. Naslov
uredništva: Glasilo
Ljubljana, Mestni trg 1,
Ljubljana. Tisk: Set
d.o.o., Grafična priprava:
Lupa design. Naklada:
119.000 izvodov.
Natisnjeno na okolju
prijaznem papirju. Glasilo
brezplačno prejme vsako
gospodinjstvo v Mestni
občini Ljubljana.



Ljubljano moraš imeti rad

Moj prvi spomin na Ljubljano je huda nočna nevihta z bliskanjem in grmenjem, zaradi katere sem se zbudil in se na smrt prestrašil, ko sem opazil, da ni nikogar doma. Teti po očetovi strani, pri katerih sem bil na obisku, sta me pustili samega. Tresel sem se od strahu, ju klical in na ves glas jokal. Pa je potem odprl vrata naduse dobrodušen – mož, ki me je vzel v naročje in me nesel k sebi, da sem se pomiril. V njegovem varstvu sem dočkal, da sta se teti vrnili iz Opere. Takrat sem bil star tri leta, ljubeznivi gospod pa je sam pisatelj Fran Saleski Finžgar; teti sta namreč imeli stanovanje v drugem nadstropju njegove hiše na Mirju.

Drugi razburljiv otroški spomin je nepozabna muzika v kavarni Nebotičnika, kamor sta me teti peljali, ko sem bil star šest let. Muzika me je priklenila k orkestru, bil sem kot uročen in teti sta potem pripovedovali, da sem ves navdušen dirigiral.

Ko so Nemci zasedli Celje, sva z mamo, ki je bila liberalna učiteljica, prebežala peš s pomočjo kmečkih vodičev iz okolice Litije v Ljubljano. Mama se je, ker v Ljubljani ni dobila službe, spet čez hribe vrnila v Celje, sam pa sem ostal pri teti. Prvo gimnazijo sem leta 1941 končal na Poljanah, drugo pa na Rakovniku, kjer je bil moj profesor Janko Moder, ki ga imam v dobrem spominu. Mene so Nemci medtem po fotografiji identificirali kot »čisti arijski tip«, ki je zrel za Hitlerjugend, in zahtevali od mame, da se moram vrniti v Celje, sicer ji bodo ukinili podporo. Tako me je oče, ki je takrat deloval kot operni pevec, spet pripeljal v Celje. Mama je bila do osvoboditve partizanska aktivistka, fantje pa smo skrivoma nosili na teren polne nahrbtnike obvez in hrane. Te grenke izkušnje s kar dvema okupatorjema so zaznamovale mojo najstniško mladost, tako da točno vem, da je 9. maj dan osvoboditve slovenskega naroda. Spoštujem ta dan, prav je, da ga slavimo.

Po maturi sem leta 1949 dokončno prišel v Ljubljano, se resno lotil študija klavirja in trobente, socializmu navkljub pa nadaljeval s požiranjem imperialističnega džezza in bil že med študijem sprejet v radijski plesni orkester. Takrat je bila snemalna tehnika še v razvoju, zato smo dvakrat na teden ob pol enajstih zvečer igrali v živo. Kljub neizkušenosti so mi zaupali prvo trobento, kar bi bilo v današnjih časih nepojmljivo. Ob študiju in službi sem imel tudi svoj ansambel. Najprej sem bil podnajemnik na Ilirski ulici, potem pa nad kavarno Evropa v stanovanju Mušija Jakšeta. Tam sem imel sobo s klavirjem. Mama se je potem iz Celja preselila v Zgornjo Šiško, iz sveta se je vrnil tudi oče, ki je dobil angažma v praški operi, ko sem bil ravno na poti na ta svet. Nazadnje pa je bil profesor glasbene akademije v Zagrebu in v Ljubljani, kjer sta se z mamo poročila pri njenih sedemdesetih letih.

Romantičen spomin imam na Grad, kamor sem tri leta hodil pod okno svojega dekleta, Majde Bernard, dokler se nisva leta 1956 poročila. O tem je pozneje nastala klavirska skladba Pogled z gradu, pa vokalna skladbica na besedilo Gregorja Strniše Utrinek: »Utrinek zlat padel je z neba/ mlada deklica ga je videla,/ pa je toliko imela želja, / kolikor zvezd je neba. // Utrinek zlat videl isti čas / tudi fant je mlad, ki jo imel je rad,/ Eno željo imel je samo, / ko je gledal poletno nebo.« - Ljubljano dobro spoznaš, če hodiš po njej peš in iz Šiške na Grad je bilo kar daleč. Ponoči ni bilo avtobusov, ulice pa so bile prazne, v mestu ni bilo takega življenja, kot ga poznamo danes. Klatili smo se po menzah, igrali na sindikalnih zabavah, hodili v Filharmonijo, Opero, Dramo, posedali pri Turistu, prometa skoraj ni bilo ... Pa sem se potrudil in začel Ljubljano onesnaževati že leta 1959, ko sem si v Parizu, kjer sem igral, kupil avto; se pa use do danes rad vozim s kolesom.

Od takrat, ko sem otrok iz klavirja izvabil prvo melodijo »Oooj, kako lepo / ko ptički pojo ... // Oooj, kako lepo,/ ko rož'ce cveto ...« - pa do danes smo skupaj s pesniki Gregorjem Strnišem, Dušanom Velkavrhom, Brankom Šomnom, Elzo Budau in drugimi napisali veliko pesmi, tudi tistih, ki jih je navdihnila Ljubljana, še vsa bolj zanemarjena, bolj puščobna in megljena, če jo primerjam z današnjo. Zemlja pleše še ni bila napisana, pa bo imela naslednje leto že častitljivih pideset let!

Kako vse drugačna pa je Ljubljana danes, ko se je čisto spremenila in stoji za tem vizija, ki ima v mislih vsako podrobnost! Užitek je gledati, kaj so mojstri naredili ob Ljubljanici. Prekrasno je, da je promet v središču mesta zaprt. V Ljubljani se dogaja neverjetno veliko stvari, od vruga lepo je, če se ljudje zbirajo na prostem, mesto živi, ko igra glasba, na enem koncu za eno, na drugem za drugo generacijo, na ulicah petje, ples, gledališče ... Pa Kavalir in zdaj bicikelj, kjer sem že registriran. In čeprav sem za to, da sem kandidat za častnega meščana Ljubljane, izvedel na prvi april in prijatelji radi zbijajo šale na račun tega naslova, moram povedati, da to prenašam z veseljem, da sem hvaležen in ponosen, da me je doletela ta velika čast v najlepšem mestu na svetu, v Ljubljani, mojem mestu. V Ljubljani, ki jo moraš imeti rad.

Mojmir Sepe



Majska slavlja praznika in zahvale zaslužnim

ČASTNA MEŠČANA: SVETLANA MAKAROVIC IN MOJMIR SEPE



Fotografiji: Miha Fras

Častni meščan skladatelj Mojmir Sepe z oljnim portretom slikarja Rudija Španzla, ki ga je Mestna občina Ljubljana slavljenju podarila ob podelitvi naslova na slavnostni seji Mestnega sveta 9. maja.



Častna meščanka pesnica Svetlana Makarovič, ki jo je upodobil slikar Rudi Španzel, Mestna občina pa jo je s portretom obdarila na podelitvi naslova na slavnostni seji Mestnega sveta 9. maja.

Letošnji praznik osvoboditve Ljubljane, 9. maj, dan miru, ki je obenem praznik Evrope, je bil nekaj posebnega, saj se je dogajal v znamenju počastitve 70-letnice Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Govorniki na vseh prireditvah v mestu, predvsem pa številni udeleženci 55. Pohoda ob žici so pomen osvobodilnega gibanja in partizanskega upora slavili z velikim spoštovanjem in zavestjo, da na junaških dejanjih tega časa temelji tudi samostojna država Slovenija. Vrh slovesnosti je bila tudi letos razglasitev obeh novih častnih meščanov Ljubljane. Tokrat so mestne svetnice in svetniki to čast podelili pesnici in »umetniški poliglotki« Svetlani Makarovič in kralju vrhunske slovenske popularne glasbe Mojmirju Sepetu – Mojzesu. Ob njiju se je mesto za zaslužno javno delo z nagradami zahvalilo kiparju Mirsadu Begiću, ginekologu prim. dr. Matku Vasiliju Cerarju, dramskemu igralcu in nosilcu partizanske spomenice 1941 Aleksandru Valiču in Gasilski zvezi Ljubljana, s plaketami pa filozofinji Eleni Pečarič, družbenemu delavcu in likovniku Antonu Kastelicu, Šentjakobskemu gledališču Ljubljana in Društvu gluhih in naglušnih Ljubljana.

Mojmir Sepe - Mojzes, legendarni velikan med iskrenimi ljudmi in vsestranskimi glasbeniki

Darja Korez Korenčan

Ne zgodi se pogosto, da bi se pri poslušanju neke pesmi spomnili ob izvajalcu tudi avtorja, a večino popevk iz zlatih šestdesetih in sedemdesetih let vendarle povezujemo z Mojmirjem Sepetom. Kolegi ga kličejo Mojzes in v znamenju Mojzesa je bilo predvsem lansko leto ob njegovem življenjskem jubileju, 80-letnici. Ne spomnim se koncerta, na katerem bi občinstvo tako dolgo in iskreno aplavdiralo kot ob njegovem koncertu v Križankah s Simfoniki RTV Slovenija, Big bandom in številnimi solisti, ki so na koncu z njim skupaj zapeli. To so trenutki, ko smo ganjeni vsi, ne le jubilant.

Njegova pesem *Med iskrenimi ljudmi* pooseblja tudi njega, človeka z večnim nasmehom na ustih, polnim optimizma, posebne energije ter preprostih besed, ki kažejo na njegovo odprto srce in veliko

povezanost z glasbo. Mojmir Sepe je rojen v Črni na Koroškem, čeprav se ima za Štajerca, gimnazijo je namreč obiskoval v Celju in že tam rad poprijel za trobento v ansamblu Veseli študentje, po maturi pa se je vpisal na Akademijo za glasbo v Ljubljani, kjer je študiral klavir in trobento. Svojo poklicno pot je začel leta 1950 kot trobentar v Plesnem orkestru Radia Ljubljana.

Glasba mu je vse, najbolj ga seveda poznamo po popevkih, a njegova je tudi glasba za filme, pa številni šansoni, predvsem pa je bil od vsega začetka predan džezu in svingu, sprva kot trobentač v Big bandu RTV Slovenija, pozneje pa kot komponist in aranžer mnogih prepoznavnih melodij. Glasba je vrela iz njega, moral je igrati in komponirati, tempo mu je narekoval takratni Radio Ljubljana, ki ga je ves čas spodbujal h komponiranju izvirne zabavne glasbe. Temu mediju je ostal zvest do upokojitve, dvajset let je namreč vodil uredništvo zabavne glasbe. Zvest pa je še vedno občinstvu, ki ga nikoli ne razočara. Le kdo ne pozna njegovih popevk *Poletna noč*, *Zemlja pleše*, *Brez besed*, *Bele ladje*, *Pismo za Mary Brown*, *Malokdaj se srečava*, pa seveda *Med iskrenimi ljudmi*, ki jo je znala najlepše zapeti njegova soproga Majda Sepe in je danes še posebej aktualna v širšem kontekstu medčloveških odnosov. Če bi namreč povsod vladala iskrenost, o kateri poje pesem, bi bil ta svet gotovo leši: *Med*

osvoboditve Ljubljane osebnostim in organizacijam

iskrenimi ljudmi/ se nikoli ne zgodi, da zmaga laž,/ pri vseh drugih pa velja,/ da je nekaj slabega, če preveč priznaš, // in odkar ta svet stoji/ so na njem živeli ti in ti,/ človek bližnjega spozna,/ ko ga ta enkrat izda,/ do takrat pa malo veš. // Med iskrenimi ljudmi/ so preproste vse reči/ kot jasen dan./ Se pa najde marsikdo,/ ki se zdi mu prepusto,/ če je svet ubran ...

Seveda pa so bile prave uspešnice tudi druge Sepetove popevke, med njimi Zemlja pleše in Poletna noč. Zemljo pleše je prvič zapela leta 1962 Marjana Deržaj na 1. festivalu Slovenske popevke, avtor besedila pa je bil Gregor Strniša, izvajal jo je takratni PORL, Plesni orkester Radia Ljubljana. Od takrat smo jo slišali v številnih priredbah in z različnimi izvajalci, najbolj prikupno pa je bilo na jubilejnim koncertu, ko jo je Mojmir Sepe nekaj taktov tudi sam zapel.

Poletna noč pa je neke vrste himna slovenske popevke, nastala je na besedilo Elze Budau, legendarne avtorice vrste tekstov. Pesem je izvajala leta 1964 Marjana Deržaj, na festivalu Slovenske popevke pa Beti Jurkovič. To je tudi pesem, ki se navezuje na Ljubljanski grad; nasploh je Mojzes tesno povezan z mestom Ljubljana, saj živi z mestom in za mesto. Pogosto ga videmo na kolesu in vsakdo ga pozdravi, ker izžareva pozitivno energijo, ki je kar nalezljiva. Svojo predanost mestu Ljubljani izraža tudi v skladbi *V kavarni tam pri mostu*. Njegova glasba in aranžmaji so bili vedno globoko izpovedni, saj so besedila prispevali eminentni pisci poezije.

Mojmir Sepe je pisal tudi koncertantno in simfonično glasbo, npr. Poletni nočno za klavir in ritmo-simfonični orkester. Glasba, ki nas v poletnem času naravnost zamakne v nadvse prijetno razpoloženje, je tudi *Pogled z gradu za klavir in orkester*, ki lahko z dobrim solistom zazveni sveže in nadvse prijetno za uho.

Mojster se je vedno rad odzval povabilom tistih, ki so v njem videli nepogrešljivega sodelavca, mednje gotovo sodi Vita Mavrič, ki je utrla pot slovenskemu festivalu šansonov in pri tem ji je podal roko prav Mojmir Sepe s svojim izvrstnim občutkom za spoj sporočilnih verzov s primerno glasbo, ki besedo nadgradi.

Mojmir Sepe je dobitnik številnih nagrad, med drugim je Ježkov in Kozinov nagrajenec, nagrado Frana Milčinskega - Ježka mu je podelila RTV Slovenija za spodbujanje izvirnih dosežkov, ki sledijo zlahkni Ježkovi tradiciji. Posebej ponosen je tudi na nagrado 22. Sterijevega pozorja in na nagrado Zveze skladateljev Jugoslavije, ki jo je prejel za izvirno scensko glasbo v predstavi *Koža megle* Frančka Rudolfa. Leta 2010 pa je prejel najvišjo strokovno, Kozinovo nagrado, ki jo podeljuje Društvo slovenskih skladateljev za presežke v glasbeni ustvarjalnosti. V obrazložitvi je bilo med drugim zapisano, da »nagrado prejme za inventivno melodiko, ki skriva v sebi tako elemente poetičnosti kot vedrine in humornosti. Harmonizacija njegovih pesmi je za ta žanr izredno bogata in izpovedno ustrezna, zelo dobra pa je tudi inštrumentacija.«

Njegove pesmi so že zdavnaj ponarodele in z gotovostjo lahko trdimo, da so sinonim za zlato dobo slovenske popevke. Sam o svoji glasbi pravi: »Najbolj zanesljiva napoved, da bo skladba ljudem všeč, je, da pesem ni preveč zapletena. Če je melodija lahkotna, potem se tudi besedilo ne izgublja v pretiranih metaforah. Takrat smo imeli srečo, saj so bila besedila izredno kakovostna, ker so jih pisali priznani literati, kot so bili Fran Milčinski - Ježek, Gregor Strniša, Smiljan Rozman, Elza Budau, Dušan Velkavrh in drugi.« Danes je v arhivu Radia Slovenija 235 del za zabavni orkester, ki so bila večkrat aranžirana, in 40 del za plesni orkester, posnel je tudi veliko zgoščenk.

Če beseda legenda včasih zveni malce obrabljeno, pa je pri njem gotovo na pravem mestu - legenda je osebnost, ki nas ne pusti hladnih, ta legenda v nas pušča nostalgijo po dobri zabavni glasbi, kakšne danes žal ni več ali vsej ne v takem obilju. Kljub jeseni življenja je mojster Sepe poln življenjskega poleta, zato čakamo, da nam spet kaj napiše ali aranžira za naše glasbene odre.

Mrtvaški ples: Balade Svetlane Makarovič

Prof. dr. Boris A. Novak

Naj uvodoma čestitam veliki gospe, svoji pesniški sestri Svetlani Makarovič, za čast, ki jo že dolgo neformalno uživa - za naslov častne meščanke mesta Ljubljane!

Pesnica v zgodovinskem kontekstu

Po splošnem konsenzu je Svetlana Makarovič »prva dama« sodobne slovenske poezije. Je kompleksna umetniška osebnost, avtorica vrhunskega in izrazno močnega pesniškega opusa. Če bi pisala v kakšnem jeziku z »večjo difuzij«, bi gotovo veljala za eno izmed pomembnih imen evropske književnosti zadnjih desetletij. /.../

Na ravneh sociologije kulture in psihologije ustvarjanja je Svetlana Makarovič nenavaden primer: po poreklu meščanska gospa, ki si je za pesniški izraz izbrala ljudski ritem, umetnica najvišjih kriterijev, ki je izjemno priljubljena, predstavnica elitne kulture, ki zoper fašistoidno »demokracijo« večine zahteva pravice za šibkejše, za vsakršne manjšine, za vse druge in drugačne. Fascinantna umetnica, pokončen in dostojanstven značaj.

Doštudirala je igro na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Na začetku svoje umetniške kariere je nekaj let delala kot gledališka igralka, večino svojega življenja pa ustvarja kot svobodna književnica. V tej zvezi velja poudariti, da se je Svetlana Makarovič vztrajno in pogumno borila za boljši družbeni položaj umetnikov in avtorske pravice. Del težav, s katerimi se je soočala in jih premagovala, prav gotovo izvira iz njenega spola: podrejen položaj žensk v tradicionalni družbi je bil še posebej trdovraten in poniževalen na področju umetnosti, kjer so samopašno vladali moški. Prav Svetlani Makarovič gre zasluga, da je v prikrito mačistični slovenski družbi zlomila monopol moških. Tovrstne zasluge pa se, kot vemo, drago plačajo.

Narava jo je bogato obdarila s celo vrsto talentov: poleg pesniškega in igralskega daru je Svetlana tudi izvrstna glasbenica, pianistka, pevka in skladateljica, ki je sama uglasbila vrsto svojih balad in šansonov. Svetlanine koncertne izvedbe lastnih pesmi so očarljive in presunljive. Izraža se tudi likovno, saj je ilustrirala nekatere izmed svojih knjig za otroke. Svetlana Makarovič je torej umetniška »poliglotka«.

Intenzivno obdobje življenjske zveze s pesnikom Gregorjem Strnišo je na ploden način zaznamovalo oba. Strniša je avtor ene izmed najbolj izvirnih poetik druge polovice 20. stoletja, ki kombinira keltsko in germansko mitologijo na eni strani ter izrazito moderno zavest, ki jo je sam imenoval »kozmična«. Oba - tako Gregor Strniša kot Svetlana Makarovič - se produktivno naslanjata na ljudsko izročilo, predvsem na baladno pesništvo, vendar vsak od njiju razvije to iztočnico na svoj in samosvoj način: Strniša arheološke ostanke jezika ljudske pesmi inovativno sintetizira s postopki, značilnimi za moderno liriko, Svetlana Makarovič pa se zvesto drži ritmike in leksike tradicionalne balade, vendar njene pretresljive balade upesnjujejo razčlovečeno naravo sodobnega sveta.

Pisanje za otroke

Pomembna razsežnost Svetlaninega literarnega opusa je pisanje za otroke in mladino: njene pravljice (npr. *Kosovirja na letišči žlici*, *Pekarna Mišmaš*, *Sapramiška* in mnoge druge) posrečeno kombinirajo tradicionalno pravljicarstvo in osebno, izvirno, moderno poetiko. Otroci - in odrasli - obožujejo njene lutkovne igre. Toplina Svetlaninega pisanja za otroke je navidezno nezdržljiva z grozljivim vzdušjem balad, ki jih piše za odrasle, vendar podrobnejši premislek razkrije globok skupni imenovalac - izražanje bolečine ranljivega posameznika (otroka ali živali) zaradi nasilja institucionalne družbe.

Iz današnje časovne distance je mogoče ugotoviti, da je kljub občasnemu sodelovanju pri kolektivističnih projektih Svetlana Makarovič povsem samosvoja ustvarjalka z izvirno poetiko, ki je ni mogoče reducirati na umetniške programe in manifeste različnih skupin in gibanj v zadnjih desetletjih.



Majska slavlja praznika in zahvale zaslužnim

ČASTNA MEŠČANA: SVETLANA MAKAROVIČ IN MOJMIR SEPE

Fenomenologija zla

Balade Svetlane Makarovič so pravicata fenomenologija zla. Podobno kot nekateri drugi slovenski pesniki v petdesetih in šestdesetih letih – predvsem Dane Zajc – je tudi Svetlana Makarovič preseгла tolažilni romantični predsodek, da je Jaz nedolžna žrtev, medtem ko da zlo vselej prihaja od drugih.

./../ Svetlana Makarovič – še posebej v svoji zreli, baladni fazi – zlo vidi kot vseobsegajočo silo, ki je obenem človeška in nadčloveška, naravna in nadnaravna. Z natančnostjo skalpela razloči nešteto variant in pojavnih oblik zla. Ves njen ustvarjalni napor je usmerjen k pesniški »analizi« vzrokov in posledic, strategij in taktik zla. Njene balade so bogata zakladnica vseh možnih dialektično protislovnih odnosov med rabeljem in žrtvijo.

Naj na tem mestu omenimo pomembno vzporednico in nič manj pomembno razliko med Zajcem in Svetlano Makarovič. Oba izkazujeta globoko empatijo do trpljenja otrok, ki jih zelo dobro razumeta in se z njimi identificirata; oba sta avtorja vrhunskih del za otroke in mladino. Tematska specifičnost Svetlane Makarovič je odkritje temeljnega dejstva, da je poleg otroka glavna žrtev patriarhalne družbe – ženska.

Svetlana Makarovič je v svoji poeziji oživila celo vrsto slovenskih bajeslovnih likov, ki so bolj ali manj živovarili na podstrežju kolektivne pozabe: desetnica, kresnik, Zeleni Jurij, pehtra, vešča oz. čarovnica, sojenice, škopnik itd.

Lik, h kateremu se pesnica zmeraj znova, naravnost obsesivno vrača, je desetnica. Gre za postavbo iz ljudskega izročila, deseto hčer, ki mora zapustiti varnost doma in se znajti v krutem svetu, kakor ve in zna. Mit o desetnici po eni strani kaže na skrajno revščino praslavanske skupnosti, kjer družina ni mogla preživeti vseh otrok, po drugi strani pa na pošastno logiko izgona iz varnega kroga doma, družine, vasi: desetnica je zaradi svoje ranljivosti in drugačnosti prisiljena trpeti nasilje najbližjih in jesti grenki kruh tujine.

Kot je značilno za močno in pristno poezijo, je okrutne obrede, s katerimi prazgodovinsko pleme kaznuje uporniške in nemočne posameznike, mogoče razumeti kot prisposodbo za »rasistični« odnos današnje družbe do posameznikov, ki so drugačni na kakršnikoli ravni – spolni, etnični, politični, religiozni itd. Desetnica je mitsko ime za vse izganke in izgnance, begunke in begunce, tujke in tujce. Svetlana Makarovič je s pesniško oživitvijo tega mita obnovila problematiko nasilja avtoritarne skupnosti nad posameznikom in – še bolj – posameznico. Če je njena oživitev desetnice še v skladu z izvornim pomenom tega mitološkega lika, pa je nekatere druge like pesnica na izviren in ploden način preinterpretirala. Tak je njen poseg v splošno znano simboliko Zelenega Jurija, bajeslovne postavbe, ki preganja zimo in prinaša pomlad. ./../ V nasprotju s kanoniziranim Župančičem, ki je Zelenega Jurija upesnil na tradicionalno svetel način, je Svetlana Makarovič v ciklu *Zeleni Jurij* iz zgodnje zbirke *Volčje jagode* (1972) ta pomladni ritual prikazala na črn in pošasten način. Pesnica tu imenitno prevzame in nadgradi ritmiko in leksiko ljudskih pesmi v čast pomladi, vendar slavljenje Zelenega Jurija obrne na glavo: ljudje pohabijo to svetlo postavbo, mu iztaknejo oči, zato se vrne kot Sivi Jurij, maščevalec, ki hodi po hišah in iztika oči. »Kar je dobil, to stoterno deli,« se glasi sklepni verz.

Motiv maščevanja je pri Svetlani Makarovič zelo pogost. Žrtev postane rabelj in vrača prizadejano zlo. Začarani krog zla se tako vrti v neskončnost.

Žrtve v baladah Svetlane Makarovič so najpogosteje deklice ali mlade ženske, se pravi bitja, zaznamovana z dvojno šibkostjo – ranljivostjo otroka in ženske. Ta dvojna ranljivost je še dodatno stopnjevana v številnih baladah na temo tragične usode nosečnic, ki izgubijo otroka.

Eno izmed najpomembnejših odkritij Svetlane Makarovič, ki doslej še ni bilo deležno potrebne pozornosti, je tesna povezava principa moči in seksualnosti. S pogumom nujnosti izrekanja strašne resnice nam pesnica omogoča vpogled v grozljivo resnico nasilja: kaže nam, da je nasilje vselej seksualno motivirano in determinirano. Zato ni naključje, da je čarovnica eden izmed osrednjih likov v galeriji Svetlane Makarovič, smrt z ognjem, na grmadi, pa obsesivni motiv, ki se v različnih variantah nenehno ponavlja.

Modernizirana balada

Balade Svetlane Makarovič ne rastejo le iz slovenskega ljudskega izročila, temveč oživljajo tudi metametrične značilnosti drugih tipov balad iz širšega evropskega prostora. ./../

Metrum vselej temelji na vnaprejšnji določenosti elementov, na zakonitosti, pravilnosti, redu – metrum je celo sinonim za zakonitost, pravilnost in red na

pesniškem področju. ./../ Tudi meter moderniziranih balad Svetlane Makarovič vzbuja enake občutke: da svet temelji na zakonitosti, pravilnosti, redu. Vendar je ta zakonitost – zakon nasilja, ta pravilnost je neizogibnost težke in strašne smrti, ta red je ječa usode. Tudi v svetu Svetlane Makarovič nas navdaja gotovost, vendar ne gre za gotovost varnosti in toplino, ampak ravno obratno – za gotovost skrajne nevarnosti in ledenega mraza medčloveških odnosov. Menjavanje naglašanih in nenaglašanih zlogov ter pravilnost rim zvenita kot korak Usode, ki se približuje. Smrt bo na koncu prišla z enako gotovostjo kakor nenaglašeni zlog sledi naglašeni in kakor se na koncu verza oglasi rima. Smrt je izmerjena. Ali točneje: Smrt je mera, mi pa smo vsi izmerjeni, stehani in preštet. Prisluhljivo pesmi *Ura* iz zbirke *Sosed gora* (1980), kjer ima šteje trojni pomen: v tematskem smislu šteje ur, v metričnem smislu šteje naglasov in zlogov, v eksistencialnem smislu pa – preštevanje živih in mrtvih oziroma odštevanje mrtvih od živih:

Prva ura bije, / smrt še ni prišla, / druga ura bije, / zunaj je megla, / tretja ura bije, / tiha lakota, / četrta ura bije, / huda pestrna, / peta ura bije, / dver zaklenjena, / sedma ura bije, / zver priklenjena, / osma ura bije, / kriki do neba, / deveta ura bije, / torklja ropota, / deseta ura bije, / suha jablana, / enajsta ura bije, / smrt še ni prišla, / dvanajsta ura bije.

./../ Izštevanke, te vesele besedne igre, igrajo pomembno vlogo v igrah otrok. Šteje, preštevanje, odštevanje igra pomembno vlogo v baladnem pesništvu Svetlane Makarovič. Prisluhljivo *Odštevanki*, kjer je presunljivi, šokantni konec tudi rezultat presenečenja spriči intonacije pesmi, ki temelji na otroško nedolžnem tonu:

Rdeče češnje rada jem, / črne pa še rajši, / rada grem s poti ljudem, / vsako leto rajši, / so na pragu stali, / so češnje preštevali: / te so moje, te so tvoje, te so pa njegove. // Rada gledam rdeči mak, / pa črnega še rajši, / rada imam meglo in mrak, / vsako leto rajši, / so na pragu stali, / življenja preštevali: / ta so moja, ta so tvoja, ta so pa njegova. // Rada pojem pesmice, / psujem pa še rajši, / rada tudi kar molčim, / vsako leto rajši, / so na pragu stali, / mrličje preštevali: / ti so moji, ti so tvoji, ti so pa njegovi.

Preštevanje elementov omogoča vzpostavitev matematičnih množic. Statistično preštevanje omogoča pregled nad človeškimi množicami. Preštevanje vzpostavlja red v vojski in v družbi. Kdor prešteva, ima moč nad živalmi in ljudmi in vsem, kar je. Kdo prešteva? Čigav glas nas prešteva? Prisluhljivo odgovoru Svetlane Makarovič v baladi *Preštevanje*:

To glas je, ki prešteva, / prešteva tvoje dni, / enakomerno šteje / živali in ljudi / pa vse okoli tebe, / pa vse, kar se ti zdi, / da se zaradi tebe / rojeva in živi, / lobanjice se bele / kotalijo čez svet, / preštevati, preštevati, / red mora biti, red. // Ne veš, da veter sahne, / da se drevo suši, / ne veš, da vse, kar vidiš, / samo na pol živi? / Vse tiše je na polju / velikega sveta, / vse glasnejši postaja / šepet preštevanja / in veš, da v nekem jutru / boš tudi sam prešet, / preštevati, preštevati, / red mora biti, red. // O črno zrno smrti, / ko se na svet rodiš, / o belo zrno rojstva, / ko ga spet zapustiš, / in kadar te prešteje / od onkraj, iz teme, / morda boš vse izvedel, / morda pa tudi ne, / mogoče bo trenutek, / mogoče tisoč let, / preštevati, preštevati, / red mora biti, red.

./../ Pesnica oživlja in na osebni način razvija ne le izročila slovenske ljudske balade, temveč tudi bogato zakladnico drugih baladnih zvrsti in oblik iz širšega evropskega prostora: z igrivim, dobesečno plesnim ritmom se navezuje na naravo italijanske *ballate*, s kitično sestavo in vlogo refrenov na pesemsko obliko francoske *ballade*, z verzim ritmom, pogosto rabo baladne štirivrstičnice in temačnim sporočilom pa je blizu angleški oz. škotski baladi. Narave balad Svetlane Makarovič se torej ne da ustrezno razumeti le na ozadju tradicije slovenske ljudske balade. ./../

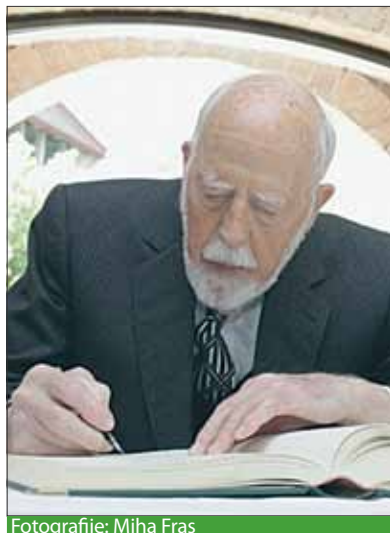
To nenavadno in plodno navezavo na široko paleto izraznih možnosti različnih podzvrsti balade si razlagam kot globoko umetniško intuicijo pesnice, ki je začutila bogate in notranje razvejane potenciale balade in se v procesu raziskovanja in razvijanja teh možnosti približala temeljnemu realizacijam balade v različnih jezikih in nacionalnih književnostih. Ugotovitev o vseevropski razsežnosti pa ne velja le na formalni ravni, ampak zadeva tudi umetniško vrednost njene poezije: kakor ustroj Svetlaninih balad združuje slovensko ljudsko zakladnico z izročili drugih evropskih narodov, tako njeno umetniško videnje raste iz slovenskega sveta in ga presega v univerzalno sporočilo o človekovi usodi. Svetlana Makarovič je velika slovenska in evropska pesnica.

(Skrajšani esej prof. dr. Borisa A. Novaka, s katerim je pesnik uvedel simpozij o Svetlani Makarovič 3. novembra 2010 v Trubarjevi hiši literature. Pesnica je ob tem dogodku svojega pesniškega literarnozgodovinskega in literarnoteoretičnega interpretata imenovala »moj pesniški brat«.)

osvoboditve Ljubljane osebnostim in organizacijam

DOBITNIKI NAGRAD GLAVNEGA MESTA LJUBLJANE:

MIRSAD BEGIĆ, PRIM. DR. MATKO VASILIJ CERAR, ALEKSANDER VALIČ, GASILSKA ZVEZA LJUBLJANA



Fotografije: Miha Fras

Dramski igralec Aleksander Valič



Prim. dr. Vasilij Matko Cerar



Akademski kipar Mirsad Begić



Predsednik gasilske zveze Ljubljana
Maks Zupančič

O Žlahtnem komedijantu

Prof. Polde Bibič

Za naslov članka sem si sposodil naziv, ki ga na celjskih dnevih komedije podeljujejo najuspešnejšim ustvarjalcem komičnih likov. Ob slovesnih trenutkih, kakršen je podelitev nagrade mesta Ljubljane, v mislih obnavljam delo nagrajenca. Aleksandra Valiča občudujem kot nestorja slovenskih igralcev, predvsem pa kot edinega pravega slovenskega žlahtnega komedijanta. Tako veličastnega, da bi lahko nagrade za komične stvaritve mirno poimenovali po njem, pa bi si Rifle ali Toš ali Zrnc prišli služili »nagrado Aleksandra Valiča«.

Slovenski igralci so mladi umirali. Redki so dočakali osemdesetletnico, Rogoz je bil Čeh in je umrl kot Hrvat. Naš veličastni Nestor pa je prekinil žalostno tradicijo. Mladeniško je zakorakal v svoje deseto desetletje. Ob tem ni mogoče drugega kot občudovati to enkratno osebnost, ki so jo ustvarile tri lastnosti, rečem lahko tri odlike: igralec, Primorec, partizan. Ta »troedinost« žari iz vsakega njegovega pogleda, diha in zloga, posebej kadar obuja spomine.

Premalo bi bilo, če bi rekel, da je gledališče njegova ljubezen, njegova strast. Valiču je gledališče religija. Od mladih nog mu je najvišja duhovna vrednota.

Njegovo ustvarjalno delo, za katerega dobiva najvišje priznanje Ljubljane, je vezano prav na slovensko metropolo, po duši pa je Valič vendar ostal Primorec, zvest svojemu rojstnemu kraju. V Stari Gorici je osemleten prvič videl na komedijantskem odru laško glumaško skupino prepevati, plesati in uganjati norčije. Očarali so ga in čeprav mu je oče branil hoditi na njihove predstave, češ, kaj boš gledal Italijane, njega to ni motilo. Gledališče mu je bilo in je še vedno posvečen prostor, brez politike in brez nacionalizma. Razumljivo, da je po doživetjih na goriškem trgu tlela v njem strastna želja, da bi tudi sam nastopal. To mu je po prebegu v Jugoslavijo izpolnil njegov katehet, ki je na šoli prirejal kratke gledališke nastope. Čeprav se je v Ljubljani v začetku počutil zapostavljenega, mu je učitelj verouka dal vlogo očeta. Tako je Sandi, kot ga kličejo prijatelji, stopil na gledališki oder. Do vojne je nastopal na viškem odru, ob prostih večerih pa je hodil na stojišče Drame občudovat takratne velikane slovenskega odra. Levarja, Lipaha, Marijo Vero ...

Po okupaciji pa mu ni preostalo drugega, kot da se je pridružil partizanom. Poslali so ga na Mali Mohor. Bila je zima. Ena najbolj mrzlih. Ob majhnem ognju so si partizani grel vsaj roke in nosove. Na lepem, pravi, da ne ve, »kaj ga je prijel«, je začel recitirati. Gregorčiča. Poveljujoči ga je zaradi tega oprostil straže, češ, naj rajši deklamira. Čez čas so ga poslali na gledališki tečaj v Semeč. Postal je igralec Frontnega gledališča Sedmega korpusa.

Po vojni so ga angažirali v tržaškem gledališču. Preživljal je dve obdobji življenja in delovanja, ki sta mu izjemno pri srcu, zato je o njiju napisal knjigi: Frontniki pa Sanje in resničnost. V slednji ohranja spomin na prva srečna leta povojnega

tržaškega gledališča. Po četrto stoletja se je v stavbi na Via Carducci spet rojevala slovenska igralska skupina, skupina gledaliških brezdomcev, ki ni našla »ne domov, ne dvoran, ne odrov«, našla pa je »ljudstvo, verno in zvesto, požrtvovalno in predano, preizkušeno v borbi, veliko v trpljenju, čisto v veri ...«

V tem času je Aleksander Valič dobil tudi prvo filmsko vlogo v prvem slovenskem filmu. Na svoji zemlji. Žal je bila to vloga črnosrajčnika, izdajalca domovine, zaradi česar je moral Sandi požreti tudi kakšno pikro od soborcev, a zanj je bila to vloga in vsaka vloga je posvečena. Ustvaril jo je z vso profesionalno resnostjo in zanosnostjo.

Seveda je Aleksander Valič ustvaril tudi imenitne resne vloge. Kreon, Lear, Župnik v Betajnovi in tako dalje, a meni se je najbolj zarisal v spomin Hvastja v Hlapcih. Bil je pretresljiv v ponosni, neuklonljivi človečnosti. Kljub temu pa je srž njegovega ustvarjanja komika. Njegov izredni dar za komedijo ima gotovo korenine v sredozemskem Primorju, v tradiciji uličnih glumačev, ki so ga začarali na trgu v Stari Gorici. Torej je nekako naravno, da je izoblikoval like, kot so Lipe v Primorskih zdrazah in vrsta Molierovih komičnih starcev, predvsem pa Rameaujev nečak Denisa Diderota, vloga, ki jo štejem za vrh Valičevega igraltva. Ne vem, če bi drug igralec zmožl ustvariti tako živo podobo zanemarjenega nepridiprava, zavrženca v poležanih oblacilih, hlamudravega gobezdača. Valičev Rameaujev nečak je bil prava psihološka raziskava, igralska mojstrovina, kakršnih je malo.

Zaposlen v ljubljanski Drami, je vendar našel čas, da je sodeloval v Mariboru, Trstu, Kranju in tudi tam zapustil vidno sled.

Vendar ni bil samo sijajen igralec, marveč tudi vnet bореc za igralske pravice, več let predsednik društva igralcev. Nekoč je zagovarjal Berta Sotlarja, ki so ga postavili pred disciplinsko sodišče. Takrat je o njem rekel, da je »za interes gledališča posvečal vse svoje sile ... poznamo ga kot odkritosrčnega kolega in kot vztrajnega borca za igralske pravice, ki se ne boji zamere in represalij.« Te besede pa veljajo tudi za Sandija.

Vsaj omeniti še moram njegove recitacijske nastope. Že v mladih letih se je za svoj užitek učil pesmi, zato je pač lahko tudi tisto mrzlo noč na Malem Mohorju recitiral svojim prezeblim tovarišem. Potem je nastopal na mitingih in partizanskih proslavah, vse do danes. Letos je na primer nastopil na proslavi Dražgoške bitke. Recitiral je dve pesmi Fani Okič – Svoboda in Sporočilo. Valič je svojski tudi, ko izbira repertoar za svoje nastope. Izogiba se tako imenovanemu »železnemu« repertoarju. Pesmi, ki jih recitirajo vsi, ga ne zanimajo, ljudem predstavlja stvari, ki so slabo znane ali celo nezneane. Brska po knjigah in za otroke na primer izbrska pravljico iz Solčavskega, ki je še niso slišali.

Aleksander Valič je več kot devetdesetleten še poln ustvarjalne moči. Slišal sem, da s sinom in vnukoma ustanavlja družinsko gledališče, v katerem oblublja, da bo tudi nastopal. Torej bomo še uživali njegovo žlahtno igraltvo. Čim dlje!



DOBITNIKI NAGRAD GLAVNEGA MESTA LJUBLJANE:

MIRSAD BEGIĆ, PRIM. DR. MATKO VASILIJ CERAR, ALEKSANDER VALIČ, GASILSKA ZVEZA LJUBLJANA

Rodovitna pot prim. dr. Vasilija Cerarja

Prim. mag. Alenka Fetih, spec. ginekologije in porodništva

Prim. dr. Matko Vasilij Cerar, dr. med., specialist ginekologije in porodništva, je bil rojen 8. junija 1946. Po končani klasični gimnaziji se je vpisal na Medicinsko fakulteto in študij končal 1970. leta.

Spoprijateljila sva se v drugem letniku, ko me je opozoril na štipendijo Ginekološke klinike, kamor sva se potem prijavila. Štipendijo smo si morali prislužiti z delom 10 ur na teden in enim nočnim dežurstvom. Za večino izpitov iz kliničnih predmetov sva se pripravljala in jih opravila skupaj. Tudi zadnjega. Imel je neprecenljivo sposobnost iz množice podatkov, ki smo se jih morali naučiti, izluščiti bistveno. Naučil me je gledati na stvari drugače, kot sem bila vajena, kar je bilo zame posebno odkritje in vodilo za naprej.

Med specializacijo se je izpopolnjeval v Womens' Hospital v Los Angelesu. Že tedaj se je usmeril na področje diagnostike in zdravljenja maternih in plodovih boleznih. Ekipo mladih zdravnikov je seznanil z novostmi v stroki in nas s svojim značilnim vedrim značajem in neizčrpno energijo spodbujal, da smo jih v dobro nosečnic, porodnic, plodov in novorojenčkov začeli uporabljati. Uvedel je neprekinjeno spremljanje frekvence plodovih srčnih utripov med porodom in pH-metrijo krvi iz plodove glavice. V nosečnosti je začel uporabljati ultrazvočno preiskavo nosečnosti od samega začetka. Spremembe s področja ultrazvočne diagnostike je sproti uvajal v prakso. Na kliniki je izvedel prvo intraabdominalno in pozneje intravaskularno tranfuzijo krvi pri RhD izosenzibilizaciji ploda. Prvi je začel z odvzemom plodovnice in kasneje krvi ploda v diagnostične namene. Ukvarjal se je z normalno in patološko morfologijo ploda. Bil je tudi med ustanovitelji komisije za etična vprašanja in rizične posege.

V Zagrebu je v začetku osemdesetih let opravil dvosemesterski podiplomski študij iz perinatologije in neonatologije. Leta 1996 je dosegel doktorat znanosti s področja dozorevanja materničnega vratu in sprožanja poroda. S profesorico Lidijo Andolšek sta se odločila, da problem porodnišnice v Ljubljani razrešita z novogradnjo velike porodnišnice za 8000 porodov, v kateri bi rojevale Ljubljančanke, prebivalke ljubljanske regije in bolne nosečnice iz vse Slovenije. S programom sta prepričala politike Samoprispevka III v Ljubljani in vstopila v kampanjo. Uspela sta in v letih 1985-1987 je bila v 23 mesecih zgrajena porodnišnica, ki so ji dali ime Ljubljana. Tedaj so lahko uvedli transport bolnega ploda v maternici, ki je še zdaj zelo uspešen. Sodeloval je v skupini, ki je uvedla Perinatalni informacijski sistem za vso Slovenijo, ki je bil zametek vodenja kvalitete v perinatologiji. Rezultat vsega tega je, tudi na svetovni ravni, zelo nizka umrljivost novorojenčkov v Sloveniji.

Poleg strokovnega dela se je dr. Cerar rad ukvarjal s strokovno organizacijskimi, gospodarskimi in političnimi vprašanji na kliniki in zunaj nje. Bil je predsednik sindikata, delavskega sveta, izvršilnega odbora in predsednik usklajevalne komisije za sistemizacijo in analitično oceno delovnih mest v Univerzitetnem kliničnem centru. Nekaj let je bil poveljnik Mobilne bolnice UKC.

Ob otvoritvi nove porodnišnice leta 1988 je postal direktor Ginekološke klinike. Ob tem se spominjam, kako sva šla še kot študenta mimo, ko so zidali stavbo kliničnega centra. Pokazal je na stavbo in rekel: »V enem od teh nadstropij bo ginekološko-porodniška klinika, ki jo bom vodil jaz.« Imel je jasne načrte in vizije. Res jo je vodil. Vendar pa od svoje vizije razvoja klinike ni odstopil. Tudi takrat ne, ko ga je to stalo vodstvene kariere, ki mu je pomenila veliko. A je stal za tem, kar je mislil, da je za Ginekološko kliniko in ženske, ki se v njej zdravijo in rojevajo, najbolje. Ukvarjal se je s adaptacijami izpraznjenih prostorov in selitvami vseh oddelkov ginekološke klinike nazaj na Šlajmerjevo ulico. Selitve so ostale nedokončane.

V dveh mandatnih obdobjih je bil izvoljen za svetnika v mestni svet Mestne občine Ljubljana ter eno mandatno obdobje v Svet Četrtnih skupnosti Polje. S svojim delom je prispeval k iskanju rešitev, pomembnih za boljšo in meščanom prijaznejšo podobo mesta. V času svojega svetnikovanja je s politično akcijo uresničil željo užalostenih mater in očetov, pa tudi pediatrov neonatologov in otroških sester, da bi na ljubljanskem pokopališču uredili prostor za pokop umrlih novorojenčkov. Zgradili so Park zvončkov, ganljiv prostor v spomin bitij, ki jim ni uspelo začeti živeti. Ta park mu je še posebno ljub in ga večkrat tudi v tišini obiše.

Majska slavlja praznika in zahvale zaslužnim

Univerzitetne kariere se ni lotil, pa je vendar med boljšimi predavatelji in učitelji, ki sem jih imela priložnost poslušati. Vedno se je skušal oddaljiti od ustaljenih pogledov in osvetliti problem z več vidikov. S provokativnimi izjavami, ki so razburjale tako kolege kot javnost, je opozarjal na probleme. Vedno korak prej, preden so ti postali očitni.

Dr. Vasilij Cerar je nesporni nestor slovenskega porodništva, znan tudi v mednarodni strokovni javnosti. Svoje bogate izkušnje uspešno predaja mladim generacijam zdravnikov. Brez dlake na jeziku, izzivalen, a vendar z izostrenim občutkom ne samo za strokovna vprašanja, ampak tudi za pozitivne spremembe v javnem življenju mesta in države.

Ne smem pa mimo še ene velike ljubezni dr. Cerarja. To je šport in športno funkcionarstvo. Ukvarjal se je s športno medicino. Tudi tu ni zmozel brez gradnje. Uspelo mu je prepričati mestne politike, da so v Zalogu zgradili lepo ledeno dvorano. Okoliščine mu v njegovih najstniških letih žal niso dopuščale aktivnega športnega udejstvovanja, sta pa zato dva od njegovih štirih otrok dosegala vrhunske rezultate v športu, na kar je še posebej ponosen

Vaso, čestitam ti za nagrado mesta Ljubljane. Zaslužiš si jo!

Begičev ljubljanski kiparski opus

Prof. dr. Milček Komelj

Akademski kipar Mirsad Begić je doslej pustil Ljubljani več kot prepoznaven ustvarjalni pečat. Ko se je po odlično opravljenih sprejemnih izpiti na beograjski in zagrebški likovni akademiji odločil, da se zaradi samopotrditve preizkusi še v Ljubljani, je v odmorih med izpiti sedel v Muzejskem parku v bližini Ganglovega spomenika Valvasorju in v stiku s tem kiparjem, ki je ustvaril za naše mesto prve odlične javne spomenike, zaslužil, da je Ljubljana kulturno središče, že s svojo tradicijo odprto tudi za kiparsko delovanje, zato se je nemudoma odločil, da doštudira v njej in tukaj tudi ostane.

Danes je Begić ena najizrazitejših ljubljanskih ustvarjalnih osebnosti, a tudi umetnik, ki zavzeto spremlja razvoj mesta, se veseli njegovih uspehov in z velikim spoštovanjem do avtorjev njegovih pomembnih spomenikov, posebej do svojega profesorja akademika Draga Tršarja, sodeluje pri nadaljnjem kultiviranju Ljubljane; s tem pa se nam na novo prebujajo spomin na osebnosti, ki so jim posvečeni njegovi spomeniki, ter se bogati kulturni prostor, ki so ga te oblikovale in v katerem ni umetniških spomenikov, če so le kvalitetni in na pravih lokacijah, nikoli preveč.

Letošnjo nagrado mesta Ljubljane je Begić prejel za svoj celoten javni ljubljanski opus (ta obsega več kot ducat bronastih portretov oziroma spomenikov) s posebnim poudarkom na lani odkritem monumentalnem spomeniku znamenitega župana Ivana Hribarja ob uspešno preurejenem nabrežju Ljubljane. (Na tem mestu je bil, tako kot še vrsta drugih, že posebej predstavljen.) V njem je kipar povezal županovo ekspresivno potencirano realistično prepoznavnost ter zanosno odločenost, da odpravi posledice potresa, nakazane z navzven malone abstraktno prevotljeno konstrukcijo razbitin, s katero je veliki majhni mož nerazdružljivo povezan. S tem je umetnik inventivno in zelo dramatično združil praviloma nezdružljive ustvarjalne prijeme, kar daje delu posebno notranjo napetost. Enako nasprotje pa obvladuje tudi njegovo ob Hribarjevem spomeniku najznamenitejše ljubljansko delo, južni portal ljubljanske stolnice. Umetnik ga namreč ni dojel kot tipična, običajna vrata, razdeljena na pravokotne segmente, marveč kot samostojno reliefno nišo v razčlenjeni kompoziciji cerkvene fasade; vanjo pa je v sklopu diagonalnih navzkrižij drzno projiciral polnoplastične izrazno poudarjene portrete ljubljanskih škofov 20. stoletja, ki nad zleknjeno poduhovljeno podobo mrtvega Kristusa s svojimi pastirskimi gorjačami intenzivno izstopajo iz plitvo nakazanega, pomensko razčlenjenega ozadja, ter tako vzpostavil dramatični konflikt, usklajen v nenehno napetost.

Napetost med zunanjo realnostjo in notranjo močjo pa je Begić vtisnil tudi svojim portretnim kipom. Podoba našega prvega pravnikarja Pegiusa pred pravno fakulteto s Prešernovim reliefom na hrbtu je močan izraz umetnikove neovirane domišljije, dozorele v ognjevito živo prepričevalnost. Za portrete papeža Janeza Pavla II., slikarja Antona Ažbeta in arhitekta Jožeta Plečnika v ljubljanskih cerkvenih in posvetnih interierih ali za Zoisovo podobo, strmečo s pročelja mecenove palače, pa je značilna sinteza, temelječa na brezčasnostnem povzetku mladosti in starosti upodobljenec, pa tudi njihove moči, značaja in modrosti, s katero so zajeti v svojem

osvoboditve Ljubljane osebnostim in organizacijam



Fotografiji: Miha Fras

Dramska igralka Janja Majzelj je na praznični slovesnosti 9. maja pela šansone častne meščanke pesnice Svetlane Makarovič.



Slavnostne seje Mestnega sveta 9. maja na Ljubljanskem gradu so se udeležili najvišji predstavniki mesta in države, organizacije ZB NOB Slovenije, diplomatskega zbora, mestne svetnice in svetniki in številni drugi ugledni gostje.

notranjem bistvu, kot ga vidi umetnik, zato niso njegovi portreti nikoli le trenutna impresija ali mrtev posnetek.

Tudi v na videz le realistične podobe je Begič vselej naselil svoj pogled na upodobljence in med delom dosledno upošteval svoja načelna estetska prepričanja (tako o formatu upodobitve glede na prostor kot o razmerju med obličjem in podstavkom ter izraznimi elementi na obrazu, kot sta usklajujoča se pogled oči in izraz ust, ali med zaobljeno plastično gmoto in njeno »topografijo«, posebej izrazito pri duhovitem Ažbetu); zato je njegovo kiparsko delo vselej premišljeno, temelječe na vrsti portretnih študij z različnimi mimično psihološkimi izrazi, ki ob vsakem izmed spomenikov kličejo kar po samostojni razstavi njegovih variant in osnutkov.

Svoja načela pa zna umetnik upoštevati tudi tedaj, ko se mora izrecno prilagoditi željam naročnika, ki je na primer razumljivo želel videti župana veličastno energičnega, in ne zamišljeno depresivnega. Vse take pobude in želje ter vse druge okoliščine pa zmore ustvarjalno upoštevati in uspešno povezati le izkušen mojster, ki se zna živeti v dušo vseh: tistih, ki jih upodablja, in tistih, ki si prizadevajo za umetniško obogatitev in povzdigo mestne prestolnice, pri tem pa se zavedajo tudi pričakovani meščanov in namena takih spomenikov, ki niso le kiparske umetnine nasploh, kakršne bi sodile predvsem v galerije, ampak dosledno poudarjajo tudi zgodovinski pomen in individualnost tistih, ki jih na mestnih trgih in v notranjščinah zlasti kulturnih ustanov za vedno ohranjajo kot prepoznavno žive, saj jih spomeniki spreminjajo v še vedno (in nenehno) živo navzoče in nepozab(lje)ne meščane, ki so postali nesmrtni s svojim delom.

Gasilska zveza Ljubljana

Tomaz Kavčič

Ljubljano, ki zaradi svoje junaške drže med drugo svetovno vojno nosi ime mesto heroj, bi lahko tudi zaradi njenih današnjih junaških prebivalcev in njihovih dejanj, ko se za pomoč bližnjim pogosto izpostavljajo življenjski nevarnosti, danes v tem duhu poimenovali mesto herojev. Fantje, dekleta, možje in žene, včlanjeni v 35 prostovoljnih gasilskih društev, združeni v gasilsko zvezo Ljubljana, že več kot 140 let dan in noč darujejo svoj prosti čas za varnost in blaginjo prebivalcev našega glavnega mesta. Ob svojem vstopu v gasilske vrste se vsi zaobljubijo, da bodo spoštovali temeljne človeške vrednote in nudili pomoč bližnjemu v nesreči. Svojo zaobljubo so v pretekli zgodovini dokazali, ko so mesto zajeli obsežni požari, potres, povodnji in druge nesreče. Predmestje Ljubljane in bližnjo okolico so v preteklosti zaznamovala kmečka naselja in v poljedelstvo ter obrt usmerjeno prebivalstvo. Mesto je bilo manjše in bolj razčlenjeno kot danes. Enako misleči prebivalci so ustanavljali

gasilska društva, v tistem času imenovana požarne brambe ali gasilske čete, da bi organizirano reševali življenje in premoženje ob vse večjem številu požarov in drugih nesreč. Tej zgodovinski naravnosti prebivalstva po samoorganiziranosti in samozaščiti se moramo zahvaliti, da imamo danes v Ljubljani tako številčno in bogato razvito prostovoljno gasilstvo.

Gasilska društva so se interesno združevala v gasilske zveze z namenom, da izboljšajo svoje delo in ureditev področja zaščite in reševanja v mestu. Današnja Gasilska zveza v Ljubljani, ki je bila ustanovljena leta 1995, po razpustitvi petih občinskih gasilskih zvez nekdanjih občin na območju Mesta Ljubljane, za svoje članice opravlja organizacijske in strokovno tehnične naloge. Slednje uresničuje prek organov odločanja in strokovnih teles. Na operativnem področju je to poveljstvo zveze s poveljnikom in 6 sektorskih poveljstev, ki jih sestavljajo poveljniki društev. Temeljna naloga je vodenje in koordinacija operativnega dela (skupaj z Gasilsko brigado Ljubljana sestavljajo Javno gasilsko službo Mestne občine Ljubljana), organizacija in izvedba izobraževalnih programov, vzdrževanje gasilske opreme in skladien nakup gasilske tehnike, vzgoja mladih gasilcev, preventiva prebivalstva, negovanje tradicije in spoštovanje gasilske zgodovine.

Gasilska organiziranost je bila znova na preizkušnji v preteklem letu, ko so septembra naše mesto prizadele največje poplave po letu 1926. V 11-dnevni intervenciji pomoči, zaščiti in reševanja življenj ter premoženja je sodelovala večina prostovoljnih gasilskih društev in njihovih prostovoljcev, ki so pomoč nudili vsakomur in vsak trenutek, pri tem pa opravili več kot 22.000 ur prostovoljnega dela. Ob tem je bilo uporabljenih 85 gasilskih vozil in plovil, s katerimi je bilo opravljenih 4.049 strojnih ur in prevoženih 16.223 kilometrov, obratovalo je 176 različnih strojnih naprav (črpalk, elektroagregatov), s katerimi je bilo opravljenih 6.194 strojnih ur.

Temeljne vrednote varnosti ni brez posameznikov v množici strokovnih, usposobljenih, humanih, solidarnih, požrtvovalnih in nesebičnih herojev našega časa. Zato ne odlašajte in ne čakajte na druge! Postanite tudi vi del te množice danes, za jutri, za naše glavno mesto.

Osebna izkaznica Gasilske zveze Ljubljana

Status: zveza prostovoljnih gasilskih društev

Naslov: Zadobrovska c. 88, 1000 Ljubljana

Elektronska pošta: info@gasilskazveza-lj.si

Spletni naslov: www.gasilskazveza-lj.si

Člani zveze: 35 prostovoljnih in 2 industrijski gasilski društvi (PGD/GD/PIGD)

Članstvo v številkah: ● gasilska mladina: 870, ● gasilski pripravniki: 536,

● prostovoljni gasilec/ka - operativne: 1705, ● prostovoljni gasilec/ka - rezerva:

126, ● gasilski veteran/ka: 393. (Vir: VULKAN-GZL, maj 2011)



DOBITNIKI PLAKET GLAVNEGA MESTA LJUBLJANE: ELENA PEČARIČ, ANTON KASTELIC, ŠENTJAKOBSCO GLEDALIŠČE LJUBLJANA, DRUŠTVO GLUHIH IN NAGLUŠNIH LJUBLJANA

Univerzalno sporočilo Elene Pečarič

Dr. Miklavž Komelj

Elena Pečarič v vsem svojem delovanju izpričuje neločljivost osebnega in političnega: zanjo je rušenje vseh samoumevnosti, ki dušijo individualno in kolektivno eksistenco ljudi, dobesedno pogoj dihanja.

Ko se bori za temeljne človeške pravice hendikepiranih – kot predsednica slovenske organizacije YHD (Youth Hencicap Deprived) in vodinja Centra za neodvisno življenje, je v Sloveniji stotinam ljudi, kakršne je družba v imenu »znanstveno utemeljene« skrbi za njihovo dobro zapirala v svoje disciplinarne institucije, omogočila neodvisno življenje v domačem okolju s pridobljeno osebno asistenco –, obenem z ostrino svojega uma, zavezanega filozofiji, in žarečo duhovno močjo (nekoč je v nekem intervjuju dejala, da je po duši »mlada partizanka«) razkriva hipokritsko naravo temeljnih mehanizmov današnje »pastoralne oblasti«.

To v članku *Osebnost je politično* napisala z besedami, napisanimi z ognjem, ki čudovito presvetljuje temo našega časa in prostora: »Mehanizmi pastoralne oblasti so se namreč še bolj profilirali, sofisticirali in razpredli ter jih je zaradi tega težko zaznati, jih opredeliti kot nasilje ali represijo, saj so prežeti s psihološkimi, humanitarnimi in humanističnimi diskurzji. Utemeljujejo se v znanosti. Vse, kar sem morala potrpeti, razumeti in sprejeti, se sprijazniti in sprejeti, vsa bolečina je bila za 'moje' dobro in meni v prid. Odpor in upor je bil le znak moje nezmožnosti, da se sprijaznim z danostjo, z realnostjo, z lastno omejitvijo in omejenostjo. Če ali ko bi bila sposobna to sprejeti, bi se jim lahko mirno in varno prepustila. Raje kot to bi se ubila, a že s tem bi jim dala potrditev ter nekakšno zadovoljstvo. Ne, potrebno je bilo vztrajati, preživeti, živeti po svoje in na svojem.

Bolje je izzivati smrt, da morda ohraniš, pridobiš in si ne nazadnje prilastiš lastno življenje, ki so ti ga hoteli vzeti, znikati, ga upravljati ter nadzorovati, kot pristati in obstati v vlogi žrtve, objekta skrbi, pomilovanja, usmiljenja, predmeta izživljanja raznih strokovnjakov in oblikovalcev politik. Tistih, ki si z raznimi postopki normalizacije, medikalizacije, rehabilitacije in psihologizacije osmišljajo svoje početje in hkrati vedno poskrbijo, da so ustvarjali in ohranjali pogoje lastne reprodukcije njihovega 'neproduktivnega' početja. Neproduktivnega v smislu, da je bil neuspeh prav pogoj za njihov uspeh, nedokončan in spodletel namen, pogoj za ponovni začetek ali obnovitev

nadaljevanja, zgrešen cilj, dokaz, da je s poskusi potrebno še nadaljevati ali jih celo intenzivirati. Spodletelost služi le specializaciji, diverzifikaciji.

Mogoče lahko v teh zgodnjih bojih za preživetje in življenje iščem razloge za svojo občutljivost za vse oblike neenakosti in diskriminacije v družbi. Seveda pa je tudi moja zaveza filozofskemu razmišljanju dodatna obveza in dolžnost, stvar etike, da sem kritična do razmer v družbi, ki nas hočejo podrežati, onesposablja, nam odvzema moč in sposobnost odločanja. Reagiram na tiste procese in ideološke prakse, ki nas hromijo, odvrtačo ali poneumljajo, zato da se mimo nas lahko nemoteno izvaja oblast.

Tako sem se začela spraševati in razumeti, zakaj se stvari dogajajo tako, kot se, zakaj se drugim zdijo nekatere stvari tako naravne in samoumevne, sama pa jih doživljam, vidim, gledam in razumem povsem drugače, kot nasilje, kot trpljenje, kot izživljanje, kot nesmisel in absurd.«

V tem »povsem drugač« je univerzalnost.

Elena Pečarič je spoznala, da je hendikepirano telo, kot piše v članku *Politično je osebnost*, »idealno in celo privilegirano izhodišče za možnost uvida, raziskovanja in spoznavanja oblastnih odnosov v družbi, saj se ne vklaplja v družbene ideale imaginarijev in izstopa, deluje moteče, povzroča nelagodje, strah in tesnobo« in tako »izziva in zahteva soočenje z lastnim hendikepom, zahteva redefinicijo t. i. realnosti in resnice, v katerih se proizvaja in konstituira«. To, za kar se bori Elena Pečarič, se v najglobljem smislu tiče vseh nas. Elena Pečarič resnično ljudi, ki so ostali brez vpliva na svoje življenje, razkriva kot temeljno resnico o današnji »demokraciji« družbi, v kateri je parlamentarna »politika« postala sinonim za serviranje interesov kapitalskih elit kot »neizogibnih nujnosti«, ki jih je treba sprejemati brez alternativ. Zato je bila vedno brezkompromisna kritičarka vseh družbenopolitičnih tendenc, ki ljudem onemogočajo neodvisno življenje in odločanje; v času sprejemanja Lizbonske pogodbe je napisala vrsto lucidnih kritičnih tekstov, zbranih v knjigi *Eutropija*; med zavijanjem sirenskih pesmi »evropskih perspektiv« je v novi Evropi prepoznavala porajanje novega imperializma in militarizacije; danes je knjiga aktualnejša, kot je bila v času nastanka; vse njene teze so se pokazale kot pravilne. Vanjo pa je ob teh vse prejkot optimističnih predvidevanjih vpisana jasna zavest o tem, kako je vedno mogoče izzvati spremembe tistega, kar se zdi nespremenljivo, s konstitucijo nove politične subjektivnosti, ki vedno na novo opredeli celotno razmerje, v katero vstopa: »Ko spremenimo svoj položaj, se tudi položaj tistega, ki nam stoji nasproti, v našem odnosu in razmerju do njega, do tistega, ki je zastopnik oblasti, zmore ter

mora spremeniti. Vedno imamo možnost, da spreminjamo razmerja; seveda pa nikoli in nikjer ne moremo popolnoma in povsem izstopiti iz vsakega oblastnega razmerja.«

Da je spreminjanje razmerij, ki se zdijo nespremenljiva, naravna, samoumevna in neizogibna, mogoče, nam Elena Pečarič zagotavlja že s samo svojo navzočnostjo v slovenski družbi, ki nam mnogim daje navdih in pogum.

Anton Kastelic – umetnik in dejavni človekoljub

Aleš Dakič, predsednik Sveta ČS Golovec

Anton Kastelic je po izobrazbi organizator športne rekreacije in dolgoletni član/ svetnik Sveta ČS Golovec v mandatnih obdobjih 2002-2006 in 2006 – 2010 ter v sedanjem mandatu.

Kot član Sveta se je v prvem mandatu z vso prizadevnostjo vključil v delovanje Sveta, še zlasti na področju socialne pomoči socialno šibkim krajanom na območju ČS Golovec; prvi je predlagal in dosegel, da se sredstva za socialno pomoč ne dodelijo Karitasu, temveč se v okviru Sveta ustanovi posebna komisija Sveta, ki sredstva, namenjena socialno šibkim krajanom, dodeli neposredno, prav tako pa tudi VVZ Oton Župančič in OŠ Karla Destovnika Kajuha ter OŠ Božidarja Jakca s POŠ Hrušica. V drugem mandatu je bil kot kandidat Liste Ljubljana – moje mesto izvoljen za podpredsednika Sveta in predsednika socialne komisije, v kateri je aktivno deloval bodisi kot pobudnik in sooblikovalec odločitev komisije in Sveta ali kot neposredni izvajalec le-teh, tako da so bili postavljeni temelji za bodoče delo na področju socialne na območju ČS Golovec.

Kot takšen in kot dolgoletni predsednik Društva invalidov Ljubljana-Center se je z vso prizadevnostjo in delavnostjo vključil v reševanje pereče problematike mirujočega prometa – vzpostavitev večjega števila parkirnih površin za invalide in odprave infrastrukturnih in gradbenih ovir oz. vzpostavitev klančin za večjo mobilnost ter s tem izboljšanje kakovosti življenja invalidov na območju ČS Golovec. Kot pobudnik in sooblikovalec ter izvajalec odločitev Sveta aktualnega mandata je zbral 352 podpisov za ureditev parkirniš oz. rekonstrukcijo le-teh na območju prometnic, tj. Hruševske in Dergančeve ulice ter ureditev invalidom prijaznih dostopov (klančin) na celotnem območju Štepanjskega naselja; ko so jih izvajali, je bil tudi stalno osebno navzoč.

S tovrstnim delovanjem na področju vzpostavitve večjega števila urejenih parkirnih površin za invalide ter vzpostavitev infrastrukturnih oz. gradbenih pogojev in invalidom prijaznih razmer je deloval tudi na območju MOL. S svojimi predlogi in aktivnim uresničevanjem izboljšanja tovrstne kakovosti življenja invalidov v okviru večletne aktivnosti Zveze delovnih invalidov Slovenije je prispeval pomemben delež k odločitvi, da je bila Mestni občina Ljubljana podeljena listina *Občina po meri invalidov*.

Anton Kastelic se je kot ustvarjalec upodabljajoče umetnosti (slikar in grafik) in dolgoletni član Likovnega društva Ljubljana (en mandat je bil tudi podpredsednik društva) in širše v slovenskem prostoru, prav tako z vso zavzetostjo vključeval (kot pobudnik, sooblikovalec in neposredni uresničevalec) v dejavnosti Sveta ČS Golovec oz. prostovoljnih interesnih društev na območju ČS Golovec s področja upodabljajoče umetnosti. Kot donator več svojih likovnih del v aktivnostih prostovoljnih interesnih društev na območju ČS se je aktivno vključil (bil tudi član organizacijskih odborov) v snovanje idej in sooblikovanje odločitev ter uresničevanju le-teh v povezavi z organizacijo in izvedbo 1. dneva (junij 2009) in 2. dneva ČS Golovec (september 2010).

V okviru aktivnosti organizacije in izvedbe 2. dne ČS Golovec je Svet na njegovo pobudo izvedel likovni natečaj za otroke VVZ Oton Župančič ter učence OŠ Karla Destovnika Kajuha in OŠ Božidarja Jakca s POŠ Hrušica. Po izboru 9 nagrajenih likovnih del otrok in učencev, ki jih je izbrala strokovna žirija likovnih pedagogov VVZ in OŠ, ki jo je vodil, je pripravil večdnevno likovno razstavo svojih del in nagrajenih del otrok in učencev v prostorih Službe lokalne samouprave.

Kot plodovit ustvarjalec likovnih del je svojo aktivnost več desetletij širil ne le na območju Mestne občine Ljubljana, temveč tudi širše na območju celotne Slovenije, saj je sodeloval v 59 skupinskih razstavah in organiziral 33 samostojnih raziskav. Vseskozi pa je njegovo likovno ustvarjalnost prežemala človekoljubna angažiranost, saj je s svojimi deli sodeloval v številnih donatorskih akcijah tako na območju Mestne občine kot na širšem območju Slovenije.

Anton Kastelic je bil na listi DeSUS za svetnika Četrtno skupnosti Golovec izvoljen tudi v sedanjem mandatu kot aktivna politično in družbeno angažirana osebnost, ki se spretno izogiba pastem političnega angažmaja na območju ČS Golovec oz. Mestne občine Ljubljana. Svojo večplastno delovanje prežema s srčno človekoljubnostjo in pretanjeno izraznostjo svojih likovnih del.



Foto: osebni arhiv

Filozofinja Elena Pečarič



Foto: Miha Fras

Družbeni delavec in slikar Anton Kastelic



Foto: Miha Fras

Direktor Šentjakobskega gledališča
Ljubljana Leopold Pungercar

Foto: Miha Fras

Predsednik Društva gluhih in naglušnih
Ljubljana Janez Slatinšek

90 let Šentjakobskega gledališča Ljubljana

Jaša Jamnik

Šentjakobsko gledališče Ljubljana (ŠGL) je gledališče z dolgoletno tradicijo, ki letos obeležuje 90-letnico prve uprizoritve. Je ena najstarejših gledaliških ustanov na Slovenskem in eno najstarejših repertoarnih ljubiteljskih gledališč v Evropi. Nepretrgoma (razen v času kulturnega molka med letoma 1941-45) deluje že vse od ustanovitve leta 1920 oz. od prve uprizoritve poleti leta 1921. To dolgotrajno delovanje kaže na njegovo trdno vpetost ne le v ljubljanski, temveč tudi širši slovenski in evropski kulturni prostor, ki ga s svojo dejavnostjo in sproščanjem ustvarjalnih potencialov ljubiteljskih gledališčnikov pod mentorskim in režijskim vodstvom profesionalnih gledaliških ustvarjalcev nedvomno pestri in bogati.

Kljub željam po preseganju lokalnih in nacionalnih meja svojega ustvarjanja in delovanja pa je bilo Šentjakobsko gledališče vseskozi predvsem ljubljansko gledališče in to tudi ostaja, o čemer nedvoumno pričča tudi ime mesta v njegovem uradnem nazivu, pa tudi sklep mestnega sveta o prevzemu ustanoviteljskih pravic in dolžnosti gledališča iz leta 1968.

Kljub svoji temeljni zavezanosti ljubiteljskemu gledališkemu ustvarjanju je iz šentjakobskih vrst izšla cela vrsta izjemno prodornih in za slovenski in širši gledališki prostor pomembnih poklicnih ustvarjalcev – od Staneta Severja, Ančke Levarjeve, Metke in Danila Bučarja, Ivana Cesarja, Mire Danilove in Franeta Milčinskega – Ježka, Rudija Kosmača in Bineta Matoha do Saše Pavček, Dragice Potočnjak, Nataše Barbare Gračner, Barbare Cerar in Jurija Zrneca, če naštejemo le nekatere. Pred ustanovitvijo ljubljanske Akademije za gledališče, radio, film in televizijo pa je nasploh veljalo, da v nobeno resno poklicno gledališče nisi mogel vstopiti brez nekajletnega urjenja na šentjakobskem odru.

V svoji bogati 90-letni zgodovini je gledališče prešlo različna obdobja in sloge ustvarjanja, od prvotnega, za takratne pojme avantgardno-eksperimentalnega gledališča, do ljudske igre in komedije in nedolgo nazaj celo muzikalov.

V samem začetku, v sezoni 1922/23, je mesto režiserja v Šentjakobskem

gledališču na primer prevzel član Narodnega gledališča Milan Skrbinšek in v svojem času uprizoril skoraj celotnega Cankarja. Zanj se je govorilo, da je znal dvigniti skrite zaklade ter opredeliti delovanje posameznika in celote. Še danes velja, da je bil eden najpomembnejših učiteljev in umetniških mentorjev v zgodovini tega gledališča, obdobje med letoma 1924 do 1929 pa so kronisti poimenovali kar Skrbinškovo. Ko se je ta veliki umetnik moral zaradi nerazumevanja takratnega vodstva Narodnega gledališča iz Šentjakoba umakniti, je gledališče nekaj časa ostalo odvisno samo od svojih moči. Tako so delo poprijeli ustanovitelj Viktor Markič, Drago Pogorelec-Karus in Milan Petrovčič; slednji s skoraj 80 režijami do danes ostaja šentjakobski rekorder.

V obdobju po drugi svetovni vojni je kulturna politika v Ljubljani gledališča razdelila nekako takole: Drama SNG je igrala klasiko in sodobno problemsko dramo, na novo ustanovljeno Mestno gledališče ljubljansko meščansko dramo in komedijo, Šentjakobsko gledališče pa je v načelu moralo gojiti ljudsko igro in komedijo. Le včasih so skrenili z dogovorjene programske smeri in zaigrali še kaj drugega. Kulturni politiki so trdili, da potrebujemo gledališče za občinstvo, ki še ni zadosti zrelo za Dramo, in to naj bi bilo šentjakobsko.

V nekdanji Jugoslaviji je Šentjakobsko gledališče veljalo za pojem na področju ljubiteljskega gledališkega ustvarjanja, kar dokazujejo praktično vsakokratne nagrade in priznanja na najpomembnejših festivalih in srečanjih. S tem pa je gledališče tudi zunaj meja svoje ožje domovine pričalo o raznovrstnosti, kakovosti in ustvarjalnih potencialih ljubiteljskega gledališkega ustvarjanja v Ljubljani.

Tudi v samostojni Sloveniji ni nič drugače. Šentjakobsko gledališče Ljubljana ostaja vrh tvorstnega ustvarjanja v umetniškem, uprizoritvenem in organizacijskem smislu, o tem pa pričajo tudi vsakoletne nagrade na najpomembnejših festivalih in srečanjih ljubiteljskih gledališč, od tradicionalnega Linhartovega srečanja (nacionalni festival ljubiteljskih gledališč) in Čufarjevih dnevov do nekaterih mednarodnih nagrad in priznanj (Repassage fest, Srbija, Mednarodni festival Jadran, Hrvaška itd.)

Danes gledališče vidi svojo prepoznavno identiteto in temeljno polje delovanja v prostoru med visoko, kvazielitistično, hermetično produkcijo velikih gledaliških hiš in ceneni in instantnim zabavljaštvom

komercialnih gledališč in skupin, s čimer ostaja odprto in široko dostopno v vsebinskem in formalnem pogledu. Njegov program je usmerjen v raznoliko produkcijo predstav, ki prisluhnejo aktualni družbeni problematiki (lokalni, slovenski, evropski) v najširšem pomenu (politični, socialni, ekonomski, medijski, etično-moralni in drugi pojavi) in se nanjo ozirajo in odzivajo s popolnoma avtonomnim pogledom.

Temeljni uprizoritveni vodili sta vsebinska poglobljenost in komunikativnost sodobnega gledališkega izraza s poudarkom na igralskih kreacijah in ansambelski igri ljubiteljev pod vodstvom in mentorstvom poklicnih gledaliških ustvarjalcev. Repertoar Šentjakobskega gledališča sloni predvsem na kvalitetnih dramskih predlogah iz slovenske in svetovne zakladnice s poudarkom na novonastali dramatik in dramski literaturi druge polovice 20. stoletja, osredotoča pa se tudi na dramska besedila iz gledaliških prostorov in dežel, ki se redko pojavljajo na slovenskih gledaliških odrih.

Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana

Nataša Kordiš

Društvo deluje od 6. septembra 1931 dalje in nudi vsestransko skrb in pomoč gluhim, naglušnim in gluhoslepim na vseh področjih življenja in dela. Ima status invalidske organizacije in status društva, ki deluje v javnem interesu. Od leta 1996 je sedež društva v Zadobrovi v Ljubljani. Deluje na področju osrednje Slovenije v Mestni občini Ljubljana in še 36 občinah od Kamnika do Kočevja.

Gluhota je najtežja med invalidnostmi. Gluhi na prvi pogled nima težav, saj se na videz ne razlikuje od drugih ljudi. Na pogled so ti ljudje vitalni, zdravi in samostojni, vendar se zelo razlikujejo od drugih oseb z oviranostmi. Kako veliki pa so problemi teh ljudi, hitro ugotovimo, ko poskušamo vzpostaviti stik z njimi. Komunikacija je zelo otežena. Naravni jezik gluhih je znakovni jezik, v katerem sporazumevanje poteka v obliki kretenj, mimike, hitrosti gibov in celotnega telesa; s to njim razumljivo govorico se med seboj zelo dobro sporazumevajo. Slišočemu sogovorniku se zdi hitro zaporedje gibov popolnoma nerazumljivo in težko

verjame, da se lahko na tak način vse pove. S pomočjo tolmača in s pomočjo prilagojenih tehnik (podnapisi ...) uspejo pridobiti nekatere informacije iz sveta govora, vendar je dan dolg 24 ur in med ljudmi se ves čas pretakajo informacije. Mnogo informacij pa ne pride do njih, saj so vezane na govor. Gluhi ne morejo spremljati radia, ne morejo poslušati televizijskih oddaj, pogovorov sodelavcev na delovnem mestu, sosedov, sorodnikov na družinskem srečanju ter lastnih otrok. To velja tudi za pisano besedo, saj je tudi ta vezana na govor. Govor se razvija z rabo, gluhi pa se govorjenja jezika le težka naučijo. Zato jim tudi zapisana informacija lahko povzroča težave. Težave naglušnih so drugačne. S pomočjo slušnega aparata lahko pridobijo informacije, vendar je to zelo naporno. Vsi zvoki se slišijo popolnoma enako glasno, uho ne more izbirati, katero sporočilo je pomembnejše, ne more izključiti na primer hrumenja avtobusa in približati glasu sogovornika.

Gluih, naglušnih ter gluhoslepi ljudje potrebujejo družjenje s sebi enakimi, saj se le na ta način lahko socialno polnopravno vključijo in uveljavijo svoje potrebe na socialnem področju.

Osnovni cilj dela z gluhihimi, naglušnimi in gluhoslepimi je upoštevanje konkretnih potreb in življenjskih situacij posameznika in njegove možnosti v okolju. Z aktiviranjem osebe z invalidnostjo sluha ali kombinirano invalidnostjo sluha in vida v njenem domačem okolju in tudi na delovnem mestu v društvu prispevamo k bolj neodvisnemu življenju posameznika, njegovi socialni vključenosti in kvaliteti življenja.

Poleg rednih programov, kot so usposabljanje za aktivno življenje in delo ter preprečevanje socialne izključenosti, psihosocialna pomoč, usposabljanje staršev in delo s svojci glede gluhoti in komunikacije, informativna dejavnost, kultura gluhih, preventiva in prostočasne aktivnosti za mlade, ki jih izvajajo tudi v preostalih društvih gluhih in naglušnih po Sloveniji, izvajamo pri nas program stanovanjske bivalne enote za samske gluhe, naglušne in gluhoslepe. Imamo tudi podružnico v Trbovljah. Zaživel pa je tudi Dnevni center za starejše gluhe, naglušne in gluhoslepe, kjer se vedno kaj zanimivega dogaja (ustvarjalne in izobraževalne delavnice, ogledi muzejev ...). Vsi ti programi se izvajajo v slovenskem znakovnem jeziku, govoricah gluhih, v kretnji. Programi nudijo tudi srečanje s sebi enakimi in s tem zadovoljevanje skupnih interesov, ki temeljijo na isti vrsti oviranosti.



9. maj - živo izročilo

Številna slavlja ob 70-letnici Osvobodilne fronte slovenskega naroda, dnevu Evrope in mestnem prazniku 9. maju, dnevu miru in osvoboditve Ljubljane, so v sončno majsko Ljubljano prinesla vselej navdihujoča pričevanja junaškega časa Ljubljane in Slovenije v 2. svetovni vojni, pozive k skupnostni odgovornosti, solidarnosti, medsebojnemu spoštovanju tukaj in zdaj in ambiciozne vizije prihodnjega razvoja Ljubljane in z njo države Slovenije. Zapisali in izrekli so jih najvišji predstavniki mesta in države v času, ko lahko duhovno in materialno stanje v državi preseže samo tako predana pripadnost domovini in narodu in tako veličasten idealizem, kot je vodil borce v boju za osvoboditev slovenskega naroda in ki je obenem verjel v popolno nacionalno duhovno prenavo. Navdih tega izročila je zaščitni znak Ljubljane, mesta heroja, zato njegova današnja refleksija piše živo mestno zgodovino, ki se kot opogumljajoč dokument vpisuje tudi v aktualno mestno kroniko.



Foto: Dunja Wedam

Vseslovenske proslave ob 70-letnici ustanovitve OF se je sončnega 7. maja na Prešernovem trgu udeležila velika množica pohodnikov jubilejnega 55. Pohoda po Poti spominov in tovarištva.



SPOMIN NA GENERACIJO VELIKE ODGOVORNOSTI

Akad. prof. dr. Matjaž Kmecl

Spominjamo se borcev ljubljanske, Gubčeve in drugih brigad, njihovih zadnjih bojev za Ljubljano, ko je tu pred 66 leti padlo več deset mladih fantov in mož. Spominjamo se zgodovine, zdaj pa se spomnimo teh borcev po človeški strani: Mesto se je že kopal v mladi spomladanski zelenini, česnje so odcvetele, svoboda je bila na dosegu roke. Konec vojne se je odšteval po urah, Ljubljančanke so iz skrivališč nosile slovenske zastave, dekleta so nabirala cvetje, da bodo z njim posule osvoboditelje, svoje fante – mesto, do tistega trenutka največje koncentracijsko taborišče, je bilo v pričakovanju novih, srečnejših časov. Tu, na Orlah, pa je še v zadnji trenutkih morije ostal odred mladih fantov in mož za zmeraj na mrtvi straži svobode. Perverzna logika vojnega nesmisla. Prav isti čas sta človeška ponigličevost in temno sovraštvo nedaleč stran v Smrečju pri Turjaku poskrbela za drugo, še hujske barbarstvo, ko so prav tako zadnje trenutke vojne pobili 29 ljubljanskih osvobodilnih idealistov. Takšnih dejanj ne more izbrisati nobena

»sprava« – ker sprave s človeško podlostjo preprosto ne more biti. Nihče se nikoli ni za to opravičil – tako kot so se za teharske, roške in druge poboje ničkolikokrat doslej, in to mnogi častni ljudje s predsednikom države in predsednikom borčevske organizacije vred.

Nam živim ne preostane drugega, kot da vso tisto človeško zblajenost in tragiko obžalujemo, da smo spoštljivi do spomina nekdanjih junakov in da cenimo svobodo, v kateri živimo. V tem imenu smo danes tudi zbrani – kot vsako leto.

Obenem pa občudujemo domoljubno in svobodoljubno odgovornost nekdanjih partizanskih borcev: nihče se ni potuhnil, nihče ni prenesel svojih dolžnosti na druge, nihče ni klical drugih, naj nas osvobodijo. Vsakdo je storil tisto, kar je menil, da mora storiti pred zgodovino, pred človeštvom, pred Ljubljano, svojim glavnim mestom. Lahko bi bil naskrivaj računal, pa ni, poskušal je opraviti svojo dolžnost. – Mnogi so pri tem padli.

Bili so generacija velike odgovornosti, nam pa – tako nam pomalem že očita preteklost –, kot da se je ta samozavest sesula. Vse počenjamo, da nam ne bi bilo treba nič storiti. Naša politika je alibična, poslanci se obnašajo, kot da jih ni zraven; poskrbeli so za referendumsko ero, vsega so krivi drugi – pozicija ali opozicija, vseeno, vsekakor pa drugi; zato je tudi glasovalcev na referendumih za vzorec, nihče noče biti zraven; za vsak kanalizacijski jašek in za vse drugo je kriva neka neoprijemljiva, abstraktna »država«, glasujemo, ali hočemo višje ali nižje plače in pokojnine. Referendumov imamo toliko, da bomo z njimi uničili državo, čeprav bi bil v bistvu potreben le še en sam: referendum o tem, ali ljudska glasovanja v takšnem stanju sploh še potrebujemo, če se bodo vsak hip izvrgla in se iz najdaljnosežnejše

roke demokracije spremenila v najdaljnosežnejšo karikaturu. Zdaj postajajo iz dneva v dan bolj orodje neodgovornosti, alibičnosti; ni nas zraven.

Drugo pribežališče neodgovornosti smo naredili iz tako imenovanega kapitala – hitro se je izkazal kot fetiš in mistifikacija, pokritje in izgovor za vse nerazumnosti. Najprej smo z zakonodajo, za katero je odgovorna predvsem osamosvojitvena politična, pravniška in ekonomistična elita, pripravili tla za najraznovrstnejše plenilstvo, ki s premetavanji velikanskih kupov denarja poskrbi, da skoraj zmeraj ravno toliko denarja tudi zmeraj spet ponikne v neznanost – vsi pa se potem izgovarjamo na nekakšno mistiko »kapitala«, ki pač deluje avtonomno, čeprav gre predvsem spet za obliko velikanske neodgovornosti. Potem je treba vsake toliko dokapitalizirati banke, ki postajajo s tem nekakšne črne luknje, ki požirajo vse okrog sebe. Vključno z našo nacionalno samozavestjo, če že za to ne poskrbijo aferaske rumeni tisk in mediji, ki nam zmeraj bolj dopovedujejo, da kot narod nismo kaj dosti več od kupa gnoja.

Drugič je spet krivo sodstvo, ki prepočasi sodi; zraven pa množično vlagamo tožbe za vsak kriv žebelj. – In tako naprej. In gre reč v zaprtem krogu dalje: Kako naj bo nekdo, ki mu z vseh strani dopovedujejo, da ga ni dosti prida, samozavesten gospodar? Že stari Grki so vedeli, da je temeljni pogoj za demokracijo skupnost častnih, odgovornih in samozavestnih posameznikov; apatični nergači še s seboj ne znajo upravljati, kaj šele z javnimi rečmi!

In tako se nam misel spet vrača k nekdanjim partizanskim junakom in idealistom, ki so odgovornost čutili tako zelo, da so zanjo zastavili svoja življenja; sleherni hip, tudi zadnje trenutke pred osvoboditvijo, ko so lahko gledali svojo Ljubljano, o kateri so sanjali vsa vojna leta, malo manj kot v

junaške Ljubljane

dosegu roke. Samo korak jih je še ločil od nje, samo nekaj vdihov v svobodna pljuča, v daljavi so se že videle prve zastave, ko jim je zvestoba odgovornosti izstavila račun. Plačali so ga z življenjem.

Njihova zgodba nam govori, da smo vsi do zadnjega in vsak posebej sleherni trenutek sami odgovorni za svoje življenje, za svojo usodo, za sedanjost in prihodnost; in ne le zase, tudi za prihodnost vseh naslednjih rodov. Nikogar ni namesto nas. Mi vsi, mesto Ljubljana, vsi svobodni Slovenci, vse človeštvo, celo tisti politikanti, ki nespodobno govorijo o oefovskem idealizmu, pa ostajamo za zmeraj njihovi dolžniki. Zato slava junakom z Orel in prav tako vsem drugim, čez 30.000 jih je bilo, ki so v vojni vseh vojn kot borci padli v znamenju odgovornosti za slovensko in skupno človeško usodo!

(Govor akademika prof. dr. Matjaža Kmecla na slovesnosti na Orlah 6. maja 2011)



**ZVESTOBA DOMOVINI,
NESEBIČNA IN BREZPOGOJNA!**

**Janez Stanovnik,
predsednik ZZB NOB Slovenije
in častni meščan Ljubljane**

Dragi prijatelj župan Zoran, spoštovani ministri, dragi bratski veterani, dragi veterani iz sosednjih držav in republik, draga zavezniška prijateljica John in Robert, drage tovarišice in tovariši, spoštovani udeleženci tega veličastnega zborovanja!

Pred 70 leti je to mesto heroj, Ljubljana, »zaplodilo OF«, kot je to ob njeni osvoboditvi rekel Boris Kidrič. OF se je širila z »viharno naglico« (Vidmar) in Oton Župančič, ki ga je tako lepo citirala Jerica Mrzel, je spomnil poete: »Vrh Mežaklje bom stal,/ pesem svojo bom rjul/ in Blegoš jo bo čul./ Krim odmev bo dal,/ v vse vetrove jo bom tresel,/ a eden jo bo na Pohorje nesel./ Plani čez Dravo, plavaj čez Savo,/ zob za zob, glavo za glavo.«

Tako se je širila OF po vsej Sloveniji. OF je bila največje prelomno dejanje v slovenski zgodovini, je rekel predsednik IO OF Jože Vidmar-Saša, ko je govoril z balkona deželnega dvorca ob prihodu v Ljubljano. To je bil prelom v slovenski zgodovini, mi smo kot narod iz objekta zgodovine postali njen subjekt. Postali smo gospodarji svoje lastne usode. OF se je rodila v svetovnem boju z nacifašizmom, ko so se zahodne demokracije združile s komunistično Sovjetsko zvezo v borbi proti tiraniji in zlu. To je primer, ko je v skupni nevarnosti za

civilizacijo potrebno stopiti skupaj brez ozira na ideološke razlike in nekdanje zamere in nastopiti z brezkompromisno zahtevo brezpogojne kapitulacije sovražnika. To je bila zahteva zaveznikov in naša narodnoosvobodilna vojska je bila del teh zmagovitih zavezniških armad. OF pa je na svoj prapor zapisala ne samo zahtevo antifašizma, ampak tudi zahteve slovenskega narodnega programa. Zahtevo združene Slovenije, ki smo jo do maksimalnih možnih meja uresničili. Primorska se je osvobodila z lastno borbo. Angleški zgodovinar Taylor je napisal: »Primorska je izglasovala plebiscit s krvjo.« In Primorska se je naši domovini priključila s sklepom Vrhovnega plenuma OF z dne 16. septembra 1943, ne pa se »vrnila«. Primorska je ustvarila zahtevni enotnost naroda, kar je dano Koroški, ker so pač taki bili računi velikih sil, za katere je takrat 25. maja z balkona deželne palače maršal Tito rekel: »Ne bomo več predmet interesnih sfer.« Moskva je na te njegove besede takoj diplomatsko protestirala. Vendar smo ostali v tem pogledu načelni, zahtevali smo združeno Slovenijo. Napisali smo na svoje prapore zahtevo suverenosti. Suverenost smo gradili najprej z »mehko močjo«.

Vedeti morate, brez moči države ni! In državo smo gradili na ta način, da smo najprej zgradili mehko moč, kar pomeni enotnost naroda, kar je napravila organizacija OF, potem pa smo na tej osnovi izgradili »trdo moč«: orožje, vojsko, narodno vojsko. Program OF si je pod 9. točko postavil zahtevo, da iz partizanskih čet in odredov in narodne zaščite raste slovenska narodna vojska in ta slovenska narodna vojska je bila v teku NOB tudi ustvarjena. Zapisali pa smo na svoj prapor tudi zahtevo ljudske demokracije. Žal te zahteve neposredno po vojni nismo uresničili. Razmere po vojni so pripeljale do partijskega monizma in avtokratizma Komunistične partije. Po vojni so se izvajale pretirane in neupravičene nacionalizacije, po vojni je prihajalo do neupravičenega siljenja v delovne zadrage (kolhoze) oz. v kolektivizacijo v kmetijstvu in policija je izvajala represivne ukrepe. To ni bila ljudska demokracija, kakršno smo si napisali na prapore.

Vendar je že 1948. leta prišlo do preloma in spora s kominformom. To je bilo strahotno razočaranje. In takrat smo bili pred dilemo: na eni strani dogmatični marksistični, na Moskvo vezani internacionalizem, na drugi strani pa zdrava partizanska samozavest. In zmagala sta partizanska nacionalna samozavest in ponos. To je odprlo pot za demokratičen razvoj, za iskanje demokratične alternative, ki jo je občudoval in proučeval ves svet. Takrat sem delal v Združenih narodih. Združeni narodi so takrat publicirali obširen dokument, ki je ugotavljal, da imamo v svetu tri alternative: zahodno tržno gospodarstvo, vzhodno plansko gospodarstvo in jugoslovansko samoupravno alternativo. Žal ti poizkusi, ti načrti demokratične reforme niso rodili pravega uspeha. Vendar so ustvarili demokratično atmosfero, v kateri so se rodila tudi pri nas demokratična in civilnodružbena gibanja. Pojavila se je Nova revija 57, pojavil se je komite za človekove pravice, pojavil se je Demos. Vse to je bilo odraz demokratičnega vrenja in največji ameriški tednik Newsweek je

Slovenijo imenoval »oaza svobode«. Obžalujem pa dejstvo, da se danes upravičeno daje priznanje tistim, ki so 57. številko napisali, pozablja pa se, da je moral biti nekdo, ki je dovolil, da se je 57. številka natisnila. Da je bil nekdo, ki je potem v Beogradu vzdržal pritisk, ki je zahteval kazensko preganjanje avtorjev 57. številke. To vse pa govori o tem, da smo tako kot ob ustanovitvi OF v 90. letih imeli v Sloveniji zopet demokratični val, demokratično narodno gibanje. Tako kot ni bila komunistična stranka edini nosilec narodnoosvobodilne borbe, ampak je bila to široka podpora v OF združenega naroda, tako je tudi v 90. letih to bilo ljudsko gibanje, ki je dokazalo na plebiscitu z 88,2 odstotka, da je to narodno gibanje, ne pa gibanje ene stranke ali ideološke opcije.

Žal pa so osamosvojitelji po zmagi delali prav take napake, kot smo jih delali 1945. leta mi. Če smo mi izvajali pretirano nacionalizacijo, je bila pretirana denacionalizacija prav tako zgrešena kot predhodna nacionalizacija. Če smo mi napravili komu krivico 1945. leta, je »popravljanje krivic« napravilo več krivic, kot pa jih je popravilo. Če so bile napake v našem represivnem aparatu, so bile zahteve lustracije po 1990. letu nič manjša napaka kot tista v 1945. letu. In tako smo preživljali Drnovškovo »zgodbo o uspehu« v teku tranzicije. Vse je bilo lepo. Svet nam je ploskal, bili smo primer svetu kot uspešno tržno gospodarstvo. Pod površino pa so se skrivali problemi. In ti problemi so sedaj ob veliki svetovni krizi naenkrat prišli na dan. Pokazalo se je, da je bila ustava pisana ne za dolgi rok naroda, ampak da so zmagovalci napisali ustavo zase in za svoje večno vladanje. In to nas je pripeljalo v ustavno blokado, v kateri smo danes. Na gospodarskem področju je bilo vse lepo, finančni balon se je v svetu napihoval in naš izvoz je prosperiral, strukturni problemi v gospodarstvu pa se niso reševali. In zaradi tega imamo naenkrat danes akumulacijo ekonomskih problemov. Predvsem je pa to, da je bil naš prehod v demokracijo tako hiter, da politične kulture, ki je osnova demokracije, nismo razvili in zaradi tega se nam dogaja, da imamo demokratične institucije, ki jih pa strankarsko zlorablamo in s tem izpodkopavamo temelje demokracije. Akumulacija vsega tega, ker se eno veže na drugo in vse to povzroča spiralno gibanje navzdol, nas vodi v situacijo, v kateri smo, ki si jo upam imenovati situacijo vsesplošne družbene krize: ustavne, politične, ekonomske, strankarske in moralne. Pozabili smo, da smo vsi narod, da smo slovenski narod, da je narod prvo, potem pa vse drugo. Egoizem, samovšečnost, sebičnost postaja ne samo v javnem življenju, ampak v politiki osnovni problem, s katerim se danes spopadamo, altruizem, solidarnost, domoljubje pada v pozabo!

Ko sem danes prebral v časopisu, da je vodja ene od strank dejal, da »se postavlja na razpolago stranki«, me je spreletelo. Ja, za božjo voljo! Ali ste vladarji stranke ali naroda? Zato ponavljam s tega mesta, kar smo predčerašnjim veterani sklenili na Cerju, kjer je postavljen novi pomnik braniteljem slovenske zemlje in kjer smo se srečali voditelji vseh veteranskih organizacij in se obrnili na predsednika republike, ki je v tej zmedbi, v kakršni smo, še edini

steber stabilnosti. Mi ne predlagamo nikakršne spremembe ustave; predsedniku so takrat v 1992. letu vzeli vse kompetence, ker niso imeli pred očmi predsednika republike, ampak Milana Kučana.

Naš predsednik dr. Danilo Türk je na volitvah dobil več kot dvotretjinsko večino. Predsednik po črki ustave nima mandata, po vseh anketah javnega mnenja pa ima največjo javnomnenjsko podporo. Zato verjamem, da bi bil lahko predsednik republike, ki ima brez dvoma podporo vseh nas, ki tukaj zborujemo, s svojo moralno držo, s svojo diplomatsko izkušnjo, s svojo znanstveno reputacijo lahko tisti mediator, ki bi skušal današnje razmere usmeriti in premostiti ter tako rešiti domovino. Opozarjam pa vas, v situacijah, kakršna je danes, ne morete nikomur nuditi zgolj časti in oblasti. Tu prisotni ministri bi se verjetno strinjali z menoj: biti minister, ni samo glorijska in čast, biti minister, je težko delo, je žrtev za domovino. Zato veterani ne predlagamo nobenih imen in nikakršnih glorijskih, ampak žrtvovanje. Partizani smo se opredelili za narodnoosvobodilno borbo, zavedajoč se, da je to veliko tvegaje in za nami je ostalo prav toliko padlih tovarišev, kot je nas preživelih. Zato se obračam na predsednika, zavedajoč se, da to pomeni prošnjo za žrtve. Žrtvovali se bodo tisti, ki bodo nase prevzeli odgovornost reševanja težkih problemov, ki so videti nerešljivi v sedanjem trenutku, žrtvovali se bodo pa tudi tisti, ki jih bo predsednik povabil, da se umaknejo.

Jerica, ko si citirala Župančiča, si citirala tudi verz, ki pravi, da nas *OF družijo, OF nas brani, / OF je zvestoba med nami*. Zvestobo med nami in zvestobo narodu, ne sebi ali stranki, potrebujemo. Edvard Kocbek, ki je bil eden od nosilcev OF, je v svoji Tovarišiji napisal: »Vedno bom zvest, četudi nikoli ne bom do kraja razumel svoje zvestobe.« Zvestoba domovini, nesebična in brezpogojna! - Hvala.

(Govor Janeza Stanovnika, predsednika ZZB NOB Slovenije, na vseslovenski proslavi ob 70. obletnici ustanovitve OF 7. maja 2011 na Prešernovem trgu v Ljubljani.)



PRED NAŠIMI OČMI ŽE NASTAJA DRUGAČNA – VEČJA, MOČNEJŠA IN BOLJŠA EVROPA

Dr. Danilo Türk, predsednik Republike Slovenije

Spoštovane državljanke in državljani Republike Slovenije, spoštovani visoki gostje, drage Ljubljancanke in Ljubljancani, udeleženci tradicionalne prireditve Evropa Ljubljani - Ljubljana Evropi!

Danes smo skupaj zato, ker je Evropa naša stvarnost in naša usoda, naš skupni dom, prostor in sistem ustanov, ki so bile še pred kratkim tudi naše veliko hrepenenje. Slovenski narod je z Evropo od nekdaj delil njene slabe in dobre trenutke, vse slabe in dobre strani. Evropa je bila vselej in je tudi danes mozaik narodov in kultur, vselej zanimivih v njihovi znani različnosti in

presenetljivi podobnosti. Evropo so mnogi in mnogokrat poskušali povezati - versko, kulturno, politično in, žal, kar nekajkrat tudi z vojaško silo. Evropa pa je v tej svoji zgodovini spoznala, da nobeno nasilno združevanje ne more biti uspešno. Povezovanje in združevanje je mogoče samo ob polnem upoštevanju dveh predpogojev - prostovoljnosti in pragmatičnosti. Seveda pa je tudi tedaj povezovanje in združevanje uspešno samo, če je utemeljeno na dovolj trdni podlagi skupnih vrednot in vizij.

Dolgo je trajalo, preden so nastali pogoji za povezovanje in združevanje, ki ga poznamo danes. Samo v dvajsetem stoletju, tem najbolj nasilnem in tragičnem stoletju človeške zgodovine, je bila Evropa središče dveh svetovnih vojn. Utrpela je izjemne žrtve in izgubila je svojo nekdanjo vlogo gospodarja sveta. Šele pred šestimi desetletji, pet let po koncu II. svetovne vojne, je prišlo do izpolnitve pogojev in oblikovanja vizij, ki so pomenile začetek nastanka sodobnih evropskih integracij. Nocoj slavimo dan Evrope, ki ga povezujemo z 9. majem in z 61. obletnico razglasitve Schumanovega načrta za ustanovitev Evropske skupnosti za premostitev in jeklo, prve med evropskimi skupnostmi. Danes nam to ime zveni tehnično in anahronistično. V njenem času pa je zamisel prve evropske skupnosti pomenila diplomatsko revolucijo - z eno potezo je vzpostavila nov model evropskega povezovanja in nov vzorec francosko-nemških odnosov, ki so bili tedaj in so še, priznajmo, tudi danes jedro evropskih integracij. Schumanov načrt je sprva združil šest evropskih držav. Predstavljal je skupni imenovalec njihovih ekonomskih interesov taktičnega časa, hkrati pa tudi nov vzorec politike, ki se je bila pripravljena - za skupno dobro - odpovedati delu državne suverenosti. Pokazal je, da je v Evropi mogoče zgraditi skupne institucije z naddržavnimi pooblastili, da obstaja dovolj močna skupnost vrednot in dovolj močna kulturna podlaga za ta projekt.

Danes, 61 let kasneje, je Evropa močno spremenjena in velik del zaslug za današnji, nesporno boljši evropski čas, morebiti najboljši v vsej njeni zgodovini, gre prav evropskim skupnostim in Evropski uniji, ki jim je Schumanova deklaracija dala izhodišče. Razvoj teh desetletij je močno povišal raven blaginje v Evropi. Širitev evropskih skupnosti in kasneje Evropske unije z novimi državami članicami je močno povečala evropsko območje miru in ekonomske uspešnosti. Nikoli v dosedanjih zgodovini ni Evropa uspela zagotoviti tako dolgotrajnega obdobja, ki ga je na toliko načinov mogoče opisati kot ekonomski, politični in kulturni uspeh.

Toda sleherni zgodovinski uspeh mora računati z novimi problemi in izzivi, ki jih prinese čas. Današnja Evropska unija ni izjema. Svetovna finančna in ekonomska kriza jo je prizadela bolj kot druge dele sveta in njeno okrevanje je počasnejše, kot bi si želeli. Med njenimi članicami so se izrazile razlike, ki jih nismo pričakovali, ki pa so vendar razumljive v luči različnosti razvojnih poti, doseženih ravni razvoja, različnih tradicij in kultur. Tudi današnje rešitve se izmikajo enotnemu vzorcu. Zato bo treba izboljšati usklajevanje ekonomskih in zlasti finančnih politik. Države članice so dolžne zagotoviti javnofinančno stabilnost. Evropska unija kot celota in njene institucije pa morajo okrepiti svoj prispevek za obnovo in krepitev gospodarske

rasti. Samo oboje skupaj - finančna stabilnost in gospodarska rast - lahko zagotovi blaginjo ljudi, evropskim integracijam pa njihov nadaljnji uspeh. Danes seveda še ne moremo govoriti o zadovoljivih rezultatih. Vse bolj spoznavamo, da pravila in nove institucije, ustanovljene na podlagi Lizbonske pogodbe, same po sebi ne dajejo zagotovila za dobre rezultate. Vse bolj spoznavamo, da ni nadomestila za kvalitetno vodenje in odločno soočanje s problemi, ki jih prinaša čas. Vse bolj spoznavamo, da je odločno vodenje Evropske unije odvisno od kvalitete vodenja njenih držav članic. V tem pogledu se položaj zadnjih šestdeset let ni spremenil. Proces evropske integracije se je začel in je napredoval takrat, ko so ga vodili odločni in vizionarski državniki, moške in žene, ki so znali pravočasno razumeti položaj, razumeti probleme in poiskati rešitve. Take potrebujemo tudi danes, tako v državah članicah kot tudi na čelu evropskih institucij.

Potrebujemo pa še nekaj - dobro razumevanje globalnega sveta in dobro opredelitev strategij na globalni ravni. Skrbeti nas mora, ko vidimo, da Evropski uniji ni uspelo, da bi pred dvema letoma vzpostavila lastno vodilno vlogo v pogajanjih o klimatskih spremembah, in to navzlic svoji ekonomski moči in pripravljenosti, sprejeti pomembne omejitve izpustov toplogrednih plinov. Pogajanja o klimatskih spremembah se sedaj nadaljujejo na nov, manj ambiciozen način. Možnost za doseganje ustreznih rezultatov še obstaja. Toda lekcija s konca leta 2009 je širša in bolj daljnosežna - Evropska unija bo morala na nov način in z bolj izdelanimi instrumenti poskrbeti za ustrezno vlogo na globalni ravni. Predvsem pa bo morala veliko bolj jasno določiti svoje strateške prioritete, poiskati resnične strateške partnerje in čim bolje razumeti svoje strateške konkurente. Prostor za uveljavljanje svojih kvalitet bo morala razvijati hitreje in bolj ambiciozno. Oblikovanje enotnega raziskovalnega in intelektualnega prostora, krepitev znanstvenih potencialov, inovacij in novih tehnologij bo moralo potekati hitreje. Priprava mehanizmov na evropski ravni, ki naj pomagajo to zagotoviti, bo eden velikih preizkusov institucij Evropske unije v prihodnje. In kje je pri vsem tem samospraševanju, pri vseh teh iskanjih, pri vseh teh upanih položaj naše domovine, Slovenije? Kakšna naj bo njena vloga in kakšne naj bodo njene naloge?

Pred sedmimi leti se je Evropska unija povečala za deset novih članic, pretežno držav nekdanje komunistične Vzhodne Evrope. Slovenija je bila del tega povečanja, ki je pomenilo enega najvišjih dosežkov evropske integracije doslej. Kot je pokazal ves kasnejši ekonomski razvoj, je Evropska unija kot celota s širitvijo veliko pridobila - tako v novih članicah kot tudi v povprečju celote. To moramo jasno poudariti ob vsaki razpravi o preteklih in bodočih širitvah unije. Vsem oblikam širitvene utrujenosti in vsem nasprotovanjem nadaljnjim širitvam se je treba postaviti po robu. Močno si moramo prizadevati za nadaljnjo širitev unije - najprej s Hrvaško, nato pa z drugimi državami, naslednicami nekdanje Jugoslavije, s Turčijo in z drugimi državami evropskega Vzhoda.

Z razširitvijo, doseženo pred sedmimi leti, so se odprle tudi nove možnosti za uresničitev zgodovinske vizije o razširitvi evropske

industrijske moči v celoten srednjeevropski in vzhodnoevropski prostor. Pred našimi očmi že nastaja drugačna – večja, močnejša in boljša Evropa. To spreminjanje si zasluži vso podporo, vso pozornost in vse spodbude. Zasluži si pa tudi dober premislek in dobre rešitve za probleme, ki so značilni za ta del Evrope. Danes se pretežni del srednjeevropskih novih članic Evropske unije, med njimi tudi Slovenija, še vedno ponaša z razmeroma dobrimi temeljnimi kazalci finančne stabilnosti. Zaskrbljenost je ta čas usmerjena v druge dele Evrope. Toda paziti moramo, da zaradi pomanjkanja pravočasnih in premišljenih ukrepov ne bi prišlo do nenadnih poslabšanj in sprememb, ki bi lahko oslabile naš javnofinančni položaj. V Sloveniji moramo to opozorilo jemati še posebej resno. V državah Srednje in Vzhodne Evrope, tudi v Sloveniji, se soočamo z nekaterimi resnimi in temeljnimi problemi, ki jih je prineslo tranzicijsko obdobje – z grabežljivostjo, tajkunštvom in zlasti s korupcijo. Pravosodje in pravni sistemi so povsod prešibki za učinkovito premagovanje korupcije. Več moramo vlagati v moč pravosodja in organov nadzora in pregona. Nikakor ne smemo dovoljevati ciničnega omalovaževanja pravosodja, ki ga opažamo še vedno in prepogosto. Storititi moramo vse za krepitev vladavine prava, za avtoriteto pravosodja in pravne države. Samo če nam bo uspelo pri tem, lahko računamo na trajno gospodarsko uspešnost in družbeno kohezivnost, ki nam bosta zagotovili povečevanje blaginje in stalno širitev vsestranske človeške svobode.

To so prednostne, strateške naloge nadaljnje evropske poti držav v prostoru med Baltikom in Jadranskim morjem. Za uresničitev teh nalog se je vredno potruditi. Prostor med Baltikom in Jadranom je že danes med najbolj dinamičnimi, najbolj ustvarjalnimi in najbolj obetavnimi deli Evrope. Za sabo ima težko zgodovino, toda njegove možnosti so večje, kot si jih upa ta čas zamisliti. Nobenega razloga ni, da ne bi prav v tem prostoru nastajale ideje in rešitve, ki bodo odredile prihodnja desetletja Evrope. Spominjajmo se torej Schumanove deklaracije kot primera praktične, realistične politike, ki je uspela izraziti potrebo po novem in, še posebej, določiti pot k novemu. Naj bo dan Evrope priložnost za razmislek o današnjih nalogah, ki jih moramo opraviti z enako uspešnostjo, s primerljivim učinkom, takšnim, da se ga bodo prihodnje generacije spominjale s spoštovanjem.

Naj torej živi evropsko povezovanje in proces evropske integracije. In naj bo Slovenija v tem okviru tudi naprej zgodba o uspehu! V tem duhu praznujmo dan Evrope, praznujmo ga z občutkom za naše današnje in prihodnje naloge! Praznujmo ga z občutkom za samozavest, ki jo ta čas potrebujemo, in za to, da skupaj določimo tiste strateške naloge, ki smo jih sposobni uresničiti, ki jih bomo uresničili in za katere bomo zagotovili takšne rešitve, da bomo čez nekaj let z njimi lahko zadovoljni. Hvala lepa.

(Slavnostni govor predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka na tradicionalni slovesnosti ob prazniku Ljubljane in dnevu Evrope Evropa Ljubljani – Ljubljana Evropi 8. maja 2011 na Prešernovem trgu)



ROJENI SMO POD SREČNO ZVEZDO

Dr. Janez Potočnik, evropski komisar za okolje

Spoštovani predsednik države, spoštovani župan, gospe in gospodje, dober večer vsem skupaj!

Vesel sem, da sem lahko na predvečer praznika dneva Evrope, tako kot že večkrat doslej, spet z vami.

9. maja pred 61 leti je s Schumanovo deklaracijo prišlo do prve pobude o ustanovitvi skupnosti evropskih držav, ki se je kasneje razvila v združeno Evropo, kot jo poznamo danes. Evropo, ki je ne povezujejo več le gospodarske vezi, ampak tudi vrednote, kot so solidarnost, sodelovanje in medsebojno spoštovanje. Evropo miru, stabilnosti in blaginje. In čeprav ta Unija držav v današnjih zahtevnih časih morda ponuja več vprašanj kot odgovorov, ne smemo nikoli pozabiti razlogov, ki so privedli do njene ustanovitve. Brez dvoma se je za njeno krepitev vredno truditi še naprej.

Evropska unija se je gradila in se še gradi postopno in preudarno. Dolge in zapletene razprave ob oblikovanju Lizbonske pogodbe so najboljši dokaz dejstva, da je iskanje institucionalnih ravnotežij zapleteno in dolgotrajno – ravnotežij, ki so steber spoštovanja in temelj enakopravnosti vseh, ki smo se prostovoljno odločili postati del te skupnosti. To je naš vlak, na katerem sedimo. Ne zaniham: vrednote, ki nas povezujejo, so na resni preizkušnji. Ne prvič in tudi ne zadnjič. A potrebujemo močno in enotno Unijo. Unijo, ki bo po meri vseh članic, in Unijo, ki bo sposobna odločilno prispevati k iskanju odgovorov na številne skupne izzive – tako evropske kot tudi globalne.

Iskanje skupnih odgovorov in razvojnih poti je in mora biti tudi pomemben del naših lastnih, domačih iskanj. Minilo je 7 let od vstopa Slovenije v Evropsko unijo in mineva jih 20, odkar imamo svojo državo. Odraščamo v polnoletnosti. Imamo deželo, ki ima skoraj vse. Vprašajte kogarkoli, ki ga pot zanese k nam. Rojeni smo pod srečno zvezdo in prav bi bilo, da se tega tudi zavedamo. Imamo čudovito neokrnjeno naravo, bistre vode, bogato biotsko raznovrstnost, rodovitno zemljo, mogočne gozdove, pridne in sposobne ljudi. Imamo svojo državo in sami odločamo o svoji usodi. V relativno kratkem času nam je uspelo doseči ključne zunanjepolitične cilje. Predsedovali smo 500 milijonom Evropejcev.

Zavedam se, da v kriznih časih tovrstna sporočila lahko odmevajo prazno ali celo tuje. Finančna in gospodarska kriza nas je prizadela bolj kot v povprečju celotno Unijo, in to je prizadela bolj kot v povprečju preostali del sveta. Marsikaj, kar je bilo v dobrih časih mogoče pomesti pod preprogo, je naplavilo na površje in ne gre drugače, kot da se soočimo z njimi in korenitimi strukturnimi spremembami. Čim prej, tem bolje. Tako doma kot širše v Evropi. Prepričan sem, da je prava pot v smeri sistematičnega oblikovanja solidarne družbe, ki bo cenila in spodbujala razvoj znanja, ki bo gradila na nizkoogljični prihodnosti in bo odgovorno ravnala z danimi naravnimi viri.

Da skupaj zmoremo veliko, smo dokazali že večkrat. Na področju okolja v pobudah, kot sta bili Očistimo Slovenijo v enem dnevu in Dan za spremembe. Družno

smo se lotili divjih odlagališč in rezultati so prekosili vsa pričakovanja. Prihodnje leto pripravljamo vseevropsko akcijo v okviru globalne akcije Očistimo svet 2012. In tokrat se drugi učijo od nas. Složnost in organizacijska sposobnost, ki nas je v omenjenih družjenih odlikovala, je vodilo tudi drugim.

Želim si, da bi bilo večkrat tako. Želim si, da bi tudi v teh težkih gospodarskih in političnih časih zmogli dokazati svetu, da znamo in zmoremo. In prav ideja evropskega povezovanja, ki nas je združila v tem večeru, vrednote, na katerih se udejnjanje, je primerna tudi za Slovenijo današnjega trenutka. Preseganje delitev in meja, krepitev pravne države in odgovornosti do skupne prihodnosti, solidarnost in medsebojno spoštovanje. Je univerzalna in preprosta ... je in mora biti tudi naša.

Pa lepo praznujte!

(Govor evropskega komisarja za okolje dr. Janeza Potočnika na praznovanju dnevu Evrope 8. maja 2011 na Prešernovem trgu.)



SVOBODNA IN NEODVISNA LJUBLJANA, MESTO HEROJ

Zoran Jankovič, župan mestne občine Ljubljana

Spoštovane svetnice in svetniki Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana, spoštovane častne meščanke in častni meščani mesta Ljubljane, spoštovane današnje nagrajenske in nagrajenci, spoštovani predsednik Državnega zbora Republike Slovenije dr. Pavel Gantar, spoštovani predsednik Državnega sveta Republike Slovenije mag. Blaž Kavčič, spoštovani predsednik Višjega sodišča Republike Slovenije gospod Branko Masleša, spoštovani prvi predsednik Republike Slovenije gospod Milan Kučan, spoštovani predsednik Zveze združenih borcev za vrednote NOB tovariš Janez Stanovnik, spoštovani škof Evangeličanske cerkve mag. Geza Erniša, spoštovani paroh Srpske pravoslavne cerkve protijerej Peran Boškovič, spoštovani predsednik Računskega sodišča dr. Igor Šoltes, spoštovane ministrice in ministri vlade Republike Slovenije, gospa dr. Ljubica Jelušič, Majda Širca, gospod Gregor Golobič, spoštovani rektor Univerze v Ljubljani prof. dr. Stanislav Pejovnik, spoštovani podpredsednik Državnega zbora Republike Slovenije gospod Miran Potrč, spoštovane poslanke in poslanci državnega zbora, spoštovane ekscelence, spoštovani akademiki, spoštovane nekdanje županje in župani Mestne občine Ljubljana, spoštovani predsednik Nadzornega odbora Mestne občine Ljubljana gospod Franc Slak, spoštovane predstavnice in predstavniki svetov četrtnih skupnosti, spoštovani kolegi župani slovenskih občin, spoštovani župan mesta Cleveland gospod Frank Jackson z delegacijo, spoštovani gospodarstveniki, bančniki, kulturniki in športniki, spoštovani predstavniki Slovenske vojske, Policije in veteranskih organizacij, spoštovani predstavniki medijev, spoštovane Ljubljančanke in Ljubljančani, dragi gostje, gospe in gospodje, tovarišice in tovariši, drage sodelavke in sodelavci!

Vesel in ponosen vas ob mestnem prazniku pozdravljam v prijetnem in slavnostnem vzdušju Ljubljanskega gradu. Tukaj, v osrčju naše lepe Ljubljane, je bila na današnji dan pred 66. leti, 9. maja 1945, oznanjena dolgo pričakovana svoboda in srčno izbrljena zmaga nad fašizmom ter nacizmom. Velika zastava, ki je zaplapolala nad mestom, je, skupaj s sireno, ki se je oglasila s kolodvora in s sporočilom kukavice na radiu Svobodna Ljubljana, radostno naznanila dokončno premoč nad Žico, ki je dotlej v grozeč primež ovijala Ljubljančanke in Ljubljančane.

Zbrali smo se, da skupaj počastimo spomin na pogumno preteklost in na odločen ter odločilen odpor naših bork in borcev, partizank in partizanov, ki so brez popuščanja pregnali slovenske zemlje lačnega sovražnika. Mnogi med njimi so bili združeni v Osvobodilno fronto slovenskega naroda, katere 70. obletnico ustanovitve beležimo prav letos. Zaradi nesebične predanosti mestu ter domovini, ki so jo na najtežji način, mnogi med njimi tudi s svojim življenjem, dokazali naši starši, stari starši, bratje in sestre, prijatelji in znanci, je Ljubljana danes svobodna in neodvisna, je ponosno mesto heroj.

Praznik Ljubljane delimo s praznikom Evrope. Skupaj živimo in slavimo zmago, mir in sodelovanje. Slavimo polpreteklo zgodovino, da je ne bi pozabili. Namesto da bi jo spreminjali ali celo potvarjali, se iz nje raje učimo, naj nam bo v spomin in opozorilo, kako nevarno je lahko izkazovanje lastne večvednosti in zaslepljenost z lažnimi ideali. In kako pomembni so v najtežjih trenutkih domoljubje, medsebojno spoštovanje, tovarištvo, pogum ter enotnost in vztrajnost. Poskrbimo, da bodo tudi naši otroci in vnuki poznali razloge za ponos, ki ga občutimo, ko se sprehodimo mimo spominskih obeležij ali ko izobešamo državno zastavo.

Svoje spomine piše Ljubljana tudi danes, ko v ne najbolj naklonjenih gospodarskih razmerah vztraja na začrtani poti, ob tem pa se, žal, pogosto sooča z nizkimi udarci tistih, ki so jim ozki politični interesi pomembnejši od dobrobiti našega mesta. Tudi takrat, ko je najtežje, sledimo vrednotam, zaradi katerih je Ljubljana pred 66. leti zmagala - smo vztrajni, odločni in enotni.

V preteklem letu smo nadaljevali z uresničevanjem zastavljene vizije in poleg svojih rednih nalog uspešno izvedli mnoge dodatne manjše, večje in največje projekte, ki jih je naše mesto pričakovalo, potrebovalo in zahtevalo več desetletij. Po več kot treh letih zahtevnega strokovnega dela in aktivnega sodelovanja nekaj sto strokovnjakov različnih področij smo, kljub politikantskim plazovom podtikanj, sprejeli nov prostorski načrt, ki omogoča trajnostno naravnani prihodnji razvoj Ljubljane. Podobnim, danes že skoraj legendarnim sovražnim napadom in oviram, so bili izpostavljeni tudi nov nogometni stadion in športna dvorana v Stožicah ter nova, prepotrebna stanovanja za neprofitni najem v Celovških dvorih, kjer smo, kljub stečaju izvajalca, prepotrebni in dolgo pričakovani nov dom zagotovili že 306 družinam.

Navedeno danes stoji in služi svojemu namenu, po mnenju mnogih zelo uspešno. Evropska nogometna zveza je stožiški stadion v preteklem letu razglasila za najlepšega v svoji kategoriji, mednarodni košarkarski velikani, ki so se udeležili v nekaj urah razprodanih tekem evropske lige, pa so napovedali, da bodo finalne tekme evropskega prvenstva v košarki, ki ga bo Slovenija gostila čez dve leti, v dovršeni večnamenski športni dvorani posebno doživetje.

Poleg športnih objektov smo z javno-zasebnim partnerstvom v Stožicah pridobili tudi pokrito parkirišče s 1.300 parkirnimi mesti, ki deluje po sistemu P+R, pripadajočo cestno infrastrukturo z novimi krožišči, pločniki in kolesarjem prijaznimi kolesarskimi stezami. Končno podobo dobiva drugi največji park v neposredni bližini, še letos bo dokončana tudi Titova cesta, ki bo pomembno zmanjšala obremenjenost bližnjih mestnih vpadnic.

V uporabo smo predali prvo hišo hospic v Sloveniji in pridobili novo negovalno bolnišnico. Poleg že prejetega naziva občina po meri invalidov smo na osnovi programskih zavez prejeli listino Svetovne zdravstvene organizacije o vključitvi v mrežo starosti prijaznih mest. Odprli smo že šesti Dnevni center aktivnosti za starejše in četrti Četrtni mladinski center.

V letu, ko je bila Ljubljana ponosna nosilka Unescovega naziva svetovna prestolnica knjige, smo presegli pričakovanja in izvedli več kot 1600 dogodkov ter skoraj 100 projektov. Ostalo in živelo naprej bo mnogo, med drugim Trubarjeva hiša literature, nove knjigarne in knjižnica, štirinajstdnevnik Pogledi in Knjige za vsakogar, nov Severni park Navje in Labirint umetnosti. Gostili smo Svetovni vrh knjige in postali mesto-zatočišče za preganjane pisatelje. Sebi in svetu smo dokazali, da v Ljubljani znamo in želimo živeti s knjigo.

Poleg tega smo dodatno osvežili življenje ob Ljubljani. Razširili smo območje, namenjeno pešcem, in celostno obnovili Breg s sprehajališčem ob reki, kjer je svoj prostor končno dobil tudi največji ljubljanski župan Ivan Hribar, delo enega naših letošnjih nagrajencev. Oba bregova in ljudi na njih smo zblížali z novim Mesarskim mostom in Žitno brvjo, v prenovljeni podobi pa je zaživela tudi Špica.

Samo v lanskem letu smo odprli 15 novih oddelkov vrtcev, v preteklem mandatu jih je skupaj na novo nastalo več kot 70, in zgradili novo Osnovno šolo Kašelj. Vrte in šole smo osvobodili azbestnih kritin in njihovo okolico obogatili z igrišči po meri otrok. Odprli smo nov kulturni center Tobačna 001 in tukaj na Gradu Muzej slovenske zgodovine, odkrili smo spomenik ženskemu pogumu na Pogačarjevem trgu, skulpturo slovenskim protestantskim piscem v Parku slovenske reformacije in spomenik kulturnim delavcem, padlim v NOB. Odprli smo novo čistilno napravo, podaljšali obstoječe proge javnega potniškega prometa in vzpostavili nove, s katerimi so razdalje v mestu in primestnih občinah še krajše.

Dolgo bi lahko našteval mnoge dosežke in zmage, a na koncu bi, sicer nenamerno, zagotovo pozabil na kakšen manjši ali večji del skupnega mozaika uspeha, ki ga je Mestna občina Ljubljana pisala v preteklem letu. Zato na tem mestu le prisrčna in iskrena zahvala vsem sodelavkam in sodelavcem velike mestne družine, ki si vsak dan prizadevate za bolj kakovosten jutri Ljubljančank in Ljubljančanov. S svojim strokovnim prispevkom, izkušnjami in medsebojnim sodelovanjem, predvsem pa s predanostjo temu mestu, delate Ljubljano še lepšo in prijaznejšo. Da mislite resno, ste mnogi med vami z lastnim primerom dodatno dokazali pred nekaj tedni, ko se nas je v skupni mestni čistilni akciji na več desetih lokacijah zbralo skoraj dva tisoč.

Tudi v tem mandatu smo si cilje zastavili zelo visoko, saj so nam Ljubljančanke in Ljubljančani na preteklih volitvah potrdili, da je naša smer prava. V imenu celotne ekipe se svojim someščankam in someščanom zahvaljujem za izkazano zaupanje ter podporo našemu dosedanjemu delu, ob tem pa skupaj s sodelavkami in sodelavci na ramena sprejemam odgovornost, da bomo izpolnili tudi nove obljube, ki smo jih dali lani jeseni.

Zato ne počivamo na preteklih lovoricah, ampak si na vseh področjih aktivno prizadevamo dodatno povečati kakovost življenja v Ljubljani in naše lepo mesto narediti še bolj prijetno in prijazno. V prihodnjih dneh bo zaživel projekt izposoje mestnega kolesa BicikeLJ, ki bo za marsikoga zagotovo postal priljubljen izbor premagovanja mestnih razdalj. Nad novo garažo pod Kongresnim trgom, s katero urejamo parkiranje bližnjih stanovalcev in obiskovalcev mestnega središča, se bodo na novo urejeni ploščadi odslej odvijale mnoge najpomembnejše mestne in državne prireditve. Letos bo tam potekala otvoritev festivalnega poletja, ko bo 3. julija pod taktirko Valerija Gergičeva zazvenela Simfonija tisočev.

Število turistov in drugih obiskovalcev Ljubljane vztrajno raste, zaradi mnogih novosti, prijaznosti in

toplega gostoljubja se mnogi k nam večkrat vrnejo. V primerjavi z lanskim letom se je število nočitev v prvih štirih mesecih povečalo za skoraj 10 odstotkov.

S prenovljenim in prestavljenim mostom Hradskega nadaljujemo aktivnosti zblíževanja bregov in ljudi, sprehodi ob Ljubljani pa tako postajajo še privlačnejši. V letošnjem letu sledita otvoritvi mostov pri Onkološkem inštitutu in pri Cukrarni, slednji bo s povezavo Njogošve in Roške ceste pomenil sklenitev notranjega cestnega obroča, s katerim bomo povečali pretočnost nekaterih, danes najbolj obremenjenih cest v mestu.

Zaključujemo obsežno celostno ureditev komunalne infrastrukture na Rakovi Jelši, ki je zasijala v novi podobi. Z urejeno kanalizacijo smo preprečili možnost ekološke katastrofe in poskrbeli, da bo vsak dan čistejša tudi Ljubljana, s končnim ciljem – kopanjem na Špici.

Pospešene prenove in gradnje novih oddelkov vrtcev so obrodile sadove, saj bodo, kljub množičnemu vpisu, v prihodnjem šolskem letu prostor dobili vsi otroci ljubljanskih staršev, ob tem pa nadaljujemo s prizadevanji, da bi v prihodnjih letih zagotovili prostor tudi za vse preostale, katerih starši si naših vrtcev želijo tako zaradi visoke kakovosti kot ugodne cene.

Ljubljana ni le najlepše mesto na svetu, ampak je tudi izjemno solidarna. To smo pokazali ob lanskoletni ujmi, stoletnih poplavih, ki so marsikomu spodnesle tla pod nogami. Hiter odziv, nesebična pomoč in vztrajnost vseh sodelujočih so bili ključni, da smo preprečili najhujše in ublažili posledice. Ob tej priložnosti se še enkrat zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem naše mestne družine, ki so dokazali požrtvovalnost, borbenost in tudi optimizem, ko so prebivalci to najbolj potrebovali. Solidarnost smo v mestu izrazili tudi s sklepom o dodelitvi dodatne finančne pomoči oškodovancem.

Žal si solidarnost nekateri predstavljajo drugače. Tako smo bili na pretekli seji mestnega sveta soočeni s presenetljivim priznanjem mestnega svetnika, člana stranke, katere vlada je konec leta 2006 s spremembo Zakona o financiranju občin prihodke glavnega mesta s strani države zmanjšala za tretjino. Po njegovem mnenju je bila odločitev, da se glavnemu mestu vzame 60 milijonov evrov na letni ravni, sprejeta zato, da bi bila Ljubljana kot bogata občina solidarna do drugih slovenskih občin. Tako so Ljubljančanke in Ljubljančani čez noč ostali brez pomembnega dela sredstev, vsi skupaj smo bili prisiljeni k domnevni solidarnosti, ne da bi bili vprašani, koliko Ljubljana zmore prispevati, da ne bi preprečila lastnega razvoja.

Da je ironija popolna, nam zdaj isti politiki, ki so Ljubljani denar odvzeli, s populističnimi floskulami dan za dnem očitajo zadolževanje, ki ga potrebujemo za razvojne aktivnosti. Če bi bilo po njihovo, bi se slednje že zdavnaj zaustavile, Ljubljana pa bi ponovno zaspala. Vesel in ponosen sem, da tega nismo dopustili in da živimo v sodobnem, aktivnem in optimizma polnem mestu. V mestu odprtih in prijaznih ljudi, kjer smo resnično doma.

Ljubljana danes praznuje svojo pogumno preteklost, zaradi katere živimo svobodno sedanost. Borci, ki so pred več kot šestimi desetletji požrtvovalno bili boj za mesto in domovino, so prevzeto odgovornost več kot dostojno izpolnili, skrb za prihodnost pa je sedaj v naših rokah. Da njihovo trpljenje in mnoge žrtve ne bi bile zaman, dokažimo, da smo se iz zgodovine tudi sami naučili in zagotovimo svetlo prihodnost generacijam, ki šele prihajajo. To lahko naredimo le z roko v roki, s krepitvijo medsebojnega spoštovanja in medkulturnega dialoga.

Še prej pa bo treba pomagati zaustaviti porajajočo se krizo medčloveških odnosov, ki pogloblja prepada med različnimi družbenimi skupinami. Res je, da sta v preteklih letih gospodarska in finančna kriza naredili svoje, vendar so še večjo škodo povzročili neustavljiva želja po prevladi, maščevalnost in egoizem na političnem parketu, kjer zamerljivi in kratkovidni posamezniki razmišljajo le o trenutnem pridobivanju političnih točk. V obdobjih, ko so mnogi prebivalci nezadovoljni in se soočajo s tiskami, je neodgovoren populizem izjemno nevaren, zgodovina je to že večkrat dokazala. Zato sem podprl sprejem sporazuma s Hrvaško in podpiram tudi pokojninsko reformo.

Strinjam se, da si moramo želeli več in biti ambiciozni, kljub temu pa naj tudi politična tekmovanja potekajo v športnem duhu, kjer zmaga najboljši, in ne tisti, ki zna najbolj izkrivljati dejstva in zavajati ljudi. Zato ne moremo mirno sprejeti tako slabega stanja v državi in ne zmeraj večje apatije med ljudmi, ki ne vidijo izhoda in ne prihodnosti. Stanja, ko je beseda politik le še psovka. Ne smemo dovoliti, da se gospodarska situacija v državi zaradi strankarskih nagajanj še poslabša in da zmaga nekdo brez jasne vizije in brez odgovornosti do državljanov in državljanek, brez odgovornosti do domovine.

Situacija, v kateri se je slovenski narod znašel, je izjemno težka, ni pa brezizhodna. Prepričan sem, da jo znamo rešiti, in zagotavljam, da bomo pri tem v Ljubljani za vzor. Zato spodbujajmo tovarištvo, medsebojno sodelovanje in enotnost. Upravičimo zaupanje s strokovnim in odgovornim delom ter z veliko pozitivne energije. V Ljubljani naštetim smernicam sledimo od začetka in smo veseli konstruktivnega sodelovanja ter pomoči vsakogar, ki si prizadeva za še lepši jutri našega lepega mesta.

Spoštovani, danes, ko Ljubljana praznuje, ste pomembni tisti, ki ste ji v preteklosti veliko dali. Za osebni prispevek mestu se zato iskreno zahvaljujem vsem današnjim nagrajencem, ki ste s svojimi prizadevanji, znanjem in izkušnjami pomembno prispevali k večji kakovosti življenja v Ljubljani in jo naredili še bolj privlačno. Najvišji priznanji, naziva častna meščanka in častni meščan mesta Ljubljana, danes več kot zasluženoma prejemata Ljubljančana z izjemnim opusom del in dosežkov, Svetlana Makarovič in Mojmir Sepe. S svojo energijo in kreativnostjo zmeraj znova ustvarjata drugačne dimenzije za prebivalke in prebivalce glavnega mesta ter celotne države.

Za potrditev predloga o letošnjih nagajencih brez glasu proti gre iskrena zahvala članicam in članom mestnega sveta, odgovornim in zaslužnim tudi za sprejem najzahtevnejših odločitev, ki pomembno krojijo vsakdanje življenje in prihodnost naše Ljubljane.

Ob mestnem prazniku Ljubljančankam in Ljubljančanom iskreno čestitam. Hvala za vašo prijaznost in naklonjenost, sodelovanje in tudi potrpljenje. Vesel in ponosen sem, da smo se konec tedna v rekordnem številu sprehodili po Poti okrog Ljubljane in počastili spomin na vse, ki so se pogumno žrtvovali za svobodno in sodobno glavno mesto ter mu na najtežji način dokazali svojo predanost in ljubezen. Z zaupanjem in medsebojnim spoštovanjem bomo dosegli, da bo Ljubljana zmagovala tudi v prihodnje in bo še naprej neodvisno mesto sožitja in dostojanstva, za tiste, ki jo imamo radi, najlepša na svetu. Naj ostane čista, zelena, urejena in ljubljena.

Srečno, draga Ljubljana!

(Govor župana Zorana Jankoviča na slavnostni seji ob prazniku mesta Ljubljane 9. maja 2011 na Ljubljanskem gradu.)



SPOMIN NA VELIČINO POVEZANOSTI IN SOLIDARNOSTI, KI NAM JE IZBORILA SVOBODO IN MIR

Dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije

Spoštovani župan Mestne občine Ljubljana gospod Zoran Jankovič, cenjeni visoki predstavniki državne in lokalne oblasti, spoštovani župan mesta Cleveland gospod Frank G. Jackson, cenjeni predstavniki verskih skupnosti, spoštovani predstavniki akademske skupnosti, cenjeni diplomatski zbor, spoštovani častni meščani, nagrajenci in prejemniki plaket, cenjeni gostje!

Dovolite mi, da najprej čestitam vsem dobitnicam in dobitnikom nagrad ter plaket mesta Ljubljane, še posebej pa častni meščanki Svetlani Makarovič in častnemu meščanu Mojmirju Sepetu. Znam si predstavljati, da je to priznanje in velika čast za oba, ki sta temu mestu in njegovi kulturi podarila toliko dobrega in nepozabnega. Ampak biti meščan oziroma občan Ljubljane, je na nek način priznanje in veselje že samo po sebi. Živeti v mestu s takšno libertarno in sploh svobodomiselnostjo vsaj mene navdaja s ponosom in hkrati tudi z odgovornostjo, da to tradicijo ne samo ohranjamo, ampak jo v današnjih in spremenjenih okoliščinah tudi širimo in razvijamo.

Ni naključje, da si je svobodomiselnost Ljubljana od mnogih dni, ki bi lahko zaznamovali njen praznik, izbrala prav 9. maj kot dan spomina na zdaj že zgodovinski dan v letu 1945, ko je bila Ljubljana osvobodena in ko se je hkrati končala tudi druga svetovna vojna. Dan, ki je mnogo pozneje postal tudi uradni praznik Evropske unije – dan Evrope.

Zato mi najprej dovolite, da se še enkrat zahvalim uporniški Ljubljani, ki ni priznala okupacije in bodeče žice, s katero so jo hoteli osamiti in podrediti, da se zahvalim vsem, ki so tvegali in nemalokrat tudi izgubili svoja življenja za to, da je Ljubljana postala in ostala svobodna, da je ohranila svoj značaj nacionalne in kulturne prestolnice slovenstva. Pot spominov in tovarištva je spomin na z bodečo žico obdano, okupirano Ljubljano. Je spomin na veličino povezanosti in solidarnosti, ki nam je izborila svobodo in mir.

Spoštovani, danes je Ljubljana prestolnica, torej glavno mesto naše samostojne države Slovenije, ki prav v tem letu praznuje svojo dvajsetletnico. Veliko se je zgodilo od leta 1991, veliko dobrega, marsikaj pa je šlo tudi narobe. Ampak pomembno je le eno – naša usoda je v naših rokah: odkar smo samostojni, ne veljajo več izgovori, da so »drugi krivi« za naše težave. Od naše smelosti, pa tudi odgovornosti in preudarnosti je odvisno, kakšno mesto si bomo

poiskali in našli v današnjem globaliziranem svetu. Zato je toliko pomembnejše spoznanje, da nič, kar smo si v teku preteklih desetletij pridobili, ni enkrat za vselej dano; in če nismo pripravljeni na spremembe in reforme, ki so pred nami, lahko izgubimo tudi tisto, kar se nam zdi, da je samoumevno naše.

To je politični in gospodarski trenutek, ki ga danes živimo. Pripravljenost na spremembe, pripravljenost, da za trenutek izstopimo iz drobnih osebnih kalkulacij in storimo nekaj dobrega tudi za generacije, ki prihajajo. Prepričan sem, da bomo kos izzivu, s katerim se soočamo v dneh in tednih, ki prihajajo.

Spoštovani, Ljubljana se spreminja in spreminja se na boljše. Postaja lepša, postaja bolj moderna in hkrati odgovorna do tradicije, je bolj živahna in predvsem bolj odprta. Odprtost je tisto, kar je po mojem mnenju še posebej potrebno negovati in razvijati. Ne gre samo za gospodarsko odprtost, pač pa predvsem za odprtost do različnih kulturnih in življenjskih stilov, ki najdejo svoj prostor in priložnosti v mestu. Številne študije, ki želijo ugotoviti, zakaj se nekatera mesta razvijajo hitreje in lahko več nudijo svojim prebivalcem kot druga, opozarjajo, da se razlike kažejo prav v odnosu mesta do »tujcev«, ki prihajajo vanj, da se kreativnost mest izraža prav ob soočenju idej in konceptov, ki prihajajo iz različnih kulturnih okolij.

Čeprav pogosto pravimo, da je »Ljubljana naša«, pa s tem seveda ne mislimo, da je Ljubljana rezervirana samo za nas, ki stalno živimo v njej. Ljubljana mora biti »naša« za vse tiste, ki prihajajo vanjo z željo, da bi nekaj storili, nekaj premaknili. Želim si, da bi v njej še več prostora našlo znanje in intelektualna predrznost.

Spoštovani, ob tej priložnosti želim opozoriti na neko značilnost v slovenski kulturni mentaliteti, ki je vse prepogosto navzoča tudi v političnem diskurzu – to je na antiurbano ideologijo. Na prepričanje, da so mesta – ne samo Ljubljana, ampak največkrat predvsem Ljubljana – mehanizmi za izkoriščanje in da se njihov razvoj dogaja v škodo podeželja. Če odmislimo politične kalkulacije, ki stojijo za takšnim prepričanjem, ni ničesar bolj škodljivega za razvoj Slovenije kot takšno prepričanje.

Mesta, v našem primeru predvsem Ljubljana, so bila vedno središča razvoja in inovacij, ki se širijo navzven, in brez tega bi ostali odrezani od sveta. Podoba Slovenije, razdeljene na številne parcialne lokalnosti, životarjenje v skritih koticah nas bo odpeljalo na robove sveta brez možnosti za dolgoročno preživetje. Verjamem, da nas bodo prav slovenska mesta odpeljala stran od takšne prihodnosti: Slovenija je in hoče ostati urbana z mesti, ki so zaznamovala njen razvoj.

Spoštovani, na današnji praznični dan lahko zatrdimo – Ljubljana živi, živijo številne pobude, Ljubljana je mesto dogajanja in kar posebej razveseljuje, živi skrb za mesto od spodaj navzgor, za mesto, v katerem je vredno živeti in si prizadevati zanj.

Ljubljana, vse dobro ob tvojem prazniku!

Hvala za pozornost.

(Govor predsednika Državnega zbora RS dr. Pavla Gantarja na slavnostni seji Mestnega sveta 9. maja na Ljubljanskem gradu.)

Ljubljana med osamosvojitveno vojno leta 1991

Martin Premk



Fotografije: Arhiv Vojaškega muzeja Slovenske vojske

Razglasitev samostojnosti Slovenije na Trgu republike 26. junija 1991.



Barikade na Celovski cesti 27. junija 1991.

Ljubljana je z razglasitvijo samostojnosti 25. junija 1991 postala glavno mesto suverene države. Osamosvojitve Slovenije je bila svečano razglašena 26. junija 1991 zvečer na Trgu republike v središču Ljubljane. Ljubljana je bila že do tedaj republiška prestolnica in sedež vseh najpomembnejših državnih in drugih pomembnih ustanov, kot so pošta, televizija in radio, ter mnogih najpomembnejših slovenskih podjetij. Bila je tudi osrednje prometno vozlišče Slovenije, kjer se križajo vse prometne povezave, v bližini je bilo tudi najpomembnejše slovensko letališče na Brniku. V času osamosvajanja je v Ljubljani deloval tudi Republiški štab za Teritorialno obrambo, ki je takrat vodil vse enote Teritorialne obrambe v Sloveniji. Samo območje mesta Ljubljane in okolice je po takratnem ustroju pokrival 5. Pokrajinski štab Teritorialne obrambe Ljubljanske pokrajine. Poveljstvu 5. Pokrajinskega štaba Teritorialne obrambe Ljubljanske pokrajine so bili podrejeni Območni štabi Teritorialne obrambe, ki so pokrivali ozemlja takratnih občin. Po preureditvi območnih štabov Teritorialne obrambe, ki je tik pred začetkom osamosvojitvene vojne povzročila kar nekaj zmede, so junija 1991 pod poveljstvom 5. Pokrajinskega štaba TO delovali 51. Območni štab TO Ljubljana – mesto, 53. Območni štab TO Logatec, 55. Območni štab TO Domžale in 57. Območni štab Grosuplje.

Ob začetku spopadov je bil poveljnik 5. Pokrajinskega štaba teritorialne obrambe Ljubljanske pokrajine podpolkovnik Miha Butara, načelnik štaba pa stotnik 1. stopnje Vojko Pavlin. Poveljnik 51. Območnega štaba Teritorialne obrambe, ki je zajemal območje Ljubljane, je bil major Rihard Urbanc, načelnik štaba pa je major Franc Kunovar. Tako kot drugod po Sloveniji so se tudi v enotah 5. PŠTO že od večstrankarskih volitev in odvzema orožja TO v maju 1990 pripravljali na morebiten napad enot JLA in vojno. Tako je na območju Ljubljane kmalu po maju 1990 začela delovati močna mreža Manevske strukture Narodne zaščite s štaboma Ljubljana – mesto in Ljubljana – okolica. Napetosti med jugoslovansko vojsko in slovenskimi oblastmi so se kmalu nato jasno pokazale prav v Ljubljani, ko je vojaška policija JLA 4. oktobra 1990 zasedla Republiški štab Teritorialne obrambe na Prežihovi ulici, ki bi ga moralo prevzeti novo slovensko poveljstvo. Zato je bil oblikovan novi Republiški štab TO, v katerega so se vključile tudi vse enote Manevske strukture narodne zaščite.

Tik pred osamosvojitveno vojno je delovanje Teritorialne obrambe, slovenske milice in drugih ustanov v Sloveniji začela povezovati Republiška koordinacijska skupina. V njenem okviru je na ljubljanskem območju 26. maja 1991 začela delovati Podkoordinacijska skupina za ljubljansko pokrajino, ki je nato vodila priprave in delovanje vseh obrambnih in varnostnih sil. Ljubljanska teritorialna obramba je že več mesecev pred razglasitvijo osamosvojitve vpoklicevala svoje pripadnike na urjenje in se pripravljala na morebiten spopad. Na dan osamosvojitve je tako imel 5. Pokrajinski štab Teritorialne obrambe vpoklicanih 3121 vojakov in častnikov, med vojno pa se je mobilizacija nadaljevala, tako da je bilo v 5. PŠT zadnji dan vojne 6245 vojakov in častnikov. V ljubljanskem 51. Območnem štabu Teritorialne obrambe pa je bilo prvi dan vojne 1050 vojakov in častnikov, zadnji dan vojne pa 3125 vojakov in častnikov. Na širšem ljubljanskem območju je imela močne enote in številne vojašnice tudi JLA. V samem središču Ljubljane v vojašnici na Metelkovi je bilo

tedaj poveljstvo celotnega 14. korpusa JLA, ki je poveljeval enotam JLA v osrednji Sloveniji. V središču mesta sta bili tudi vojašnici na Roški cesti in na Dunajski cesti ter veliko drugih ustanov JLA. Na obrobju Ljubljane sta bili vojašnici v Mostah in Šentvidu, kjer so bile nameščene močne enote JLA. Samo v ljubljanskih vojašnicah je bilo približno 3500 vojakov in oficirjev JLA. V neposredni bližini Ljubljane v vojašnici na Vrhniki pa je bila tudi najmočnejša enota JLA v Sloveniji, 1. oklepna brigada, oborožena z najsodobnejšimi tanki in drugimi bojnimi vozili. Prav na Vrhniki, kjer je bilo razmeščenih več drugih enot JLA, se je tudi začela osamosvojitvena vojna na ljubljanskem območju.

Dve koloni tankov in oklepnih bojnih vozil sta ob 2. 30 zjutraj 27. junija 1991 zapustili vojašnico in se odpravili v smeri Ljubljane. Obe koloni, v katerih je bilo skupaj dvajset tankov in deset bojnih oklepnih vozil, sta imeli ukaz priti do letališča Brnik in ga zasesti. Ena kolona je proti Brniku odšla prek Brezovice, Dobrave, mimo Toškega čela in prek Šentvida, druga pa je do Brnika prodirala po zahodni ljubljanski obvoznici prek Črnuč in Trzinu ter mimo Komende. Obe koloni so na njuni poti poskušali ustaviti pripadniki Teritorialne obrambe in milice, prvič z barikado pri Brezovici, ki je bila narejena iz osebnih vozil in so jo tanki prebili. Postavljenih je bilo še več barikad, ki so jih tanki prebili ali obšli, barikade pa so bile kmalu postavljene tudi na glavnih dostopih v Ljubljano, saj se je pričakovalo, da bodo tanki zavili tudi v središče Ljubljane in začeli zasedati pomembne ustanove v mestu. Med potjo proti Brniku se je eden od tankov pokvaril in obstal na avtocesti pri Brezovici, drugi, prav tako pokvarjen, je obstal pri Komendi, trije tanki pa so zgrešili smer in namesto proti Podutiku zavili proti vrhu Toškega čela, kjer so obstali, ko je eden od njih zdrsnil s ceste.

V Trzinu je zgodaj zjutraj kolona tankov in oklepnih bojnih vozil prebila barikado in nadaljevala pot proti Brniku, tri oklepna bojna vozila pa so ostala pred barikado, ker si je eno od njih strgalo gosleno in zaprlo

pot preostalim vozilom. Vsa tri oklepna bojna vozila, v katerih je bilo trideset vojakov JLA, in malo poveljniško terensko vozilo JLA, ki je tudi obstalo, so nato obkolili pripadniki domžalske TO. Pripadniki teritorialne obrambe so nato zasedli položaje okoli Trzina in se začeli pogajati z obkoljenimi oficirji in vojaki JLA, medtem so se pripadnikom teritorialne obrambe pridružili tudi pripadniki Specialne enote milice. Oficirji in vojaki JLA se niso bili pripravljeni predati, malo pred sedmo uro zvečer pa sta iz vrhniške vojašnice priletela še dva helikopterja, v katerih je bilo 27 diverzantov JLA, ki naj bi osvobodili obkoljena bojna vozila. Ko so se diverzanti JLA izkrcali med Trzinom in Depalo vasjo, se je vnel spopad, med katerim je bil ubit pripadnik TO Edvard Peperko, ubiti pa so bili tudi štirje vojaki JLA. Pripadniki Specialne enote milice in TO so kmalu zajeli dve bojni vozili in vojake, tretje bojno vozilo pa se jim je predalo nekaj pozneje. Diverzanti JLA pa so se umaknili proti Depali vasi ter pri tem ugrabili tri talce ter vdrli v bližnjo hišo in jo oropali.

Naslednje jutro so jih skrite v gozdu obkolil pripadniki Specialne enote milice, nekaj po 11. uri dopoldne so se vsi diverzanti JLA predali. Večina kolone tankov in oklepnih bojnih vozil je uspela priti do letališča na Brniku, ki so ga oblegali do prekinitve spopadov. Ljubljanske enote Teritorialne obrambe so nato poskrbele za tanke, ki so ostali za tankovsko kolono. Še 27. junija 1991 so pripadniki Teritorialne obrambe odšli do Toškega čela, kjer so želeli napasti tanke, ob katerih so se zbirali domačini. Trije tanki na Toškem čelu so bili nato zajeti brez spopada, saj so jih tankisti JLA nepoškodovane zapustili in odšli v vojašnico na Vrhniki. Pripadniki Teritorialne obrambe so obkolili tudi pokvarjeni tank na avtocesti pri Brezovici, v katerem so tankisti JLA čakali na pomoč. Naposled so pripadniki TO tank napadli dopoldne 29. junija 1991. Na tank so izstrelili več protioklepnih raket in ko sta tank zadeli dve raketi »Armbrust«, se je posadka tanka predala. Sicer so pripadniki TO in milice s pomočjo drugih republiških



Barikade med Gregorčičevo in Igriško ulico 11. julija 1991.



Ljubljančani v tunelu pod Gradom med letalskim alarmom 2. julija 1991.



Protiletalski topovi na Ljubljanskem gradu 28. junija 1991.

in mestnih ustanov takoj po začetku napada in odhoda tankov iz vrhniške vojašnice začeli s postavljanjem barikad, s katerimi so hoteli preprečiti vdor tankov v središče Ljubljane.

Na vpadnicah v mesto in v središču Ljubljane je bilo že prvi dan vojne postavljenih 59 barikad, v središču mesta predvsem okoli predsedniške palače, parlamenta, zgradbe televizije in Cankarjevega doma, kjer je delovala tudi Republiška koordinacijska skupina. Barikade so postavljali iz priročnih sredstev, tovornjakov, avtobusov in težke gradbene mehanizacije, pa tudi iz osebnih vozil. Pripadniki TO so barikade tudi minirali, ker je primanjkovalo min in razstreliva, so nekatere barikade minirali tudi z jeklenkami, polnimi plina. Najmočnejše so bile zavarovane vpadnice na zahodni strani Ljubljane, kjer je bilo pričakovati nov vdor tankov in oklepnih vozil z Vrhniko. Pripadniki ljubljanske TO so takoj po začetku napada blokirali tudi vse ljubljanske vojašnice in druge vojaške objekte ter jih nadzorovali ves čas spopadov. Največja grožnja je bila vojašnica v Šentvidu, kjer je imela JLA močne enote, oborožene s topovi in oklepnimi vozili, na velikem območju vojašnice so bila tudi ogromna skladišča z orožjem.

Takoj ob začetku spopadov so se vojaki v šentviški vojašnici začeli vkopavati in namerjati topove in minomete proti središču Ljubljane. Poveljnik vojašnice je zagrozil, da bo v primeru napada na vojašnico začel streljati na središču mesta ter da bo uničil plinarno, vodovodne naprave ter tovarne v bližini. Grožila pa je tudi nevarnost, da bi enote JLA iz te vojašnice z oklepnimi vozili začele prodirati proti središču Ljubljane. Zato so pripadniki ljubljanske TO z več kot 400 pripadniki obkrožili šentviško vojašnico in zavarovali smer proti središču Ljubljane vzdolž Celovške ceste ter strogo nadzorovali dogajanje v vojašnici tudi po prekinitvi spopadov.

Veliko nevarnost za Ljubljano je pomenila tudi vojašnica v Mostah, kjer je imela JLA poleg protiletalskih enot tudi oklepna vozila. Tudi iz te vojašnice bi lahko JLA vdrla proti središču Ljubljane, poveljniki TO so vedeli tudi za možnost, da lahko enote JLA iz te vojašnice odidejo na pomoč svojim enotam pri letališču Brnik. Zato je več kot 600 pripadnikov TO zaprlo obroč okoli vojašnice v Mostah ter zavarovalo smeri proti središču Ljubljane in proti Tomačevemu in Črnučam. Pripadniki ljubljanske TO so skupaj s pripadniki milice ob začetku spopadov začeli nadzirati tudi vse druge ljubljanske vojašnice in vojaške objekte. Predvsem so zavarovali območje okoli vojašnice na Dunajski cesti (takrat Titovi cesti), okoli vojašnice na Metelkovi in vojašnice na Roški cesti. Vse ljubljanske vojašnice je ljubljanska TO zavarovala in nadzorovala, ni pa začela z napadi in se je tudi strogo izogibala izzivanju vojakov JLA, saj bi ob spopadih v središču in na obrobju Ljubljane gotovo prišlo do žrtev med prebivalstvom in do velikanske škode.

Takšno vodenje spopadov je prekinil ukaz poveljnika Republiškega štaba TO polkovnika Janeza Slaparja, ki je 28. junija 1991 poveljniku 5. Pokrajinskega štaba TO podpolkovniku Mihi Butari po telefonu ukazal, naj enote 5. Pokrajinskega štaba TO napadejo vse vojašnice na območju Ljubljane in Vrhniko. Podpolkovnik Miha Butara je ukaz o napadu na vojašnice zavrnil oziroma zahteval pisni ukaz, ki pa ga nato nikoli ni bilo. Iz Republiškega štaba za Teritorialno obrambo so nato začeli pošiljati enotam ljubljanske teritorialne obrambe ukaze o napadu na vojašnice mimo poveljstva 5. Pokrajinskega štaba TO, vendar so vse enote, ki so ga prejele, ukaz o napadu na vojašnice zavrnile.

V zgodnjih jutranjih urah 30. junija 1991 so nato poveljnika 5. Pokrajinskega štaba TO podpolkovnika Miho Butaro zamenjali z novim poveljnikom, majorjem Janezom Lesjakom, kot razlog za zamenjavo pa so v Republiškem štabu TO poleg neizvršitve ukaza o napadu na vojašnice navedli to, da prodor tankov z Vrhniko ni bil zaustavljen ter težave pri zavarovanju tankov na Toškem čelu. Ne glede na to, da ni prišlo do napada na vojašnice, so barikade okoli vojašnic in po središču Ljubljane terjale žrtve. Pri barikadah v Šentvidu sta dve ženi oficirjev JLA zjutraj 29. junija 1991 kljub opozorilom prebili barikado ter z osebnim vozilom zapeljali na minsko polje. Prišlo je do eksplozije, v kateri sta bili ranjeni obe ženski. V poveljstvu ljubljanske TO so nato poostriili nadzor in omejili gibanje civilistov pri barikadah.

Ponoči, 30. junija 1991, je prišlo do streljanja pri barikadi v središču Ljubljane na Aškerčevi ulici pri Filozofski fakulteti, v katerem je bil ubit miličnik Stanko Strašek. Pri barikadi se je takrat ustavilo osebno vozilo, iz katerega je začel streljati voznik, ki so mu popustili živci, sicer pripadnik 30. Razvojne skupine TO. Strelji so pokosili miličnika Stanka Straška, voznik pa je pobegnil in bežal po Dunajski (takrat Titovi) cesti proti Bežigradu, kjer so ga pri križišču z ljubljansko obvoznico pri zgradbi Smelta ustavili miličniki in je bil v streljanju ubit. Dokaj skrito pred očmi Ljubljančanov so pripadniki ljubljanske TO že drugi dan vojne zvečer 28. junija 1991 v hitri akciji zavzeli prisluškovalni center na Šišenskemu hribu na Rožniku nad Ljubljano. Jugoslovanska vojska je imela v zgradbah na Šišenskemu hribu »center za elektronska dejstva« oziroma prisluškovalni center, iz katerega je lahko prisluškovala zvežam tako v tujini kot doma. Ker so lahko iz prisluškovalnega centra slišali in ovirali tudi zveze slovenskega republiškega vodstva in teritorialne obrambe, so ljubljanski teritorialci dobili ukaz, da zavzamejo prisluškovalni center.

Po pripravi je skupina pripadnikov ljubljanske TO proti večeru 28. junija 1991 odšla proti Šišenskemu hribu in začela obkoljevat prisluškovalni center. O položaju v samem prisluškovalnem centru so bili dobro obveščeni, saj so že pred tem ujeli strokovnjaka, ki je bil tam zaposlen. Od njega so izvedeli, da je vzdušje v prisluškovalnem centru zelo klavarno, ker se večina vojakov ne strinja s počtetjem jugoslovanske vojske, da pa bi se predaji verjetno upiral poveljujoči oficir JLA z nekaj sodelavci. Pripadniki TO so želeli center zavzeti brez uporabe orožja, saj bi streljanje v središču Ljubljane lahko ogrozilo prebivalce. Zato so po obkolitvi prisluškovalnega centra vanj poslali prej ujetega strokovnjaka, da vojake prepriča v predajo. Kmalu so se pri vzhodu v center pojavili prvi vojaki, ki so se želeli predati. Med njimi pa ni bilo poveljujočega oficirja JLA, zato so teritorialci zagrozili, da bodo razstrelili zgradbo, prav tako so ga k predaji pozivali njegovi vojaki. Tudi poveljujoči oficir JLA se je nato predal ljubljanskim teritorialcem, vendar šele po tem, ko je to javil svojim nadrejenim po radijski zvezi. Ljubljanski teritorialci so tako brez žrtev zavzeli pomemben prisluškovalni center jugoslovanske vojske ter zajeli dvajset vojakov in poveljujočega oficirja z orožjem in vso opremo.

Šele po zavzetju prisluškovalnega centra na Šišenskemu hribu so tja prišli tudi pripadniki Specialne enote milice. Ljubljanska teritorialna obramba pa je zadnji dan spopadov 2. julija 1991 zavzela še eno zgradbo v samem središču Ljubljane, nekdanjo zgradbo TO na Prulah, v kateri so bili od oktobra 1990 vojaki JLA. Ker so dobro poznali razmere na Prulah in v sami zgradbi, so se vojaki vojaške policije

ljubljanske teritorialne obrambe odločili, da zgradbo zavzamejo. Zgradbo so zgodaj popoldne 2. julija 1991 obkrožili, opozorili bližnje stanovalce na nevarnost in jim naročili, naj se umaknejo. Vojake v zgradbi na Prulah so pozvali k predaji, a ni bilo odgovora. Izstrelili so opozorilni strel v okno, nakar se je pokazal poveljujoči podoficir JLA, ki je zahteval nekaj časa, da lahko obvesti nadrejene o predaji. Kmalu zatem se je predalo šest vojakov JLA ter poveljujoči podoficir z orožjem in opremo. Med zajetimi vojaki je bil tudi Slovenec, ki so ga takoj umaknili od ostalih vojakov. Med zavzetjem zgradbe na Prulah so tja prišli tudi drugi pripadniki TO, ki so jim predali ujetnike ter zajeto orožje.

Sicer pa se Ljubljančani osamosvojitvene vojne spominjajo tudi po nevarnosti zračnih napadov. Izzivanje jugoslovanske vojske se je začelo že zvečer 26. junija 1991 med samo slovesno razglasitvijo osamosvojitve, ki so jo preletavala jugoslovanska vojaška letala. Že prvi dan vojne 27. junija 1991 je bil pozno popoldne nad Igom pri Ljubljani z raketo sestreljen helikopter JLA. Na Igu je bil tedaj eden od dveh učnih centrov TO za urjenje nabornikov, ki so ga varovale enote ljubljanske TO.

Popoldne prvega dne vojne sta nad učnim centrom na Igu letela dva helikopterja JLA. Enote TO, ki so varovale učni center, so nato po ukazu 5. Pokrajinskega štaba TO streljale na helikopterja ter zadele enega, ki je takoj strmoglavil nedaleč od Iga. Kmalu zatem, približno ob 19. uri istega dne, je bil nad ljubljansko Rožno dolino z raketo sestreljen še en helikopter. Padel je med hišami v Rožni dolini, v razbitinah pa je umrl tudi pilot Anton Mrlak, ki je takrat že sodeloval s Teritorialno obrambo.

Za varovanje prestolnice pred zračnimi napadi je ljubljanska TO razmestila svoje protiletalske enote na območju ljubljanskega gradu. Tam so bili ves čas spopadov razmeščeni lahki protiletalski topovi in protiletalske rakete, vojaki za opazovanje pa so bili tudi v stolpu ljubljanskega gradu. Največja zračna nevarnost je Ljubljani grozila v nedeljo, 30. junija 1991, dopoldne, ko so po letališčih jugoslovanske vojske začela vzletati bojna letala. Takrat je bil dan znak za zračno nevarnost s sirenami in to dopoldne je večina Ljubljančanov preživela po zakloniščih in v kletih, čeprav letala takrat niso priletela nad Ljubljano. Zračni napad pa je Ljubljana doživela zgodaj popoldne 2. julija 1991, ko je letalo jugoslovanske vojske nad mestom prebilo zvočni zid ter z močnim pokom razbilo nekaj stekel ter preplašilo Ljubljančane. Šele nato so se oglasile sirene za zračno nevarnost in večina Ljubljančanov je popoldne ponovno preživela v zakloniščih in kletih. Letala JLA tudi ta dan niso napadla same Ljubljane, so pa nato s topovi in raketami napadla barikade pred Vrhniko, že dopoldne tega dne pa so napadla radijski oddajnik pri Domžalah.

Sicer so se letalski alarmi in barikade na ljubljanskih cestah in ulicah verjetno najbolj vtisnili v spomine Ljubljančanov na osamosvojitveno vojno. V spominu so ostale tudi podobe teritorialcev, ki stojijo poleg barikad, ter enotna volja tako prebivalcev Ljubljane kot ljubljanskih teritorialcev miličnikov in vseh drugih, ki so se bili odločeni upreti nasilju in grožnjam. Ljubljančani so takrat teritorialce sprejemali za svoje in jih tudi oskrbovali z vsem potrebnim, če jim je česa primanjkovalo. Prav pripadnikom Teritorialne obrambe, milice in vsem drugim, ko so takrat branili naše mesto, gre zahvala, da je Ljubljana vojno preživela uporno in zmagovito, vendar brez hujših spopadov in žrtev.

HRADECKEGA MOST – V TRETJE GRE RADO

Darja Lesjak

Spoštovani! V tretje gre rado – lahko na današnji dan rečemo za popotnico novemu/staremu Hradeckega mostu. Zanimivo je bilo popotovanje tega mostu, ki ga danes ponovno izročamo v uporabo: litoželezni most, pred približno 150 leti ulit v livarni na Dvoru pri Žužemberku, danes spet vidimo v taki podobi, kot je nekoč že sijal.

Prva postaja na njegovi poti je bila 1867. leta na lokaciji Čevljarskega mostu, kjer je zamenjal starega lesenega. Tu je most služil namenu do leta 1931, ko ga je arhitekt Jože Plečnik prestavil na lokacijo ob nekdanji ljubljanski mrtvašnici, kjer se ga je – bolj kot Hradeckega – prijelo poimenovanje Mrtvaški most. Lepoto konstrukcije mostu je sčasoma dodobra načel zob časa, pogledom pa so jo skrili tudi komunalni vodi, ki jih je most moral nositi tudi potem, ko je bil za motorni promet že prešibak. Litoželezno konstrukcijo smo februarja lani demontirali in prenesli v natančne preiskave ter nato restavriranje. V Livarni na Viču so na novo vtili balustrade ograje in povsem dotrajane dele robnega venca. 11. marca 2011 je bil most ponovno postavljen, a tokrat na lokacijo med Krakovskim nasipom in Grudnovim nabrežjem. Pod budnim očesom Zavoda za varstvo kulturne dediščine, ki je preverjal predloge projektantov URBI d.o.o., Saše Dalla Valleja in Inštituta za metalne konstrukcije Gregorja Grudna s sodelavci, je most dobil končno podobo na novi lokaciji s prvotnim, starim imenom, Hradeckega most.

Ocena skupne investicijske vrednosti tega projekta Mestne občine Ljubljana, ki predstavlja obnovo tehnične dediščine in izvedbo pripadajoče ureditve znaša 1.150.000 evrov. Na podlagi izpeljanega javnega naročila za gradnjo je bil izbran izvajalec Gradis skupina G d.d., ki je opravil dela v vrednosti 980.000 evrov.

Dovolite, da vsem, ki so pripomogli, da je most, na katerem stojimo, postavljen, iskreno čestitam in se jim zahvalim: v prvi vrsti županu Zoranu Jankoviću in podžupanu prof. Janezu Koželju za vizijo in podporo, za uspešno vodenje projekta sodelavcu Darku Droletu, projektantom iz URBI d.o.o. in Inštituta za metalne konstrukcije, izvajalcu del Gradis skupini G d.d. pod vodstvom mag. Uroša Ogrina, vsem podizvajalcem, nadzorniku Mosting d.o.o. Darku Pangercu za budno oko pri nadzor, Borisu Vičiču, Darji Pergovnik in Tadeju Bratetu za strokovno podporo pri ohranjanju spomenika tehnične dediščine, Upravni enoti Ljubljana, Izpostavi Center, za korektno sodelovanje, sosedom in Ljubljancem pa za razumevanje med časom gradnje. Hvala tudi številnim neimenovanim, ki so prispevali, da smo nalogo skupaj uspešno opravili.

(Otvoritveni nagovor direktorice Službe za razvoj in investicije Darje Lesjak 11. maja 2011.)

Most župana

Mag. Tadej Brate



Foto: Dunja Wedam

Obnovljeni in prestavljeni Most Hradeckega, nadvse dobrodošla pridobitev v trnovskem delu mesta, je bil slovesno odprt 11. maja.

11. maj je bil za Ljubljano velik dan. Tega dne so v Trnovem, tam, kjer se izliva Gradaščica v Ljubljano, odprli nov most. Nekateri Ljubljančani so zmajevali z glavami in godrnjali: Lep cirkus! No, ja, pa imamo še en nov most! Pa kaj? Saj jih gradijo že kar po tekočem traku ... Toda tokrat taka izjava res ni bila na mestu! Ta most namreč ni kar tako – pa tudi otvoritev mostu je bila posebnost: bila je že tretja v njegovem obstoju! To pa že ne more biti pogrošna zgodba od danes do jutri. Le malokomu v našem mestu je znano, da je most star skoraj stoletje in pol in je doživel že marsikaj. Svoje poslanstvo je začel že leta 1867!

Dvorska železarna – vrhunski železarski obrat v Evropi 19. stoletja

Leta 1796 je na Dvoru na Krki na Dolenjskem začela delovati fužina za taljenje železa, last kneza Auersperga. Četrto stoletje pozneje se je majhen obrat razvil v ugledno železolivarno, ki je neke v sredini 19. stoletja dosegla tudi svoj razvojni in komercialni vrhunec. Livarna na Dvoru je postala največji železarski obrat južno od Alp. V tem obdobju je nastal tudi Hradeckega most. Pomanjkanje energentov in surovin, pa tudi nespeljana železnica, ki naj bi potekala po dolini Krke, so livarno prisilili, da je počasi zmanjševala proizvodnjo in končno zaprla svoja vrata leta 1891. Raziskovalec zgodovine Dvorske železarne dr. Matija Žargi opisuje to tovarno kot enega vrhunskih železarskih obratov tistega časa v tem delu Evrope, ki je bil sposoben izdelati prav vse vrste strojev, ki so bili potrebni za tedanje življenje.

Natečaj za novi Šušarski most 1861

Od nekdanj so se čez Ljubljano vodili mostovi, sprva izdelani le iz lesa. Tak je bil tudi ljubljanski Šušarski most, na katerem so kraljevali čevljarji v majhnih delavnicah. V 19. stoletju je bil most že globoko v letih in ga je pošteno načel zob časa. Ker je bilo stvar potrebno primerno rešiti, je mestni svet že leta 1861 razpisal natečaj za novi most. Na prvi natečaj se je prijavil dunajski arhitekt Carl Humbostl, vendar so njegov načrt odklonili.

Čez nekaj let pa so prejeli ponudbo Auerspergove livarne na Dvoru, ki je predložila primeren načrt za most, ki naj bi ga ulili iz železa, natančneje iz sive litine, in to po

zvoru podobnih mostov iz Evrope. Že desetletja prej je podobne mostove načrtoval angleški arhitekt Telford, in nekaj njegovih stvaritev, ki kažejo slogovno povezavo z našim mostom, je ohranjenih v Angliji še danes. Tudi drugod po svetu danes ljubosumno čuvajo litoželezne mostove vse od prvega v Ironbridgeu do vrste čudovitih tovrstnih izdelkov, ki stojijo v Sant Petersburgu!

Slovesna otvoritev mostu 18. oktobra 1867

Kljub nekaterim težavam, ki so zavlekle otvoritev mostu, so ga vendarle slovesno odprli dne 18. oktobra 1867. Most je bil za tiste čase nadvse imeniten in moden. Dokazoval je, da se naši mojstri lahko kosajo s komerkoli v vsej tedanji Evropi! Most je bil takrat tlakovan s hrastovimi kockami, na koncih pa je imel po dve plinski svetilki, saj je prav tistem času (1861) začela delovati prva plinarna v Ljubljani. Zanimivo je, da so most sprva želeli poimenovati po znanem avstroogrskem generalu Radetzkiem, a končno je le obveljalo, da so ga poimenovali po nadvse zaslužnem županu Hradeckem.

Prva prestavitev mostu 1931

Leta so tekla in most je zvesto služil svojemu namenu. Prišli so novi časi in nove zamisli. Arhitekt Jože Plečnik je pripravil načrte za regulacijo Ljubljane in njenih obrežij. V povsem nov kontekst pa se stari most ni več vklapljal. Leta 1931 so ga razdrli in prestavili za splošno bolnišnico, k mrtvašnici. Danes žal ne vemo, ali so most prestavili na novo lokacijo zato, da bi ga vendarle ohranili poznejšim rodovom, ali pa je svetovna gospodarska kriza tistega

Hradeckega



ZAKLJUČEK FOTOGRAFSKEGA NATEČAJA LJUBLJANA V TVOJIH OČEH

V letošnjem letu mednarodna organizacija EUROCITIES, ki združuje več kot 130 evropskih mest iz več kot 30 različnih držav, praznuje 25. obletnico. V ta namen so razpisali fotografski natečaj in povabili evropske države, da s fotografijami predstavijo utrip vsakodnevnega življenja na ulicah glavnih mest.

V Mestni občini Ljubljana smo se odzvali in organizirali fotografski natečaj, ki smo ga poimenovali *Ljubljana v твоjih očeh*. Povabili smo mlade med 15. in 25. letom starosti, da s fotografijami predstavijo svoja doživljanja življenja v slovenski prestolnici. Na natečaj, ki je potekal med 16. februarjem in 20. aprilom 2011, se je odzvalo 14 avtorjev s 36 fotografijami.

Vsaka izmed fotografij prikazuje delček življenja, majhen utrinek Ljubljane in prav vsaka fotografija odraža avtorjevo razumevanje ter pogled na življenje v slovenski prestolnici.

Po izboru komisije je zmagala fotografija z naslovom *Tržnica*, katere avtor je šestnajstletni Nik Neubauer.

Obrazložitev komisije:

Tržnica Nika Neubauerja združuje vse pomembne elemente dobre fotografije; v sebi skriva zgodbo, zadovoljuje tehnične kriterije in tehnološko izvedbo. Avtor se s kompozicijsko postavitvijo spretno izogne klišejskemu prikazovanju Ljubljane, medtem ko z izbiro črno-bele tehnike in osrednjega motiva vzpostavi odnos do prostora, vsebine in časa. Gledalčev pogled usmeri v slonečega mladca, pred katerim se razgrinja košček mesta, prihodnosti, družbe, sveta ... Njegova drža vnaša kanec pričakovanja, pokončni steber pa nas opominja na tisto mogočno vez s predniki in preteklostjo.

Avtorja izbrane fotografije bo uredništvo glasila *Ljubljana* nagradilo s 125 evri.

Fotografija bo na natečaju EUROCITIES predstavljala Ljubljano in Slovenijo. Skupaj z drugimi sodelujočimi fotografijami evropskih mest bo objavljena tudi v knjigi z naslovom *Tvoje mesto – tvoj pogled (Your city – your view)*, ki jo EUROCITIES izdaja ob 25. obletnici.

Komisija EUROCITIES bo izmed vseh prejetih fotografij junija 2011 izbrala tri najboljše, katerih avtorji bodo prejeli posebna odličja na konferenci EUROCITIES 2011, ki bo potekala med 2. in 4. novembrom 2011 v Genovi v Italiji.

Vse fotografije natečaja *Ljubljana v твоjih očeh* so objavljene na spletni strani www.ljubljana.si.



Foto: Nik Neubauer

Nik Neubauer: »Bilo je še eno od tistih mrzlih decembrskih juter, ki jih doživljamo v času Božiča. Tokrat je zunaj vsaj sijalo sonce, zato sem povabil prijatelja, da se sprehodiva po Ljubljani, se morda ustaviva v bližnji kavarni na čaju. Sprehajala sva se po Prešernovem trgu, šla čez Tromostovje in nato zavila na tržnico. Bila sva presenečena, kako živahna je bila kljub tako nizkim temperaturam. Sonce je sijalo nad Ljubljanskim gradom in res je bilo prijetno. Nekaj časa sva samo obstala in si z zanimanjem ogledovala življenje na tržnici.«



časa narekovala največje možno varčevanje in se je most ohranil zato, ker je bilo ceneje prestaviti stari most, kot zgraditi novega.

Po drugi svetovni vojni je most pošteno trpel pod tovornjaki, ki so vozili čezenj in ga temu primerno poškodovali. Most je bil ovesen s komunalnimi cevovodi in tako devastiran do nespoznavnosti. Zaradi varnosti so pred nekaj leti prepovedali na njem ves motorni promet, saj se je bilo bati zrušitve.

Predlog spomeniške službe za prestavitev mostu na Ribji trg

Spomeniška služba je že skoraj pred tridesetimi leti začela opozarjati odgovorne na problematiko in pomembnost starega mostu, a časi so bili drugačni in vsa prizadevanja so bila sprva bob ob steno. Strokovnjaki tedanjega Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine so sprva predlagali, naj bi most postavili na Stolbi, povezavi z Ribjim trgom; tja so takrat postavili leseno brv, ki vodi čez Ljubljanico še danes. Zanimivo je, da bi most lahko do milimetra natančno vgradili na to mesto, a predlog žal ni dobil podpore. Kasneje se je s problemom nove lokacije mostu ukvarjal arhitekt Jure Lenard, in predlagal prestavitev na sedanjo lokacijo.

Sanacija mostu

Preteči je moralo še mnogo vode pod starim mostom, preden so se lotili njegove prenove. Ljubljančani, znani po tem, da najdejo za vsako stvar svojevrsten naziv, so začeli most neuradno poimenovati kar po njegovi lokaciji: Mrtvaški ali pa celo Totengrobarski most! Most je s tem nazivom res dosegel svojo najnižjo stopnjo spoštovanja.

A na tem svetu le ni vse tako črno, kot se nam kdaj zazdi! Čas je prinesel nova razmišljanja, vrednotenja in nove ljudi, ki so v napol razpadli in dotrajani konstrukciji

mostu vendarle videli kvalitete, na katere smo skoraj vsi že zdavnaj pozabili. Ob odločitvi, naj se ob mrtvašnici zgradi nov sodoben in prometu primeren most, so se mestni očetje odločili prislunhiti prošnjam spomeniške službe. Odločeno je bilo, da se stari most generalno sanira, restavrira in prenese na novo lokacijo, kjer naj ne bi bil več preobremenjen in naj bi služil le še pešcem in kolesarjem.

Rečeno – storjeno! Pozno lani jeseni so ogromna avtodvigala dvignila staro jekleno konstrukcijo in jo odpeljala neznano kam. Lokacijo obnove smo držali v strogi tajnosti, da nam dolgooprsteži ne bi pokradli pomembnih delov mostu. Podjetje ABV, ki deluje v bližini Biča na Dolenjskem, je z vso natančnostjo pregledalo in restavriralo elemente mostu. Prav tako je livarstvo Vidmar z Viča izdelalo na novo vse poškodovane litoželezne elemente, skupaj s celotno novo ograjo mostu. Arhitektonska zasnova postavitve mostu v prostor je delo znane arhitekturne hiše Urbi. Vsi sodelujoči so svoja dela izvedli brezhibno v veliko zadovoljstvo ljubljanskih spomeniškoarhitekturnikov.

Most župana Hradeckega je mogočen spomenik tradiciji slovenskega strojništva, strojogradnje in strojne tehnologije

Kaj naj zapišemo za konec? Le to, da mesto dobilo lep nov most, ki je obenem mogočen spomenik tradiciji slovenskega strojništva, strojogradnje in strojne tehnologije. Je dokaz stoletne vpetosti in paralelnega razvoja Slovenije v svetovnih tokovih sodobne znanosti in oblikovanja. Velika zahvala za vso podporo in razumevanje za realizacijo projekta pa gre seveda mestnim očetom in županu Zoranu Jankoviču! Vsi vemo, kako je to v današnjih časih: Brez denarja ni mogoče izvesti še tako dobrega projekta. Za realizacijo našega so škarje in platno imeli v rokah prav oni, zato gre prva in zadnja zahvala prav njim!

Junij v Ljubljani



Foto: Lioba Schöneck

Na letošnjem Juniju v Ljubljani si bo mogoče ogledati tudi vrhunsko baletno predstavo Plesnega gledališča München (Tanz Theater München) Romeo in Julija.



Foto: Miro Majcen

Otroci si bodo na letošnjem Juniju v Ljubljani lahko v poznem popoldanskem času ogledali baletno predstavo Picko in Packo v izvedbi SNG Opere in baleta Ljubljana.

Na Prešernovem trgu bo od 10. do 23. junija 2011 potekal Junij 2011 v Ljubljani. Mestna občina Ljubljana, Turizem Ljubljana in Festival Ljubljana bodo s tretjo predpoletno kulturno prireditvijo Junij v Ljubljani najširšemu krogu obiskovalcev na Prešernovem trgu ponovno ponudili vrhunska umetniška doživetja, povezana s plesom, glasbo in gledališčem.

Junij v Ljubljani je edinstven dogodek, na katerem imajo obiskovalci možnost vpogleda v aktualno umetniško produkcijo in s katerim se vrhunska ustvarjalnost predstavi tudi tistemu občinstvu, ki ne zahaja redno v kulturne hrame. Prestolnica s tem, ko z *Junijem v Ljubljani* utripa v ritmičnih umetnosti, vzgaja novo kulturno občinstvo in ponuja kulturnim ustanovam možnost, da se predstavijo v najboljši luči. *Junij v Ljubljani* je tako največja kulturna prireditev v Ljubljani na prostem in je postal zaščitni znak kulturne ponudbe Ljubljane.

Letošnji *Junij v Ljubljani* bo potekal od 10. do 23. junija, programsko pa bo najbogatejši doslej, saj je prerasel v mednarodno prireditev. Ljubljani bo prinesel izjemne baletne predstave, saj si bodo Ljubljančani in vsi drugi obiskovalci mesta lahko v prvih petih večerih ogledali pet vrhunskih predstav münchenskega plesnega gledališča: Romeo in Julija v treh večerih in Sen kresne noči v dveh večerih. Plesno gledališče München (*Tanz Theater München*), ki je del državnega gledališča Gärtnerplatz, vodi umetniški vodja Hans Henning Paar. Delo Hansa Henninga Paara je usmerjeno predvsem v moderno in sodobno baletno tehniko, kjer so poleg strokovno tehničnih sposobnosti potrebne tudi igralske. Plesalci imajo tako možnost vsestranskega umetniškega razvoja. Podlaga za delo koreografa je razumevanje baleta kot izraza življenja, ne glede na to, ali se ples izraža na čustveni ali intelektualni način, z abstraktno ali pripovedno vsebino. Ta mednarodni baletni ansambel sestavlja 20 plesalk in plesalcev in nedvomno bodo na Prešernovem trgu pričarali izjemno vzdušje.

Poleg münchenskega baleta si bomo lahko že tradicionalno v okviru Junija ogledali tudi ljubljansko baletno hišo. SNG Opera in balet Ljubljana se bo predstavila s dvema produkcijama, in sicer z baletnim večerom koreografij Twyle Tharp in Dinka Bogdanića z naslovom Pod zvezdami, ki je doživel premiero oktobra lanskega leta.

Letošnji Junij je poseben tudi zato, ker ne ponuja vrhunskih baletnih produkcij le za odraslo občinstvo, temveč bo poskrbel tudi za najmlajše, ki si bodo v poznem popoldanskem času lahko ogledali predstavo Picko in Packo v izvedbi SNG Opera in balet Ljubljana. Baletna predstava s petjem in govorjenim besedilom je odlična priložnost za vse otroke, ki si želijo spoznati baletno umetnost na simpatičen in slikovit način.

Poleg baletnih predstav bo Junij letos postregel tudi najzahtevnejšim gledališkim sladokuscem. Slovensko mladinsko gledališče se bo predstavilo s svojim odmevnim gledališko-glasbenim projektom z naslovom Krizantema na klavirju. To bo večer, kjer se bo glasbena interpretacija poezije povezala z avtorsko in mojstrsko igralsko prezenco Janje Majzelj, navdihnjeno s poezijo Svetlane Makarovič. Glasbeno-scenski dogodek na ogled postavlja izvrstno interpretko in avtorico projekta Janjo Majzelj, letošnjo nagrajenko Prešernovega sklada.

Da bo zadoščeno tudi ljubiteljem sodobnih plesnih estetik, bodo poskrbeli člani edinega profesionalnega ansambla za sodobni ples v Sloveniji, EnKnapGroup. Predstava 10 min južno je koreografski omnibus petih koreografov, katerih stvaritve bodo vsem dostopne na junijskem odru. To so Dalija Aćin (Srbija), Ivica Buljan (Hrvaška/Slovenija), Jordi Casanovas (Španija), Olga Pona (Rusija), David Zambrano (Venezuela/Nizozemska). Gre za pet vrhunskih avtorjev s področja sodobnega plesa in gledališča, pet 10-minutnih koreografskih vinjet o času: pet časovnih perspektiv, pet različnih minevanj in trajanj, pet subjektivnih interpretacij časa, pet različnih kulturnih in zgodovinskih izhodišč. Petkrat po deset minut, ki zato vsakič trajajo različno dolgo.

Mestno gledališče ljubljansko bo na junijskem odru uprizorilo gledališko uspešnico, muzikal Pomladno prebujenje, in sicer v obliki koncerta na rockovsko-punkovski način. Zgodba je postavljena v pozno 19. stoletje v Nemčiji. V teh okoliščinah spoznamo

skupino najstnikov, ki so polni vprašanj in seksualnih gonov, njihovi starši pa se niso sposobni odkrito in odgovorno spoprijeti s tem. Pravzaprav so v središču zgodbe trije najstniki - Wendla, ki jo igra Iva Krajnc, uporni in trmasti Melchior (Klemen Slakonja) in v šolske stiske ukleščeni Moritz (Jurij Drevnšek). A družbena pravila so tako nesmiselno in neusmiljeno represivna, da je pomladno prebujenje tem mladostnikom onemogočeno, konec pa neizbežno tragičen.

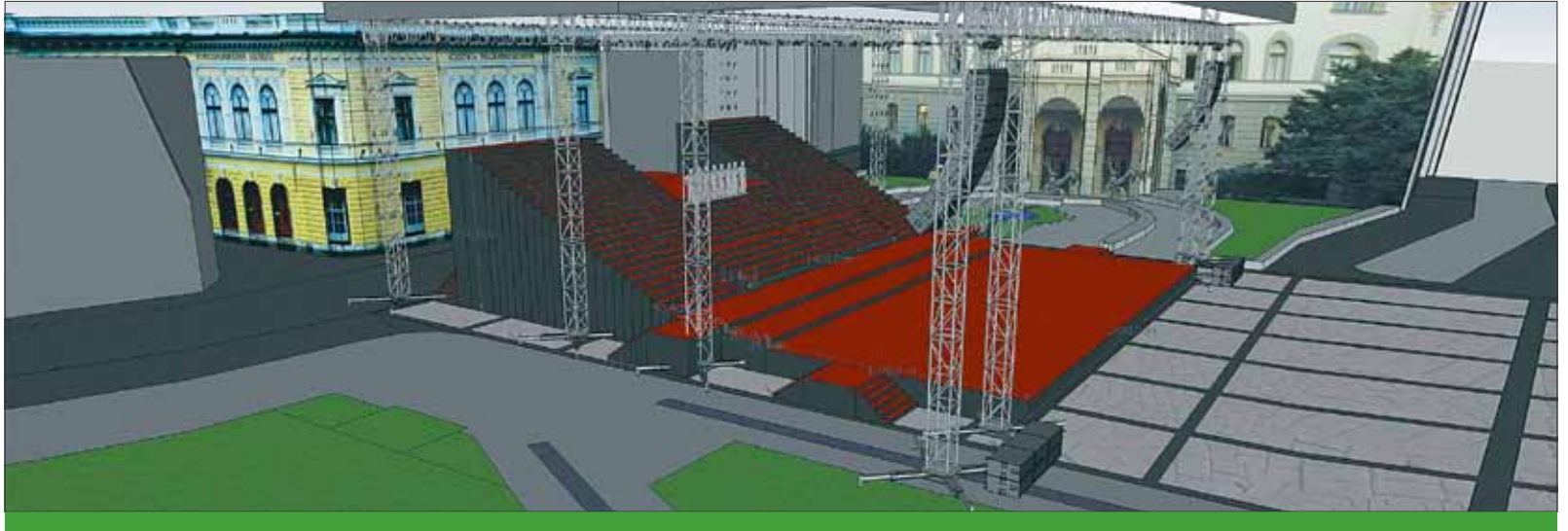
21. junij bo tudi na junijskem odru in po celotnem mestu Ljubljana posvečen mednarodnemu dnevu glasbe. Praznik glasbe je namenjen živi glasbi, glasbenikom, raznolikim glasbenim žanrom, amaterjem in profesionalcem, ki ta dan nastopajo brez honorarja, celoten dogodek je neprofiten in njegov glavni namen je promocija žive glasbe. Vsi glasbeni dogodki pa se bodo odvijali na zunanjih prizoriščih, ulicah, trgih, parkih, mostovih in igriščih, na Prešernovem trgu pa nas za zaključek čaka posebno glasbeno doživetje.

Svojega 200.000. obiskovalca bo na junijskem odru doživela predstava 5 moških.com, ki se bo prav na Prešernovem trgu poslovila od slovenskih odrov. Od premiere leta 2006 do zadnje predstave si je 5moških.com ogledalo kar 191.597 gledalcev, kar je izjemen dosežek v našem gledališkem prostoru, saj je to najbolj gledana predstava v slovenski gledališki zgodovini. V njej igrajo Lado Bizovičar, Sebastijan Cavazza, Matjaž Javšnik, Rado Mulej, Matjaž Tribušon in Jurij Zrnec, ki je tudi režiser predstave.

Tudi letošnji program Junija je sestavljen tako, da dopoldanskim dogodkom, namenjenim predvsem otrokom, sledijo popoldanske lahkotnejše plesne in glasbene točke, večeri pa so namenjeni vrhunskim plesnim, gledališkim in glasbenim stvaritvam. Vsega skupaj bo izvedenih okoli 65 različnih dogodkov, vsi bodo brezplačno na voljo obiskovalcem. Letošnji Junij tudi zadnjič poteka na Prešernovem trgu, saj se bo že naslednje leto preselil na prenovljeni Kongresni trg.

Festival Ljubljana 2011

Darja Korez Korenčan



Zasnova odra za veliki otvoritveni koncert Festivala Ljubljana 3. julija, ko bo na programu Mahlerjeva Simfonija tisočev v izvedbi slovenske in zagrebške filharmonije pod taktirko znamenitega dirigenta Valerija Gergijeva na Kongresnem trgu. Tega dne bo Ljubljana dobila tudi novo parkirno hišo pod Kongresnim trgom, trg pa bo zasijal v prenovljeni podobi kot del zaprtega mestnega središča, novo prizorišče številnih kulturnih prireditev in prostor družabnega srečevanja.

Ljubljanski poletni festival je skozi svojo zgodovino utrdil sloves najkakovostnejšega poletnega festivala v državi, ki se poskuša z žanrsko raznolikim programom približati različnim generacijam in okusom občinstva. V navadi je že, da se ob otvoritvi ali zaključku predstavi kakšna tuja umetniška hiša oz. ansambel zvenečega imena, zaradi akustike je to v Cankarjevem domu, letos pa bo izjemoma otvoritev festivala 3. julija na prostem, na prenovljenem Kongresnem trgu, kjer bo zazvenela Simfonija tisočev - 8. simfonija Gustava Mahlerja pod taktirko sicer nam že dobro znanega ruskega dirigenta Valerija Gergijeva, ki je že nekaj let zapored naš stalni gost. Za izvedbo te simfonije je seveda potrebna okrepljena zasedba, tako bodo nastopili slovenska in zagrebška filharmonija, dvajset zborov iz Slovenije in Hrvaške ter solisti, med njimi slovenska sopranistka Sabina Cvilak, ki se je že zavihtela v orbito mednarodne kariere. Mogočno delo, v katerem je skladatelj ponazoril odzvanjanje veselja in z njim ustvaril najboljše zvočno stvaritev, bo dalo festivalu poseben pečat tudi zato, ker bo posvečeno 20-letnici samostojnosti Slovenije in Hrvaške.

Darko Brlek, direktor in umetniški vodja Festivala Ljubljana, ki je tudi predsednik Evropskega združenja festivalov, je ob lanskem festivalskem zaključku povabil v goste Litovsko državno opero z Verdijevim Othellom, koncertom opernih arij z Josephom Callejo in z nam skoraj neznanu opero Judinja francoskega skladatelja Jacquesa Halevya, ki bo izvedena na sklepni dan festivala (7. septembra). Brez opere si seveda ne moremo predstavljati poletnega festivala, do zdaj smo bili deležni večinoma ponovitev uspešnih predstav iz prejšnjih sezon bodisi mariborske ali drugih opernih hiš, letos pa bodo Litvanci uprizorili delo, ki je bilo v Ljubljani izvedeno nazadnje daljnega leta 1931. Naše občinstvo torej opere ne pozna in prav to je čar festivalskih uprizoritev, da se namreč operno-baletna scena nekoliko prevetri, če ne z domačimi, pa s tujimi produkcijami. Judinja je opera, ki jo je avtor zasnoval proti koncu 19. stoletja in sodi med velike opere z zgodovinskim ozadjem, ki terjajo precejšen izvajalski aparat.

Ljubitelji baleta si bodo v izvedbi nam že znanega Akademskega državnega baleta Borisa Eifmana iz Sankt Petersburga lahko

ogledali dva baletna večera zapored: Don Kihot in Onjegin On Line. Pri nas je gostoval tudi Bejartov balet iz Lozane, v katerem Bejartovo koreografsko izročilo nadaljuje Gil Roman, videli bomo baletni triptih Kaj mi govori ljubezen, Ognjeni ptič in Bolero.

Na področju scenske umetnosti ne moremo mimo stalnega gostovanja režiserja Tomaža Pandurja s svojimi, včasih tudi provokativnimi predstavami, umeščenimi v širši družbeni kontekst. Po letošnji uspešni premieri v Madridu bo pri nas (12., 13. in 14. julija) na ogled njegova predstava Somrak bogov, ki se navezuje na enega najboljših Viscontijevih filmov, poskuša nam pokazati, kako je tematika filma aktualna tudi v današnjem času.

Orkester Filarmonica della Scala bo koncertno izvedel predvsem italijanski operni repertoar ter Dvořakovo 8. simfonijo, ki izpričuje veliko domoljubja.

Letos praznuje glasbeni svet 200-letnico rojstva Franza Liszta, temu se pridružuje tudi Festival Ljubljana v okviru mednarodnega projekta desetih evropskih festivalov, poleg Lisztove glasbe bodo mladi pianisti Zoltan Peter, Nina Prešiček in Ivan Skrt v Viteški

dvorani Križank izvajali še dela mlajših skladateljev.

Barviti kolorit folklornih plesov bo v znamenju Beloruskih plesalcev in Ruskih kozakov, oboji imajo dolgo tradicijo, čeprav beloruskih pri nas še nismo imeli možnosti dobro spoznati.

Slovenski oktet je bil vrsto let pravi kulturni ambasador nekdanje Jugoslavije in kasneje Slovenije, letos praznuje 60-letnico delovanja, na zadnji avgustovski večer bo v Križanke gotovo privabil vse številne ljubitelje te vokalne zasedbe z izjemno širokim repertoarjem.

Na odru Križank so zlasti za mlajšo publiko vedno zaželeni tudi muzikli, resda je muzikal Hair že nekoliko starejšega datuma, a morda bo letošnja izvedba s štirimi ponovitvami kaj drugačna od dosedanjih.

V okviru poletnega festivala bodo za glasbene sladokusce seveda tudi komorni koncerti v Viteški dvorani Križank tako domačih kot tujih izvajalcev.

Vsekakor se ob preverjenih imenih lahko nadejamo kakovostnega festivalskega programa, ki bo zapolnil poletno ponudbo na primerljivi ravni nekaterih znanih evropskih festivalov.

Voda za Ljubljano

Greta Grabar,
dr. Brigita Jamnik



Vir: Zgodovinski arhiv Ljubljana

Načrt fasade upravne stavbe vodarne Kleče.



Foto: Domen Pal/Branko Čeak/Jože Maček

Ustje vodnjaka na Grajskem griču z vretenom z lesenim kolesom za dvig vode.



Foto: David Badovinac

Rimski vodnjak na Kongresnem trgu.

Ljubljana je mesto, v katerem vode ni težko najti. Že pred mnogo stoletji je prostor, kjer danes leži mesto, z obiljem vode, s številnimi površinskimi vodotoki in izviri na Ljubljanskem polju in Barju nudil ugodne pogoje za naselitev. Obiskovalci mesta se že ob vstopu vanj srečajo z dvema pomembnima rekama, Savo ali Ljubljanico in njenimi pritoki, prav tako reka Ljubljanica pri sprehodu po osrčju mesta ustvarja nepogrešljiv občutek stika z virom življenja. Sprehajalce privlači umirjenost ribnika v Tivoliju in Koseškega bajerja. Potoki se stekajo z mestnih gričev. V mestu najdemo številne fontane in pitnike. A tokrat ne bomo govorili o vodi, ki je očem vidna, ampak o tisti skriti vodi, ki nam omogoča urejeno bivalno okolje: pitni in odpadni vodi v Ljubljani skozi čas. Zapis je poklon častitljivi starosti sodobne oskrbe s pitno vodo in javne kanalizacije ter tudi osebi, ki je v različnih zgodovinskih obdobjih prispevalo k razvoju obeh sistemov. Zgodovinski pregled pa je za nas tudi nedvoumno in glasno opozorilo, da bodo rezultati dela sedanje generacije vplivali na stanje obeh komunalnih sistemov še desetletja dolgo.

121 let obratovanja javnega vodovodnega sistema

Oskrba s pitno vodo in javna kanalizacija delujeta na prvi pogled umaknjeno vsakdanu meščanov Ljubljane, a sta še kako potrebni za kakovostno življenje v mestu. Njuna urejenost in visoki tehnični standardi delovanja v Ljubljani tudi pri nepoznavalcih nemalokrat vzbudijo začudenje, ko se поблиže seznanijo z njunim delovanjem, pri poznavalcih pa ponos, da tudi Ljubljana sodi med sodobno komunalno urejena mesta. Sistema oskrbe s pitno vodo in javne kanalizacije sta plod več kot dvanajst desetletij dela, v katerih so svoj pečat pustile številne generacije različnih tehničnih in drugih strok. Maja se vsako leto spomnimo prelomnega 17. maja 1890, ko je Ljubljana z vidika oskrbe s pitno vodo postala sodobno mesto, saj je tistega leta začel obratovati javni vodovodni sistem.

Pogled v zgodovino: Pitna voda v rimski Emoni

Pa se vrnimo še dve tisočletji v preteklost. Prebivalci rimske Emone so našli vire pitne vode v hriboviti okolici njihovih domov, izkoriščali pa so tudi vodo vodnjakov, zgrajenih na dvoriščih. Odpadna voda je po zbirnih kanalih odtekala v Ljubljanico, katere rečna struga je bila v tistih časih širša, kot je danes. Enega od vodnjakov iz 2. stoletja so odkrili ob arheoloških raziskavah na Kongresnem trgu. Vodovod, ki je takrat tekkel izpod Golovca proti Mestnemu trgu, je bil uporabljen dolga stoletja, po nekaterih virih celo do potresa 1511. Če smo se kdaj vprašali, zakaj so prav naselja Dravlje, Koseze in Šiška že dolgo naseljena, je odgovor tu. Rimljani so do teh naselij speljali vodovod iz izvira Zlatek v Podutiku, ki je bil v rabi še leta 1737.

Oskrba s pitno vodo od srednjega veka do 19. stoletja

Javna oskrba z vodo nato ni napredovala, tako da so se v srednjem in novem veku ter v pretežnem delu 19. stoletja meščani oskrbovali z vodo iz studencev in vaških vodnjakov. V hiše so jo nosili v vrčih in jo po uporabi zlivali v bližnje jarke po dvoriščih in vrtovih. Ko je mesto zrastle, je onesnažilo mestne vodnjake. Pomanjkanje pitne vode je bilo v Ljubljani v tistih časih občutno, čiste pitne vode je prebivalec mesta primanjkovalo, zato so meščani obolevali za črevesnimi boleznimi.

Tudi oskrba prebivalcev na Ljubljanskem gradu in grajskem griču je potekala iz vodnjakov, izdelanih v hribovitem pobočju. Najimunitnejši še ohranjeni vodnjak stoji na robu grajske ploščadi v hišici blizu glavnega vhoda na grajsko dvorišče. Vodnjak ima ohranjeno vreteno z velikim lesenim kolesom. Kolo meri v premeru 4,4 metra, obod kolesa pa je obit z močnimi deskami, ki ustvarjajo velik votel prostor, v katerem lahko dva človeka poganjata kolo in dvigujeta vodo v čeburu. Delovna sila na vodnjaku so bili verjetno kaznjenci.

Čas izgradnje vodnjaka ni znan. Izdelan je bil iz skrbno zloženih rezanih kosov podpeškega apnenca in prvotno globok okrog 75 m. Pri gradnji cestnega tunela pod Gradom so vodnjak delno zasuli, tako da je njegova sedanja globina pod 60 metrov.

Načrte za gradnjo javnega vodovoda v Ljubljani je izdelal inženir Oskar Smreker

Leta 1881 je bil na seji mestnega zdravstvenega sveta sprejet sklep inženirja Rudolpha Wagnerja o izvedbi »splošnega vodovoda«. Čeprav je zaključek seje

izzvenel, da »glede na izkušnje, kako se v mestnem zboru ravna z zdravstvenimi vprašanji, ni gojiti prevelikih nad«, je ta sklep privedel do pomembnih dogodkov, ki zaznamujejo življenje mesta Ljubljana še danes. V letu 1882 je občinski svetnik in poznejši župan Ivan Hribar predlagal ustanovitev vodovodnega odbora. Vodil ga je predlagatelj in na svoji prvi seji sprejel sklep o izgradnji mestnega vodovoda. Leta 1888 se je mestna oblast odločila, da bo izdelavo prvih načrtov gradnje javnega vodovoda v Ljubljani zaupala inženirju strojništva Oskarju Smrekerju (1854–1935) iz Mannheima, ki je bil v tistem času eden najbolj znanih načrtovalcev in graditeljev vodovodov v Evropi in pomemben raziskovalec in je gradnjo vodovoda tudi vodil.

Prvotni vodovodni sistem s črpališčem v Klečah je srce vodovodnega sistema še danes

Takratni vodovodni sistem je obsegal črpališče Kleče, ki je bilo zgrajeno kot galerija s štirimi vodnjaki, primarnim vodovodom v dolžini 27.326 m in rezervoarjem na Rožniku s prostornino 3.030 m³. Glavni vodnjak je imel v premeru 5 m, premer preostalih je bil pol manjši, globoki pa so bili približno 20 m, skupna zmogljivost je znašala 3.384 m³/dan. Kopani vodnjaki so bili z natego v podzemnem rovu povezani z jaškom, v katerem je bila batna črpalka na pogon s parnim strojem. Dve leti po odločitvi, 17. maja 1890, je v prvih 606 od 900 hiš že pritekla voda. Celotni stroški so znašali 485.486 goldinarjev. Od odločitve do izvedbe sta minili le dve leti. Vse do danes je ostala prvotna lokacija črpališč srce vodovodnega sistema mesta Ljubljane. Ivanu Hribarju so za izredne zasluge pri izvedbi vodovoda podelili naslov častnega meščana.

skozi čas

RAZSTAVA ČAR LESA V MESTNI HIŠI

Prof. Janez Koželj



Foto: Domen Pal/Branko Čeak/Jože Maček

Vodnjak vodarne Kleče iz leta 1890 še obratuje.



Foto: Domen Pal/Branko Čeak/Jože Maček

Vodohran na Rožniku iz leta 1945.

Popotresna razširitev vodovodnega sistema

Potres leta 1895 novemu mestnemu vodovodu ni povzročil škode. Poraba vode pa je v rastočem mestu hitro naraščala, zato so v obdobju 1908-1910 razširili vodarno Kleče z novim vodnjakom ter zgradili nov, 5,2 km dolg povezovalni cevovod od Kleč do Rožnika premera 400 mm. V letu 1910 je bilo na vodovod priključenih že 1368 hiš. Leta 1928 parne črpalke načrpale 27.000 m³ vode na dan, dolžina vodovodnega omrežja pa je bila že 127 km.

Prvi dve parni črpalki sta bili z električno centrifugalno črpalko za 250 l/s zamenjani leta 1936, leta 1940 pa so parne kotle ugasnili, ker je bila nameščena še druga, rezervna električna črpalka.

Širjenje vodovodnega sistema po drugi svetovni vojni

Naraščajoča potreba po pitni vodi je poleg zahtevanih večjih količin načrtane vode v vodarni Kleče zahtevala tudi povečanje vodohrana. Po načrtih iz časa druge svetovne vojne je bil leta 1945 v neposredni bližini obstoječega vodohrana na Rožniku zgrajen nov vodohran prostornine 2162 m³.

Vodarna Kleče je imela v letu 1950 šest vodnjakov, leta 1970 pa že petnajst in leta 1989 sedemnajst z zmogljivostjo 1000 l/s. Od takrat se kapaciteta vodarne Kleče ni spreminjala.

Leta 1953 je bila v vodovodni sistem Ljubljane vključena vodarna Hrastje s štirimi vodnjaki, iz katerih se je črpalo 240 l/s, dve leti pozneje pa je začela obratovati vodarna Šentvid s kapaciteto 100 l/s. V letu 1975 je bila kapaciteta vodarne Hrastje več kot podvojena in danes je na tej lokaciji deset vodnjakov.

Mesto je dodaten vodni vir našlo tudi na svojem južnem obrobju in leta 1981 je z obratovanjem pričela vodarna Brest. Za njeno vključitev v vodovodni sistem Ljubljane je bilo potrebno zgraditi napajalni vodovod, ki v kovinski mostni konstrukciji prečka reko Ljubljanico.

Leto dni pozneje, leta 1982, je bila na levem bregu Save zgrajena še peta vodarna ljubljanskega vodovodnega sistema, vodarna Jarški prod z zmogljivostjo 200 l/s.

Današnji viri pitne vode v Ljubljani

Danes se na območju Ljubljane centralni vodovodni sistem razteza v dolžini več kot 950 km in oskrbuje skoraj 300.000 prebivalcev. V omrežje doteka voda iz petih vodarn, ki obsegajo skupno 43 aktivnih vodnjakov. Podzemno vodo črpajo iz vodnjakov, ki segajo od 30 do 100 m globoko. V vodnjake, od katerih ima največji premer 800 mm, so vstavljenе potopne črpalke, ki odvisno od izdatnosti vodnjaka in vodonosnika črpajo od 15 l/s pa vse do 100 l/s.

Trase vodovodov potekajo v glavnem v cestnih telesih, v mestnem jedru, kjer je gostota različnih komunalnih vodov velika, pa so zgrajeni komunalni kolektorji.

Javna kanalizacija

Še nekaj besed o javni kanalizaciji. Že pred 2000 leti je bilo odvajanje odpadne vode pravo inženirsko delo in poleg obrambnega zidu največji gradbeni objekt Emone. Začetek sistematične gradnje javne kanalizacije v Ljubljani pa predstavlja načrt kanalizacije, ki ga je inženir Vladimir Hraske, profesor na tehniški visoki šoli v Pragi, predložil leta 1899 skladno z urbanističnim načrtom popotresne obnove Ljubljane. Načrt je predvideval, da se mesto kanalizira po mešanem sistemu tako, da se odpadna voda celotnega mesta prek kanalov zliva v zbiralnika ob levem in desnem bregu reke Ljubljanice. Koncept je bil pozneje še nekoliko korigiran, vendar je v osnovi obveljal.

Danes se pod ulicami mesta skriva 1004 km kanalizacijskega omrežja, ki je v večini mešanega tipa, kar pomeni, da se vanj steka poleg komunalne tudi padavinska voda. Odpadna voda glavnine mesta se čisti na Centralni čistilni napravi Ljubljana, ki leži tik pred sotočjem rek Ljubljanice in Save.

Povabilo na razstavo Voda za Ljubljano

Razstava z naslovom Voda za Ljubljano, ki je na ogled v atriju ljubljanske Mestne hiše, Mestni trg 1, v času od 17. maja do 10. junija 2011, je edinstvena priložnost, ki si zasluži pozornost strokovne in splošne javnosti. V okviru razstave sta prvič prikazana razvoj oskrbe s pitno vodo in ureditev javne kanalizacije v Ljubljani vse od prvih zametkov komunalne infrastrukture iz časa rimske Emone pa vse do danes. Razstavo je pripravilo JP Vodovod-Kanalizacija v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana. Razstava nas popelje preko detajlov iz daljne zgodovine do intenzivnega razvoja v drugi polovici 20. stoletja in nas povabi v sodobni čas.

Les nas očara, ko raste, ko ga obdelujemo, ko ga uporabljamo, ko ga gledamo, ko se ga dotikamo. V lesu se zapisuje življenje drevesa skozi čas, ki daje obliko njegovi strukturi. Konstrukcije, stavbe in predmeti iz lesa so opredmeten del narave, ki nam vzbujajo prijetna čustva. Leseni predmeti so prijetni za oko in na dotik. Les okoli nam pričara prijazno domače vzdušje in nas povezuje z naravo. Les je snov, ki nam sama po sebi narekuje, zakaj in kako jo uporabiti. V vsakem primeru pridejo do izraza njegove naravne lastnosti.

Pri lesu je treba nujno spoštovati lastnosti gradiva, ki narekujejo določeno logiko gradnje in način oblikovanja. Prav ta poštenost v odnosu do gradiva daje lesenim konstrukcijam in predmetom preprosto, vendar vsem razumljivo obliko.

Les je vsestransko gradivo, ki zagotavlja raznovrstno in večkratno uporabo, nudi velike možnosti izbora različnih obdelav in kombinacij z drugimi gradivi. Od vseh je najboljša raba lesa za gradnjo, za lahke, lepljene konstrukcije, za montažne plošče, fasadne in talne obloge, gradbeno pohištvo in opremo. Poleg tega je gradnja iz lesa brez odpadka, v celoti se lahko razgradi in presnovi brez ostanka ali škodljivih izpustov. Zato ni čudno, da so še pred 100 leti prevladovalе lesene konstrukcije, lesene so bile zgradbe, vsaj stropne in strešne konstrukcije, leseni mostovi, lesena so bila letala, ladje, vagoni, tramvaji, vozovi, pohištvo, pred tem tudi kolesa, kočije in prvi avtomobili, celo tračnice prvega vlaka.

Z lesenimi konstrukcijami se da danes še bolj enostavno graditi, lažje je obvladati tesarske tehnike sestavljanja, lesene konstrukcije vseh vrst in različnih, tudi največjih razponov, so lahke in gospodarne. V lesenih konstrukcijah, stavbah, mostovih, uporabnih predmetih resnično sovpadajo s tehnično obliko, kar izžareva svojevrstno lepoto. V čem se kaže ta lepota? Lesene stvari nas obkrožajo na način, po katerem je njihova oblika vpisana v njihovi materialnosti. Konstrukcije in predmeti iz lesa dajo videti naravni red stvari, ki je temelj resničnosti, kakršnega sleherni takoj prepozna. Z oblikovanjem iz lesa se krepi občutljivost za naraven in pristen ustroj stvari. Z inovativnim oblikovanjem iz lesa najlažje povezujemo udobnost in domačnost s sodobnostjo. Bivalno okolje, zgrajeno in opremljeno iz lesa, pomeni uporabniku tudi visoko identifikacijsko vrednost, ko izpričuje njegovo pripadnost okoljskim vrednotam in sonaravnosti etiki. Les je obnovljivi vir in po svojih tehnoloških zmogljivostih gradivo prihodnosti. Poleg tega je les za Slovenijo strateška surovina in objektivno ena od naših konkurenčnih prednosti. Uporaba lesa namesto drugih surovin ne proizvaja ogljikovega dioksida, ampak ga skladišči skozi celotni življenjski cikel uporabe in presnove, les izboljšuje kakovost zraka in posredno zmanjšuje ogrevanje ozračja.

Uporaba lesa je okolju prijazno in domoljubno dejanje.

K tej utrujenosti te zavesti naj pripomore tudi razstava, ki jo na isto temo že drugič odpiramo v naši Mestni hiši.

(Nagovor podžupana prof. Janeza Koželja ob otvoritvi razstave Čar lesa 16. maja v Mestni hiši.)



Energenti v Ljubljani

Najugodnejša sta daljinsko

Energetika Ljubljana



Fotografiji: arhiv JSS MOL

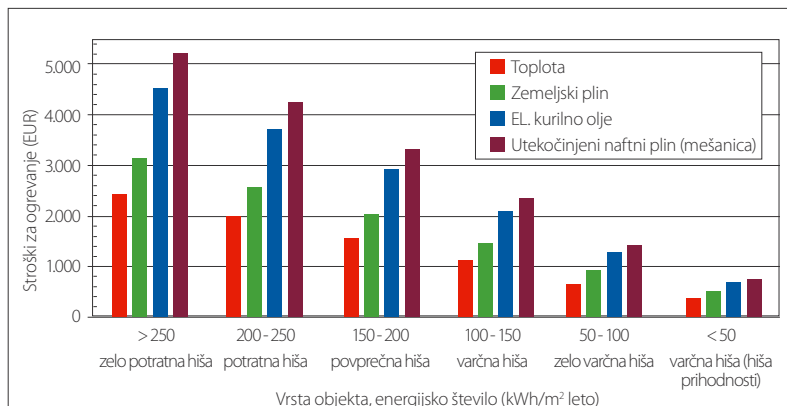
Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana skrbi za energetske varčnosti stavb z neprofitnimi najemnimi stanovanji. Na sliki: Toplotno zaščitena stavba na Steletovi 8.

Prikaz letnih stroškov energentov za ogrevanje enodružinskih stanovanjskih objektov v Ljubljani

Na spodnjem grafikonu so podani letni stroški energentov za ogrevanje enodružinskih stanovanjskih objektov v Ljubljani: zemeljski plin iz plinovodnega omrežja (ZP), toplota iz daljinskega ogrevanja, ekstra lahko kurilno olje (ELKO) ter utekočinjeni naftni plini (UNP oziroma propanbutan iz plinohramov). V stroške sta vključena še taksa za obremenjevanje okolja z ogljikovim dioksidom, trošarina in davek na dodano vrednost. Da je cenovna primerjava verodostojna, smo upoštevali tudi koristnost energije na enoto cene, kar pomeni, da upoštevamo tudi kurilnost energenta in izkoristke naprav (za ZP in UNP $h=92\%$, za ELKO $h=85\%$).

Gibanja cen posameznih energentov za gospodinjstva odjemalce

Na naslednjem grafikonu so ponazorjena gibanja cen posameznih energentov za gospodinjstva odjemalce. Cene so preračunane v evrih za energijo ene kilovatne ure, pri čemer pa niso upoštevane davkatve, DDV in izkoristki naprav. Za ELKO in UNP niso upoštevani morebitni stroški prevoza, pri ZP pa so vključene vse postavke (omrežnina in dobava) za skupino PS/CDK 4. Toplota – gospodinjiski odjem vsebuje tudi ceno za moč 24kW.



Vir: Energetika Ljubljana

Letni stroški energentov enodružinskih stanovanjskih objektov v Ljubljani na dan 5. maja 2011.

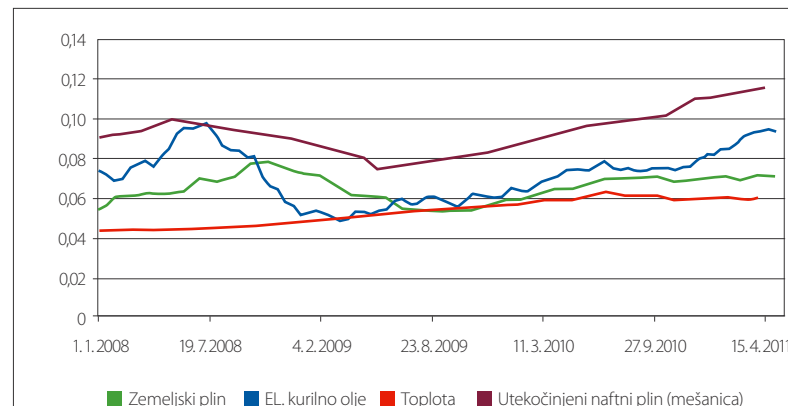
Na naše odločanje o načinu oskrbe z energijo vpliva cena energenta, stroški investicije in vzdrževanje, zanesljivost oskrbe in prav v zadnjem času je eden od odločujočih dejavnikov okolju prijazna energija. Z energijo je potrebno varčevati in upoštevati vsa pravila varčevanja z energijo, ki so objavljena na naši spletni strani www.energetika-lj.si. Tako bomo skupaj s konkurenčnimi cenami zemeljskega plina in daljinske oskrbe s toploto prihranili še več. V Sloveniji je delež porabe plina 12-odstoten, na celotnem ozemlju Evropske unije pa naj bi se iz zdajšnjih 24 povečal na 29 odstotkov. Ker gre za okolju prijazen in cenovno ugoden energent, je najbolj primeren, da s svojim omrežjem omogoči prehod v nizkoogljično družbo.

Pri primerjavi cen lahko ugotovimo, da je toplota z daljinskim ogrevanjem najcenejša, sledi pa ji zemeljski plin. Zaradi načina obračunavanja imajo cene zemeljskega plina značilen nekajmesečni zamik za UNP in ELKO, kljub temu pa je zemeljski plin na daljši rok cenejši. Zaradi izgub toplote v prenosnem omrežju je daljinsko ogrevanje primerno predvsem za področje mestnega središča, za širše področje Ljubljane z njenimi primestnimi občinami pa je primernejša oskrba z zemeljskim plinom.

Seveda pa vsakogar izmed nas zanima, koliko je porabil za ogrevanje zadnjo zimo. V Energetiki Ljubljana smo naredili pregled porabe po mesecih za stanovanjsko hišo velikosti 150 m², če se ogreva z zemeljskim plinom ali z daljinskim ogrevanjem.

Karakteristike odjema zemeljskega plina

- vrsta objekta: stanovanjska hiša
- skupna ogrevalna površina: cca 150 m²
- priključna moč: 38.000 W
- namen odjema: centralno ogrevanje + STV + kuhanje



Vir: Energetika Ljubljana

Gibanja cen energentov za gospodinjstva v Ljubljani za obdobje od 1. januarja 2008 do 15. aprila 2011.

ogrevanje in zemeljski plin

- odjemna skupina; CDK⁴
- zakupljena letna zmogljivost: 1.900 m³
- delež odjemalca na odjemnem mestu: 100%

Mesec	Poraba zemeljskega plina v obd. 2009/2010 (v m ³)	Povprečna temp. (v °C)	Poraba zemeljskega plina v obd. 2010/2011 (v m ³)	Povprečna temp. (v °C)
Maj	44		48	15,80
Junij	32		11	20,30
Julij	16		11	23,14
Avgust	15		11	20,76
September	13		12	15,15
Oktober	105		149	9,68
November	268		196	7,91
December	365		418	-0,76
Januar	387		397	-1,55
Februar	420		376	0,94
Marec	260		252	6,05
April	146		97	11,93

Karakteristike odjema toplote

- vrsta objekta: stanovanjska hiša
- skupna ogrevalna površina; 150 m²
- priključna moč; 35.810 W CO in 7.450 STV
- namen odjema; centralno ogrevanje in sanitarna topla voda
- tarifna skupina; gospodinjiski odjem
- delež odjemalca na odjemnem mestu: 100%

Mesec	Poraba toplote v obd. 2009/2010 (MWh)	Povprečna temp. (v °C)	Poraba toplote v obd. 2010/2011 (MWh)	Povprečna temp. (v °C)
Maj	2,01		2,66	15,80
Junij	1,49		2,03	20,30
Julij	2,00		0,94	23,44
Avgust	2,00		1,74	20,76
September	2,00		2,75	15,15
Oktober	3,52		3,16	9,68
November	6,48		3,68	7,91
December	9,20		7,19	-0,76
Januar	8,90		5,97	-1,55
Februar	7,66		5,80	0,94
Marec	5,80		5,13	6,05
April	3,16		2,21	11,93

Na višino mesečnega obračuna toplote ali zemeljskega plina vpliva tako zunanja temperatura kot tudi drugi dejavniki, kot so število obračunskih dni ali ocenjena poraba plina, zato je pomembno, da nam porabo sporočate pravočasno in si tako zagotovite račun po dejanski porabi.



Javni stanovanjski sklad je toplotno zaščitil tudi stavbo na Kvedrovi ulici 17 in tako prihranil stroške svojim najemnikom.

Kdaj sporočiti stanje plinomera?

Račun za oskrbo s plinom je izstavljen mesečno (razen odjemnih mest, uvrščenih v odjemno skupino CDK1, kjer so računi izstavljeni trimesečno) v skladu s Splošnimi pogoji za dobavo in odjem. Na podlagi standardnega obremenitvenega profila odjemnega mesta vam zaračunamo ocenjeno porabo, ki običajno ustreza dejanskemu odjemu zemeljskega plina.

Če želite prejemati mesečne račune za oskrbo s plinom po dejanski porabi, vam svetujemo, da nam stanje plinomera sporočite zadnje tri dni v mesecu.

Kako sporočiti stanje plinomera?

- Po internetu, kjer na naši spletni strani www.energetika-lj.si izberete »Sporočanje stanja plinomera«;
- po tonskem telefonskem odzivniku na številko 01/5889 371;
- po telefaksu na številko 01/5889 006;
- po redni pošti na naslov Energetika Ljubljana d.o.o., Verovškova ul. 62, Ljubljana;
- prek Klicnega centra na št. 080 2882 (vsak delavnik med 8. in 15. uro).

Ko boste sporočili stanje plinomera (odčitek), bo oskrba s plinom obračunana:

- do datuma javljenega odčitka po dejanski porabi, za razliko do konca tekočega meseca pa bo odčitek ocenjen v skladu z določili Splošnih pogojev;
- točno glede na sporočeni odčitek, če boste odčitek plinomera javili na zadnji dan v mesecu.

Če boste odčitek sporočili kasneje, bo le-ta upoštevan ob izstavitvi računa v naslednjem obračunskem obdobju, ko bo opravljen poračun med ocenjeno in dejansko porabo.

Oskrba z zemeljskim plinom je zanesljiva

Energetika Ljubljana za približno 60.000 odjemalcev zagotavlja zanesljivo oskrbo z zemeljskim plinom, kar vključuje zadostne zmogljivosti v energetskih virih, njihovo ustrezno vzdrževanje in vsakodnevno preskrbo z energentom.

Naše vodilo je doseganje ekonomske učinkovitosti in zagotavljanje konkurenčnih cen in s tem priprava na odprti evropski trg z električno energijo in zemeljskim plinom.

Nad prometne zastoje s pomočjo javnosti *CIVITAS-ova kampanja Spet ta gneča!*

Vita Kantić



Razstava CIVITAS ELAN-a z naslovom Spet ta gneča!, ki prikazuje nekatere ukrepe proti prometnim zastojem v mestu, je bila prvič predstavljena v Mestni hiši v sklopu Evropskega tedna mobilnosti, med 15. in 23. septembrom 2010.

Kako lepo bi bilo, če bi živeli v okolju, ki ste ga sami pomagali ustvariti – po lastnih željah, po načelu družbene in okoljske odgovornosti ter po postavkah visoke kakovosti bivanja? Pravzaprav danes o tem skoraj ne moremo več govoriti v pogojniku, saj Mestna občina Ljubljana nudi več poti, po katerih lahko prebivalci mestnemu vrhu sporočijo svoje zamisli o boljši ureditvi Ljubljane. Še več takšnih priložnosti omogoča evropski projekt CIVITAS ELAN za trajnostno mobilnost, ki temelji na vodilu, da je treba poiskati skupno vizijo mobilnosti v sodelovanju z meščankami in meščani in z njihovo podporo najti rešitve za prometne težave.

Kampanja Spet ta gneča po četrtih skupnostih

Mobilnost igra v življenju prebivalcev in obiskovalcev Ljubljane pomembno vlogo, zato narašča tudi zanimanje za novosti, ki se v zvezi s prometom pripravljajo v mestu. Vključevanje meščanov v postopek oblikovanja teh sprememb se bo v naslednjih mesecih še okrepilo: partnerji projekta namreč, v sodelovanju z občinsko Službo za lokalno samoupravo in četrtimi skupnostmi v MOL, načrtujejo kampanjo z naslovom *Spet ta gneča!*. Ta vključuje selitev istoimenske razstave med majem in septembrom 2011 po posameznih četrtih skupnosti v MOL s spremljevalnimi dogodki na temo trajnostne mobilnosti, prometa in okolja. Pripraviti jih nameravajo ob priložnostih,

ki so jih nekateri predsedniki Svetov Četrtih skupnosti že predvideli, na primer ob dnevu sosedov, dnevu četrtne skupnosti in drugih lokalnih »praznikih«.

Z akcijo želijo organizatorji meščanom približati omenjene teme, celo dobresedno, torej da razstavo in spremljevalne dejavnosti (razne interaktivne dogodke s predstavitvami projekta, svetovalnim koticom, anketami, demonstracijami, pogovori ...) pripravijo čim bližje domu prebivalcev posameznih četrtih skupnosti v MOL. »V kampanji nameravamo različne konkretne ukrepe za izboljšanje prometnih zagat predstaviti nekoliko širše in s tem prispevati svoj delež k skupnim prizadevanjem za doseg ambicioznega cilja, da Ljubljano v naslednjih letih popeljemo

v krog najbolj urejenih mest na planetu. Ni enostavno, saj tuje izkušnje kažejo, da ne gre brez truda, velikokrat tudi za ceno spremenjenih potovalnih navad vsakega od nas ter uporabo več različnih okoljsko prijaznih načinov prevoza, namesto avtomobila,« je pojasnil idejni vodja razstave in kampanje *Spet ta gneča!* Andrej Piltaver z Oddelka za varstvo okolja MOL.

Meščani, beseda je vaša!

»Civitasovci« se v sodelovanju z oddelki in službami MOL, z javnimi podjetji in drugimi partnerji prometnih zastojev lotevajo denimo z nadgradnjo javnega potniškega prometa, zlati avtobusnega na območju koridorja »Zmajev rep« (na potezi Barjanska-Slovenska-Dunajska), izboljšanjem razmer za kolesarjenje, širitvijo območij z umirjenim prometom, vzpostavitev varnih poti v šolo, razvojem trajnostnega mobilnostnega načrta, individualizirano mobilnostno marketinško kampanjo, proučitev možnosti za uvedbo zgoščevalne takse, urejanjem dostave blaga ter številnimi ozaveščevalnimi akcijami. Ta področja nameravajo skupaj z meščani obravnavati ob razstavi v posamezni četrti skupnosti. Tako želijo meščanom omogočiti, da izrazijo svoje mnenje, opozorijo na probleme in izpostavijo rešitve, pri čemer zagotavljajo, da bodo prispevki udeležencev vključeni v celostno obravnavo o posameznih problemih. »S konstruktivnim in strpnim dialogom je moč oblikovali najboljše rešitve. Pomembno pa je, da na posvetovanja pridemo, in sicer s svojimi predlogi in s pripravljenostjo, poslušati druge,« je poudarila Milena Škrli – Marega, direktorica slovenskega Regionalnega centra za okolje, ki je partner projekta CIVITAS ELAN in ima dolgoletne izkušnje s tovrstnimi participativnimi koncepti.

Vključevanje meščanov v oblikovanje politik z različnih področij je v mnogih evropskih mestih že ustaljena praksa, saj prinaša mnoge koristi, kot so učinkovitejši postopki priprave in sprejemanja odločitev, dobra informiranost o različnih vidikih rešitev, soglasje o prioritetah, pa tudi povečana legitimnost, sprejemljivost in kakovost odločitev, okrepljeno zaupanje med vsemi deležniki ter povečana podpora, sodelovanje in povezovanje pri kasnejši izvedbi. V MOL deloma ta koncept poznamo pri javnih razgrnitvah z vključevanjem četrtih skupnosti in odgovarjanjem na pobude meščanov. A z dogodki v sklopu kampanje gredo organizatorji še korak dlje – nasproti uresničevanju *skupnih* ciljev.

Predviden potek kampanje Spet ta gneča!

- 26. maj: ČS Center (Evropski dan sosedov)
- 7. junij: ČS Moste (Evropski dan sosedov)
- 11. junij: ČS Polje (Dan ČS Polje)
- 16. junij: ČS Vič (Viški dnevi sosedov)
- 17. junij: ČS Jarše (Zelenojamski preporec)
- 18. junij: ČS Šiška (Dan četrtne skupnosti)
- September: ČS Golovec (Dan ČS Golovec)



Fotoutrinek iz stare Ljubljane

Nagrajena fotografija Mateja Ograjenška

Stane Jagodič, akad. slikar in publicist



Foto: Matej Ograjenšek

Nagrajena fotografija.

Za junijsko fotografsko nagrado so prišli v najožji izbor trije avtorji: Saša Jelenc, Anže Kokalj in Matej Ograjenšek. Saša Jelenc je poslala odlično črno-belo fotografijo, katere motiv je ostareli mož, ki se premika mimo svetle fasade Cankarjevega doma, ospredje pa je zaznamovano s temnimi debli masivnih drevov. Profesionalno kreativen pristop! Anže Kokalj se je ponovno predstavil kot predan fotoreporter, ki ga priteguje sodobno žuriranje mladine. Na prvi barvni fotografiji prikaže ekstravagantnega mladeniča-narcisa in na črno-belem posnetku moško-ženski par v strastnem erotičnem objemu, ki je nastal v Klubu K4. Poželjivo zaznamovan motiv deluje ekspresivno, kompozicijsko brezhibno in si zasluži oznako umetniški; primeren je za objavo v kakšni strokovni fotografski publikaciji ali reviji Playboy.

Matej Ograjenšek je ponudil več posnetkov, med katerimi najbolj izstopa utrinek iz starega mestnega jedra Ljubljane. Ta predstavlja izrazito ozko ulico, posneto iz žabje perspektive, ki jo zaokroža starinsko zidovje z okni, kar je posebej značilno za utesnjene predele obmorskih ribiških mest. Nad to starožitno ljubljansko arhitekturo kraljuje ozka odprtina, ki odpira pogled proti svetlobi, modremu nebu in spomni na iluzionistično slikarstvo. Na desni steni je pritrjena poulična svetilka, ki na rjavo-škrlatno ozadje dominira v prosojno vijolično-modri barvi.

Opisani motiv, ki je primeren za turistični vodnik, je prejel nagrado, pohvalo pa si zaslužijo tudi naslednji avtorji: Vesni Videnovič je uspel posnetek mladenke v sodobnem imidžu, ki sedi s cigareto v roki na nizkem betonskem

robniku ob avtocesti in z osamljenim pogledom strmi v neznano. Figura je razvidna, medtem ko je obraz razblinjen zaradi močnih sončnih žarkov, usmerjenih v zatilje glave. Motiv je angažiran, sugestiven in nazorno ponazarja krizo sodobnega časa. Že nagrajeni avtor Igor Rus je tokrat poslal črno-bel posnetek invalida z berglami, siromaka, ki že leta ždi pred poslopjem Kresije. Avtor socialno obarvanega posnetka je dokazal, da obvlada tudi figuraliko in črno-belo tehniko. Aleš Sedej je presenetil s fotografskim pogledom skozi strukturno močno razgibano razbito steklo na nekdanjo vojašnico, kar daje grenak priokus dramatičnih dogodkov v bližnji preteklosti. Tudi Denis Tekavec imenitno obvlada kompozicijo, potrjeno z zaokroženim urbanim motivom, ki kaže prehod za pešce pri Nebotičniku. Tina Štrancar je ljubiteljica narave. Njen posnetek prikazuje raztreščeno gnezdo z razbitim ptičjem jajcem v Mostecu, ki je posledica neurja ali celo vandalizma. Branka Barkovič je ponudila dokumentarni posnetek zelo zanemarjene, od smoga onesnažene stavbe ob križišču Slovenske ceste in Rimske ulice, zgradbe, ki je lansko leto dobila svežo preobleko in zablestela v nekdanji podobi. Tudi fotodokumentacija ima svoj pomen.

Nagradni fotonatečaj Moja Ljubljana

Avtor vsakokratnega izbranega posnetka motiva Ljubljane prejme 125 evrov. Fotografije za objavo v naslednji številki pošljite najpozneje do 16. junija na naslov: Mestna občina Ljubljana, glasilo Ljubljana, 1000 Ljubljana na CD-ju ali v fizični obliki ali na e-naslov: glasilo.ljubljana@ljubljana.si.

Ljubljanski obrtno-podjetniški sejem na Gospodarskem razstavišču

Marjana Lavrič



Foto: arhiv GR

Lani je priznanje zlata vitica za svoje izdelke prejel Jernej Bartolato, kamnosek iz Pliskovice na Krasu, ki je oblikoval izjemne izdelke iz kamna.

Le kdo ne ve, da imamo Slovenci najstarejše kolo na svetu, staro približno 5350 do 5100 let! Narejeno je iz jesenovega in hrastovega lesa. Našli so ga na robu Ljubljanskega barja, kjer so v tistem času živeli koliščarji, ki so dobili svoje ime po lesenih naselbinah, postavljenih na kole, zabite v dno močvirja. Najstarejše kolo na svetu pa ni le zgodovinski mejnik, je simbol razvoja, pa tudi začetek pripovedi o bogati dediščini slovenske obrti in podjetništva. Zaznamuje jo raba različnih materialov, od lesa, kamna, kovine do tekstila, usnja, raznih umetnih mas, predvsem pa ustvarjalnost in inovativnost. Slovenci smo v svetu znani po svojih inovacijah! Ljubljanski obrtno-podjetniški sejem odpira svoja vrata predvsem z ambicijo, da bi vzbudil in spodbudil zavest o tej dimenziji narodne identitete ter na ogled postavil izdelke in storitve, ki so vredni pozornosti. Kot pravi slogan prireditve: Izročila ustvarjalnih rok in sodobne tehnologije. Vzemimo jih v svoje roke!

Organizatorja Ljubljanskega obrtno-podjetniškega sejna (LOS), Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (OZS) in Gospodarsko razstavišče (GR), izhajata iz sinergije, da ima Ljubljana bogato sejmsko tradicijo in da iz osrednje Slovenije s prestolnico Ljubljano prihaja kar 30 odstotkov članov OZS, ki sicer v celotni Sloveniji združuje prek 52.000 podjetij. »Ideja o obrtnem sejmu v Ljubljani tli med našimi člani že dalj časa. Ljubljana je prestolnica in marsikateri obrtnik ali podjetnik se želi predstaviti prav tu. Z vsemi našimi aktualnimi zahtevami po spremembi podjetniškega okolja v Sloveniji želimo malemu gospodarstvu dati ponoven zagon,« je poudaril Dušan Krajnik, generalni sekretar OZS.

LOS: od suhe robe do montažne hiše

Na sejmu obrtniki in podjetniki predstavljajo svoje izdelke in storitve na prodajni razstavi, katere del je t.i. Ulica obrti s privlačnimi izdelki slovenskih obrtnikov, brez katerih si ne moremo zamisliti razvoja domačega gospodarstva. Dopolnjuje jo Razstava izdelkov Zlate vitice, priznanja OZS za vrhunske izdelke domače in umetnostne obrti. »Ločujemo dobro od slabega,« pravi Goran Lesničar Pučko, sekretar sekcije domače in umetnostne obrti pri OZS. »V zadnjih letih smo dobili v pregled prek 2000 izdelkov skoraj 500 rokodelcev. Pozitivno smo jih ocenili manj kot polovico, ostalim smo svetovali, kaj naj izboljšajo.«

Lani je priznanje zlata vitica za svoje izdelke iz kamna prejel Jernej Bartolato, kamnosek iz Pliskovice na Krasu. Z ustvarjanjem v kamnu je dokazal izjemno mojstrstvo in občutek za oblikovanje trde kamnine. Z oblikovalcem Andražem Debeljakom sta zasnovala zanimive izdelke, kot so šatulje, različne posode, pladnji in kozarci, tudi različna protokolarna darila. Tako iz kamna nastaja paleta vrhunskih izdelkov, ki so vez s kulturno dediščino in hkrati nagovor sodobnosti. Jernej Bartolato je eden izmed več kot 400 razstavljalcev, ki sodelujejo na 1. Ljubljanskem obrtno-podjetniškem sejmu. Na sejmu se predstavlja zelo različna paleta obrtnikov in podjetnikov, od zlatarjev, urarjev, čevljarjev, usnarjev, gostincev, ključavničarjev, steklarjev, grafikov, elektronikov in mehatronikov do gradbincev, slikopleskarjev, kleparjev, krovcev, raznih instalaterjev, polagalcev raznih talnih oblog, mizarjev, pečarjev in še številnih drugih. Na primer Vila Bravum, skupina 20 podjetij za izdelke in storitve, ki delajo bivanje lepše in kakovostno in ki opremijo vse prostore vaših domov. Ali pa podjetje Alfa M, ki se na sejmu predstavlja z novo blagovno znamko Alfa Natura, montažnimi masivnimi lesenimi hišami. »LOS nam omogoča preseči omejitve tradicionalnega koncepta prostora in vzpostaviti oseben stik z obiskovalci in poslovnimi partnerji,« pravi Marko Koncilja, direktor podjetja.

Kot kontrapunkt sodobni montažni hiši iz lesa na zunanji ploščadi GR pa organizator pripravlja še kulinarično presenečenje v nekakšni rekonstrukciji barjanskega kolišča s ponudbo tradicionalnih slovenskih jedi ob prijetnih zvokih etno glasbe.

Pot navzgor! za obrtnike in podjetnike

Novost obrtno-podjetniškega sejma na GR pa ni le »lokacijsko geografska«. LOS pa v svojem poslovnem modelu ponuja tudi vsebinske novosti: pod sloganom Pot navzgor! združuje modele in orodja, kako se kot obrtnik in podjetnik uveljaviti v poslovnem svetu. Na sejmu se predstavljajo nove tehnologije, inovacije ter institucije, ki podpirajo razvoj podjetništva v Sloveniji. Tu se pridobivajo nujne informacije, izkorišča se sinergija prisotnih, mrežijo se ideje. Ker je hkrati vsak podjetnik in obrtnik tudi potrošnik, ki išče sveže informacije, nove proizvode in storitve, zagotavlja LOS s svojim specializiranim in tudi širokim in vsebinsko pestrim razstavno-prodajnim sklopom svoje poslanstvo in obiskovalcu ponuja nakup potrebnih dobrin. Obrtniki in podjetniki bodo začutili odzive potrošnikov, konkurentov, zlasti pa potencialnih partnerjev za svoje poslovanje. »LOS je zagotovo dobra priložnost tudi za vse tiste, ki svojo prihodnost iščejo na lastni podjetniški poti,« pravi Štefan Grosar, podpredsednik OZS in predsednik UO OZS. In zakaj ne v eni izmed obrti, ki zagotavlja varno in donosno prihodnost? »V OZS smo prepričani,« pravi Grosar, da je obrt tista, ki še v tako težkih razmerah poslovanja zagotavlja kruh in eksistenco velikemu številu državljanek in državljanov, poleg tega pa odločilno prispeva tudi h konkurenčnosti našega gospodarstva.«

GR beleži v svoji tradiciji sejme mode, učil, pohištva, gradbeništva, kulinarike, turizma, smučarske opreme, avtomobilizma, elektronike, vsebin, povezanih z zdravim načinom življenja idr. Mag. Iztok Bričl, direktor GR, na podlagi teh izkušenj ugotavlja, da »dobri sejmi vedno znova privabljajo ljudi od blizu in daleč in se njihovim organizatorjem odzivajo z zgodbo o uspehu. Naj se ta bogata sejmska tradicija Ljubljane in GR ponovno revitalizira s sodobnim, inovativnim in pestrim razvojem obrtno-podjetniške dejavnosti pri nas. Ugotavljamo, da je odziv razstavljalcev na LOS večji, kot smo pričakovali. Želimo si, da bi bilo podobno tudi z obiskom! Ljubljancani, vabljeni! Naj sejem postane aorta, ki Ljubljani prinaša nov in svež sejmski utrip.«

www.sejemlos.si

Četrtni razgledi



Foto: Dunja Wedam

Sprehod po Taboru v okviru projekta Jane's Walk v izvedbi inštituta za politike prostora.



Foto: arhiv OŠ Ledina

Učenci 4.b OŠ Ledina recitirajo svojo skupinsko pesem *Moja Ljubljana*.



Foto: Dunja Wedam

Tudi letos je čiščenje Ljubljane organiziralo Društvo Vivera.

ORGANIZIRANI SPREHODI PO ČETRTHNI SKUPNOSTIH POČASTILI SPOMIN NA JANE JACOBS

V soboto, 7. maja, in v nedeljo, 8. maja, so bili v Ljubljani organizirani štirje sprehodi, in sicer po: Taboru, Spodnji Šiški, Zgornji Šiški in Fužinah. Uro in pol, do dve uri trajajoči sprehodi so se povezovali z dogodki, ki so ta dan že potekali v teh območjih in vsebinsko dopolnjevali tudi tradicionalni 55. Pohod ob žici. Sprehodi so bili namenjeni druženju in sproščenemu pogovoru o težavah, s katerimi se stanovalci soočajo pri pešačenju po vsakodnevnih opravkih. Namen sprehodov je bilo tudi oblikovati pobude, kako ta mestna območja narediti privlačnejša in prijetnejša za vsakdanje življenje in vsakdanjo hojo. Organizacijo sprehodov v Ljubljani je prevzel Inštitut za politike prostora kot neodvisen raziskovalni zavod in nevladna organizacija. Sprehodi so bili izvedeni v sodelovanju z lokalnimi partnerji: Društvo kulturna četrt Tabor, Društvo za urbano okolje, Odbor za lepšo Staro Šiško, skupina PazlPark, društvo Prostorož in Zavod bunker. Pri organizaciji pa sta sodelovala tudi Focus, društvo za sonaraven razvoj, ter CIPRA Slovenija, društvo za varstvo Alp. Inštitut za politike prostora je s pripravo teh sprehodov, imenovanih Jane's Walk tako Ljubljano pridružil številnim mestom po svetu, v katerih so 7. maja s podobnimi sprehodi počastili dragocena sporočila dediščine Jane Jacobs. Jacobsova velja za eno najznamenitejših figur sodobnega urbanizma in je avtorica znamenite knjige *Umiranje in življenje velikih ameriških mest (The Death and Life of Great American Cities, 1961)*, ki je leta 2006 izšla tudi v slovenskem prevodu (Studia Humanitatis). Več o tem v prihodnji številki.



Foto: Dunja Wedam

Sprehod po Zgornji Šiški v okviru projekta Jane's Walk.

ČS Center

Moja pesem, naša zbirka

Meta Verbič

21. aprila, ob zaključku leta Ljubljane – svetovne prestolnice knjige, smo bili v atriju Magistrata priča čisto posebnemu dogodku. Učenci 10 osnovnih šol (9 iz Slovenije in 1 z Madžarske), sodelujoči v nacionalnem ASPnet Unesco projektu Dobre vesti iz naše šole in našega mesta so predstavili svojo skupno pesniško zbirko *Vsako prijateljstvo je pesem*. Z njo so tudi sami postali del kulturnega dogajanja v Ljubljani.

V pesniški zbirki, ki so jo soustvarili učenci in mentorji sodelujočih šol, je 70 otroških in 9 mentorskih pesmi o prijateljstvu, ljubezni in sreči, ob njih je 10 ilustracij, za podlago naslovnice pa nagrajeno delo na natečaju Lions kluba z Bleda Vizija miru. Pesmi so razvrščene v 10 poglavij, vsaka šola ima svoje, ki jih uvaja dobra vest s šole s prijaznim sms-sporočilom prijateljem. Pesniško zbirko, ki nas nagovarja z osebnimi izpovedmi, vedro in optimistično, je ob pomoči staršev Cirila Horjaka in Luke Križaja izdala OŠ Ledina.

Mladi poeti so prišli iz 7 mest: iz Celja iz OŠ Frana Kranjca, s Črešnjevca iz OŠ dr. Jožeta Pučnika, iz Dabasa na Madžarskem iz OŠ Kossuth Lajos, iz Maribora iz OŠ Leona Štuklja, iz Pišec iz OŠ Maksa Pleteršnika, s Senovega iz OŠ XIV. divizije in iz Ljubljane, iz štirih osnovnih šol: iz OŠ Koseze, iz OŠ Hinka Smrekarja, iz OŠ Franca Rozmana Staneta in iz OŠ Ledina, ki nacionalni Unesco ASPnet projekt Dobre vesti iz naše šole in našega mesta (nekaj let v sodelovanju z OŠ XIV. divizije) vodi že 11. leto.

Pesniška zbirka *Vsako prijateljstvo je pesem* je požela občudovanje vseh navzočih, z velikim navdušenjem pa so zbirko med bralce pospremili: mestni svetnik Mitja Meršol, državna sekretarka na Ministrstvu za šolstvo in šport Alenka Kovšca, urednik pesniške zbirke in glasnik Unesca Žiga Vavpotič, vodinja projekta in sourednica Ljubica Kosmač in pismo Alenke Aškerc Mikeln, prve nacionalne koordinatorice Unesco ASPnet mreže šol Slovenije. Učence pa je prišel pred prireditvijo pozdravit tudi župan Zoran Janković, ki je za pesniško zbirko napisal spodbuden nagovor.

Na prireditvi *Moja pesem*, naša zbirka so učenci s posameznih šol prebirali svoje v zbirki objavljene pesmi. Bilo je to posebno zlahtno doživetje, ki sta mu s svojim petjem dali še poseben pečat devetošolka OŠ Ledina Lana Zorko in Irena Preda, znana slovenska sopranistka, pred časom mestna štipendistka. Takšno vzdušje lahko ustvari samo pesem.

Po končanem recitalu se je ravnateljica OŠ Ledina Marija Valenčak zahvalila vsem ustvarjalcem, sodelujočim šolam in staršem, posebno zahvalo pa je izrekla nekdanji ravnateljici OŠ Ledina Ljubici Kosmač kot vodji projekta za 10-letno uspešno vodenje projekta in odličnem dosežku s pesniško zbirko, ki je brez njene spodbude in navdušenja ne bi bilo. - V Četrtni skupnosti Center smo veseli, da smo dobili priložnost sooblikovati predstavitev pesniške zbirke *Vsako prijateljstvo je pesem*, predvsem pa, da v naši četrtni skupnosti deluje tako pozitivno naravnani projekt Unesca, ki v mladih spodbuja pozitiven pogled na svet, njihovo ustvarjalnost in medgeneracijsko sodelovanje.

Čistilna akcija za lepšo Ljubljano

Meta Verbič

April je tudi v Četrtni skupnosti Center, v sodelovanju s Turističnim društvom Ljubljana, vsako leto namenjen čistilni akciji. V soboto, 16. aprila, smo se zbrali pod prulskim mostom. Bilo nas je nekaj več kot sto. Članom TD Ljubljana in prebivalcem ČS Center se je pridružilo še nekaj zaposlenih v mestni upravi, tudi direktor Službe za lokalno samoupravo Vojko Grünfeld. Prvič pa je TD Ljubljana za sodelovanje pridobilo prebivalce ČS Trnovo in TD Trnovo. Še pred začetkom akcije nas je pozdravil župan Zoran Janković. Skupaj smo se veselili novih sanitarij, prepotrebni za vse sprehajalce in mladino, ki poseda in se zabava na Trnovski plaži. Potem pa smo se čiščenja lotili v petih skupinah na bregovih Ljubljane, na Špici, na Ljubljanskem gradu do šole in športnega parka na Poljanah, ob progi do Kodeljevega, ob Malem grabnu v Trnovem, do Ilirije v Tivoliju, na Taboru in na Vodmatu. Ko so se skupine vrnile pod Prulski most, so v en glas ugotovile, da so nekateri predeli bolj čisti kot ob prejšnjih akcijah, drugod pa je še vedno preveč smeti, predvsem cigaretnih ogorkov, plastenk, plastičnih vrečk, ob bregovih Ljubljane tudi razbite steklovine in še največ pasjih iztrebkov. Zato so se v TD Ljubljana odločili pristojnim organom mestne uprave predlagati, da bi na določenih lokacijah postavili več pasjih koškov.

Dodamo naj še to, da se je v čistilno akcijo vključil tudi Zavod Bunker na gradbišču ob Resljevi cesti.

Ko smo na tem mestu akcijo napovedali, smo zapisali, da organizirane čistilne akcije veliko prispevajo k ozaveščenju vseh nas, da lahko vsak posameznik vsak dan znova prispeva k lepši podobi našega mesta, to zdaj ponavljamo, saj je v naši četrtni skupnosti še veliko kotičkov in območij, ki so potrebni tovrstne skrbi.



Foto: Dunja Wedam

Pod Prulskim mostom sta od 16. aprila na voljo dve univerzalni stranišči z vsa standardno opremo in previjalno mizico, prilagojeni tudi gibalno oviranim.



Foto: Dunja Wedam

Močno dotrajana cesta, ki vodi proti Cukrarni, je na novo asfaltirana in opremljena s pločnikom.



Foto: Dunja Wedam

Na mestu prestavljenega Mostu Hrdeckega že nastaja nova premostitev Ljubljane.

ČS Vič

Viški dnevi sosedov

Danilo Šarič, predsednik Sveta ČS Vič

ČS Vič vabi na tradicionalno prireditev *Viški dnevi sosedov*, ki bo kot vedno v Športnem parku Svoboda na Gerbičevi ulici 61. Tudi letos bodo na sporedu ekipna tekma v balinanju, teniški turnir naključno izžrebanih parov in igranje odbojke na mivki (*beach volley*).

V sklopu »Viških dnevov sosedov« bo letos organiziran že tretji MetalWitch. Na njem se bodo predstavile štiri slovenske glasbene skupine, ki igrajo metalni rock: Aperia, Brezno, Shanti Nilaya in Necrotic. Svojo dejavnost pa bo predstavil tudi program Civitas Elan, ki se ukvarja z ureditvijo mestnega prometa.

Prireditve bo v četrtek, 16. junija 2011, z začetkom ob 17. uri (Teniški turnir se prične ob 16. uri). Na prireditve ste vabljeni vse občani in občanke. Vstop je prost.

Prijave za tekmovanja sprejemamo na e-naslov: mol.vic@ljubljana.si oz. po telefonu 01/ 25 63729 ali osebno na sedežu četrtna skupnosti, Tbilisijka 22/a, Ljubljana.

ČS Polje

Naše prednostne naloge v sedanjem mandatu

Marti Avsec, predsednica Sveta ČS Polje

V Svetu Četrtna skupnosti Polje smo za mandat 2011-2014 pripravili seznam prednostnih del, katerih uresničitev je pogojena z razpoložljivimi sredstvi iz proračuna. Seznanjamo vas s načrtom, ki je nastal ob soočanju z dejanskim stanjem v četrtini skupnosti.

Potrebe so naslednje: ● štiripasovna izvedba Zaloške ceste od Slap do Polja, vključno s krožiščem Zaloška-Zadobrovska v centru Polja, ● ureditev odseka Zaloške ceste od krožišča v Polju do križišča s Cesto 30. avgusta, Kašeljsko cesto in Milčetovo cesto, vključno z izgradnjo krožišča, ● izgradnja povezovalne ceste med industrijsko cono Zalog in Cesto v Prod, ● izgradnja I. faze širitve pokopališča Polje (servisnega objekta – sanitarije, soba za svojce), ● ureditev parkirnih mest za potrebe pokopališča v Polju, ● preplastitev Zadobrovske ceste (v večini izvedeno l. 2010, manjka še okoli 200 m), ● ureditev kanalizacijskega omrežja v naseljih: Novo Polje, Polje, Slape, sanacija Rjave ceste, ● razširitev pokopališča v Polju in ureditev njegove infrastrukture (prostorska rešitev), ● izgradnja pločnika za pešce in kolesarje vzdolž Zaloške ceste od njenega križišča s Kašeljsko cesto do

silosa v Zalogu (gre za izredno nevarno področje), ● postavitve semaforja na križišču Zadobrovske ceste in Rjave ceste, ● ureditev kanalizacijskega omrežja v naseljih Vevče, Zalog, Zadobrova, Podgrad, Spodnji Kašelj, ● rekonstrukcija Ceste v Slape, ● prenova Kašeljske ceste, ● sanacija ograje na mostovih čez Ljubljano v Zalogu, ● ureditev kanalizacijskega omrežja v celotni Četrtni skupnosti Polje, ● izgradnja pločnika za pešce in kolesarje vzdolž Zaloške ceste od njenega križišča s Kašeljsko cesto do silosa v Zalogu, ● izgradnja pločnika za pešce in kolesarje vzdolž ceste v Kresnice od mostu čez Ljubljano v Zalogu do odcepa za Podgrad, ● sanacija Vevške ceste, ● ureditev Hladilniške ceste, ● zamenjava azbestno cementnih cevi v vodovodnem omrežju, ● napeljava vodovoda v zaselek Gradovlje in Gostinca, ● postavitve pločnika in javne razsvetljave na Avgustinčičevi ulici, ● vzpostavitev vzdolžnih parkirnih mest na Močilnikarjevi ulici, ● vzpostavitev pločnika na Klemenovi ulici, ● javna razsvetljava ob Cesti na Ježah, ● ureditev parkiranja na Rjavi cesti, ● ureditev prehoda za pešce pri Petrolu v Zalogu ● realizacija izgradnje poslovno-upravnega centra Zalog (Zadružni dom), ● določitev statusa Zadružnega doma Zadobrova, ● ureditev objekta MOL MU SLS v Podgradu, ● ureditev statusa stare šole v Polju, ● ureditev krajinskega parka v Zajčji dobri, ● ureditev pešpoti (PST) od Slap do Vevč, ● ureditev povezovalne ceste Novo Polje, Ceste I. in Letališke ceste.

Sprejeli smo tudi načrt malih del za leto 2011 in 2012, ki se bo izvajal po programu.

Takole smo popisali izvajanje malih del za leto 2011: ● nasutje peska na parkirišču pred ZD Polje, ● ureditev 20 dostopov za invalide in matere z otroškimi vozički na prehodih čez vozno površino na območju Vevč in Kašlja, ● postavitve 7 količkov na otroškem igrišču na zelenici v Zalogu pri OŠ, ● postavitve prometnega ogledala v Novem Polju, Cesta XVIII/XIX, ● postavitve prometnega ogledala na Vevški cesti pri h. št. 29-31, ● postavitve prometnega ogledala v Polju, cesta XII/ Rjava cesta, ● postavitve prometnega ogledala na križišču Zelenove/Jakhljeve, ● postavitve prometnega ogledala na križišču Kašeljske ceste/ Ravne poti, ● košnja trave 5x letno (Podgrad, Zadobrova, Cerutova) in ureditev površine v Novem Polju.

Za leto 2012 pa je v načrtu izvedba naslednjih malih del: ● nasutje peska na parkirišče pred ZD Polje, ● ureditev 10 dostopov za invalide in matere z otroškimi vozički na prehodih čez vozno površino na območju ČS Polje, ● postavitve 4 tabel za prepovedano odlaganje komunalnih odpadkov, ● postavitve prometnega ogledala v križišče Vevške/Cimermanove (ogledalo na že obstoječi drog z ogledalom), ● postavitve prometnega ogledala v Polju, cesta XLIV/Rjava cesta, ● postavitve prometnega ogledala na križišču,

Agrokombinatske/Delavske, ● postavitve prometnega ogledala na Hladilniški poti pri izvozu za h.št. 21, 21 A, ● postavitve 2 košev tipa TIVOLI in table za prepovedano sprehajanje psov na igrišču med cerkvijo in vrtcem v Zalogu, ● košnja trave 5x letno (Podgrad, Zadobrova, Cerutova) in ureditev površine v Novem Polju, ● postavitve table za prepovedano sprehajanje psov na otroškem igrišču ob OŠ Zalog, ● postavitve pasjega zaboja v Novem Polju, cesta IV, na otroškem igrišču, ● postavitve koša za smeti in pasjega zaboja na Zadobrovski cesti pri Mercatorju ob avtobusni postaji.

Z delom smo začeli tudi na področju kulture in k sodelovanju povabili vsa društva iz naše četrtna skupnosti. Letos smo že izvedli čistilno akcijo, 20. maja smo se v OŠ Polje družili na Evropskem dnevu sosedov, 11. junija bomo v Zajčji dvorani praznovali dan Četrtna skupnosti Polje, decembra pa bomo pripravili Miklavžev sejem.

Ekipa Četrtna skupnosti Polje vse prav lepo pozdravlja ter hkrati vabi na družabne dogodke, ki so namenjeni sosedski povezanosti. Meje nas povezujejo, ne ločujejo. Naj izrazimo hvaležnost vsem prijateljem okolja, ki spoštujete miroljubne medsebojne odnose. Mi smo tu, da prisluhnemo vašim predlogom, ker tako lahko skupaj v sodelovanju skrbimo za ravnovesje našega bivalnega okolja. Predlogi za boljši jutri v četrtini skupnosti Polje so prisrčno dobrodošli na naslovu: ČS Polje, Polje 12, 1260 Ljubljana-Polje; na tel.št.: 01/529 15 22 ali po elektronski pošti: mol.polje@ljubljana.si.

Evropski teden trajnostne energije

Mag. Minka Jerebič

V času od 11. do 15. aprila 2011 je potekal Evropski teden trajnostne energije. Mestna občina Ljubljana si prizadeva, da bi med krajanje spodbudila energetske učinkovitost in rabo obnovljene energije. V Četrtni skupnosti Polje je prav v tem tednu potekala čistilna akcija. Poleg spodbujanja krajanov k čiščenju okolja, ki ga posamezniki onesnažujejo z odpadki, smo krajanje spodbujali tudi k ogledu dogodkov, ki so se dogajali v tem času na temo trajnostne energije.

Svetniki ČS Polje smo želeli dati krajanom zgled, zato smo se tudi mi udeležili dogodkov, ki jih je pripravil Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana. V našo sosesčino je prišel na obisk dr. Eko. Z malčki smo si na Stritarjevi ulici ogledali gledališko predstavo, dr. Eko pa nas je poučil, kako moramo razvrščati odpadke. Kaj je to sončna elektrarna, nam je predstavilo JP Energetika. Nadvse zanimiva so bila tudi javna predavanja. V času trajanja Evropskega tedna trajnostne energije smo se veliko naučili. Prepričani smo, da se je veliko ljubljancem odzvalo na povabilo Oddeleka za varstvo okolja in da se bo vedno več ljudi odločalo za obnovljivo energijo, svoje domove pa primerno izoliralo ter s tem prihranilo pri stroških ogrevanja.



Foto: Miha Fras

V prostorih Zadrúžnega doma Zadvor je od 21. aprila odprta nova krajevna knjižnica Zadvor.



Foto: Nada Žgank

Labirint umetnosti v bližini Gradu Fužine je bil slovesno odprt 21. aprila.



Foto: Nada Žgank

Zaslúžna predsednica ČS Moste Stanka Ferenčak Marin na otvoritvi Labirinta umetnosti.

Čistilna akcija v Četrtni skupnosti Polje

Mag. Minka Jerebič

V času od 22. marca do 22. aprila 2011 so v Mestni občini Ljubljana potekale čistilne akcije. Komisija za kulturo, prireditve in informiranje se je že v začetku leta odločila, da bo organizirala čistilno akcijo v svoji četrtni skupnosti, in to uvrstila tudi v program prireditev v letu 2011. Marca smo se sestali s predsedniki Turističnega društva Zajčja Dobrava, Turističnega društva Zalog, Civilne iniciative Polje, Civilne iniciative Vevče - Zg. Kašelj in Uličnega odbora Slape. Dogovorili smo se, da bomo organizirali akcije v tednu od 13. do 16. aprila 2011.

Čistilne akcije se je udeležilo več kot 500 ljudi, kar je tretjina manj kot leto poprej. Tu niso šteti malčki in učenci v šolah, kajti ti so čiščenje organizirali v okviru šole in se izobraževali na tem področju. V vrtcih so poleg strokovnih delavcev sodelovali tudi starši. Čistili smo divja odlagališča. Pri čiščenju smo ugotovili, da v strnjanih naseljih ni težav z odpadki, ker je na voljo dovolj zabojnikov, večji problem pa so zelene površine v četrtni skupnosti. Največja divja odlagališča so ob Ljubljani in Savi.

V čistilno akcijo so se vključili tudi podjetje Tisa d. o. o. Ljubljana, JP Snaga, Ribiška družina Vevče, gasilska društva - PGD Zalog - Sp. Kašelj, PGD Vevče - Zg. Kašelj in PGD Polje - Slape, Potapljaška skupina Ljubljana, kmetje z mehanizacijo, ki so sproti odvažali smeti na dogovorjeno mesto, številna društva, zaposleni v Centralni čistilni napravi Ljubljana, stanovalci železniškega samskega doma, taborniki in svetniki ČS Polje.

Krajane smo vabili s plakati, malčki in otroci v šolah so domov odnesli vabila. Oglaševali smo tudi na spletni strani ČS Polje in Civilne družbe Sp. Kašelj - Podgrad - Zalog.

Naravo smo s pridnim delom dobro očistili, saj je bilo odstranjenih več kot 50 ton odpadkov. Žal je v naravi še veliko gradbenega materiala in drugih odpadkov, ki bi jih bilo potrebno s težko mehanizacijo »prestaviti« na ustrezno deponijo. Odločili smo se, da bomo izdelali načrt, ki bo prikazoval, kje so bila divja odlagališča, kje so popolnoma izginila in kje so se spet pojavila. Krajanom bo načrt na ogled na spletni strani četrtna skupnosti.

Ob zaključku akcije smo si obljubili, da bomo naravo zopet (v manjšem obsegu) očistili jeseni, spomladi pa ponovno na delo. Verjamemo, da smo s svojim delom zgled drugim, da se od nas česa naučijo, in da je naša akcija spodbuda, da bodo še drugi prispevali svoj delež k čisti naravi.

(Mag. Minka Jerebič je predsednica Komisije za kulturo, prireditve in informiranje v ČS Polje.)

ČS Jarše

Težave z nakupovalnimi vozički v naselju Nove Jarše

Mag. Bojan Hajdinjak, predsednik ČS Jarše

Četrtna skupnost Jarše ima na svojem območju obsežen nakupovalni center BTC, kjer je dnevno velik pretok prometa in ljudi. Nenehno se soočamo s problemom, da je v naselju Nove Jarše vsepovsod polno nakupovalnih vozičkov, v katerih naši občani odpeljejo iz trgovin nakupljeno blago, vozičke pa potem pustijo na zelenicah, parkiriščih, igriščih, v okolici blokov, veliko jih je celo v kletih blokov. Nakupovalne vozičke odpeljejo in jih pustijo zunaj območja BTC tudi drugi nakupovalci, ki gredo na avtobuse ali parkirajo avtomobile v naselju. Največ vozičkov iz BTC je iz trgovine Interspar in nekaj iz drugih trgovin, zelo veliko pa jih je tudi iz Mercatorjevih trgovin. V Četrtni skupnosti Jarše nenehno dobivamo pritožbe občanov, ker jim vozički povzročajo nevšečnosti in težave na parkiriščih, zelenicah in v blokih, vsekakor pa v okolje soseke ne sodijo. Mladina vozičke velikokrat uporabi za vožnjo šolskih torb in sošolcev ali pa jih prevrnejo, da na igriščih lahko sedijo na njih. Pogosto mora četrtna skupnost posredovati, da trgovci sploh poberejo številne svoje vozičke po naselju.

Ob tej priložnosti pozivamo občane in kupce, da vozičke vrnejo na mesto, kjer so jih dobili, kajti odtujevanje tuje stvari je pravzaprav neke vrste kraja. Prosimo trgovce, da primerno poskrbijo za red glede vozičkov, da jih kupci ne bodo odvažali iz njihovih trgovin in s parkirišč. Trgovcem predlagamo v razmislek, da bi morda uvedli in svojim strankam zagotovili reklamne vozičke, s katerimi bi lahko kupljeno blago odpeljali domov.

ČS Moste

Moščanski Labirint

Darja Gogala

Park *Labirint umetnosti*, katerega uradna otvoritev je bila 21. aprila 2011, smo v Mostah posvojili, še preden smo izvedeli za idejno zasnovano in ga videli. Pred skoraj letom dni je bila možnost, da ga uredijo pod pokroviteljstvom Mestne občine Ljubljana v sklopu Ljubljane - svetovne prestolnice knjige v ČS Golovec, ampak so tam oklevali in predolgo razmišljali. Zato je prišla zagnana direktorica Zavoda Exodos Nataša Zavolovšek do zagnane predsednice Sveta Četrtna skupnosti Stanke Ferenčak Marin in njenih koordinatorok. Čeprav same ženske, se je v hipu (glede Labirinta umetnosti) zgodila

ljubezen na prvi pogled. Pot nastajanja je bila seveda dolga zaradi birokracije in tega, da je bilo potrebno sploh ugotoviti, čigava je katera parcela na zelenici južno od končne postaje avtobusa št. 20 na Chengdujski ulici v bližini Gradu Fužine na Studencu. Skorajda že Križev pot, ampak zdaj je v vsakem primeru labirint naš. In je bilo rečeno, da bo posajenih okoli 300 dreves, naših - avtohtonih v tej deželi. Ja, to bo smrekica ali pa jelka, da o lipi ne govorimo, so bile ženske prepričane. Pa ni res - tisa, tisa je tisto pravo in naše drevo, ampak silno občutljiva, podvržena vsem sortam okužb, so povedali strokovnjaki. Zato zdaj skoraj tristo kanadskih čug, odpornih in podobnih tisi.

Sredi zime jih je bilo potrebno seveda še posaditi, kar so morali storiti skrbniki sami (vsako drevo ima svojega) - razgrebati sneg in kopati pomrznjeno zemljo. Skrbnik podžupan prof. Janez Koželj je bil s svojim delom in drevescem sprva kar zadovoljen, dokler ni videl čuge, ki sta jo posadili Stanka Ferenčak Marin in Jožica Virant, saj sta jo za ČS Moste posadili strokovno, lično in likovno dognana, samo še novoletni okraski so manjkali. Nato je šel svojo čugo ročno odkopat, in to dobesedno (se je fino umazal), ter ponovno sajenje ob asistenci ČS Moste uspešno opravil. Župan Zoran Janković, recimo, ni potreboval nobene pomoči. Zelo dobro je vihtel lopato, česar župani ne počnejo ravno vsak dan. Se vidi, da je odraščal in se kalil v Mostah!

Lepše lokacije za Labirint skorajda ni bilo mogoče izbrati: na severu bela jadra Kamniških planin, na vzhodu zlata prameni vzhajajočega sonca, na jugu zelenomoder trak reke Ljubljanice, na zahodu pa preostala Ljubljana, najlepša prestolnica na planetu in njegovi bližji okolici. Včasih se je v labirintih izgubljalo, legende pravijo, da si vzemi klobčič niti, če želiš še kdaj priti ven. Ampak naš Labirint umetnosti ni tak. Naš je ravno njegovo nasprotje: vanj prihajamo, da se najdemo - v trenutkih miru, trenutkih oddiha, z lepimi besedami, lepo knjigo, modro mislijo, sami s seboj in z drugimi, podobno mislečimi.

Slavnostni govorniki ob otvoritvi - podžupan prof. Janez Koželj, načelnik dr. Uroš Grilc, mestna svetnica Breda Brezovar Papež kot predstavnica podjetja Tobačna d.d. in naša predsednica Stanka Ferenčak Marin (predsednica ČS Moste) - so se zahvalili Zavodu Exodos in njegovi direktorici Zavolovškovi, da so Moste z idejo o Labirintu obiskali, da je prišlo do dobrega sodelovanja. V nagovorih je bilo povedano, da smo dandanes državljani, meščani, občani, skratka - krajan, kar malce zbegani in zaskrbljeni spričo svetovne krize in spričo vseh mogočih domačih kriz in krizic. Zato bo Labirint za marsikoga otok, oaza, pribežališče, zatočišče in tolažba - z vedno belim jadrom Kamniških alp na severu, saj belo jadro po starodavnih legendah pomeni varno vrnitev domov. Če želite postati skrbnik enega od dreves v Labirintu (prav veliko jih ni več na voljo), pohitite in pokličite Zavod Exodos (01/ 431 03 44). Skrbniki so že za samo otvoritev napekli in prinesli jedače, da so se mize šibile od samih dobrot in jih ni in ni hotelo zmanjkati. Imamo jih na sumu, da se bodo na ta način še dobivali in poskrbeli, da bodo od teh srečanj imeli prijetne občutke tudi drugi obiskovalci. Vsem je bila namreč skupna želja, naj drevesa rasejo za vse, naj nadihajo čistega zraka, naj krasijo okolje, naj nas preživijo in naj razveseljujejo tudi prihodnje rodove.



Foto: Brina Gogala

Fitnes na prostem ob sprehajalni poti proti vzhodu od Brodarjevega trga 10.



Foto: Brina Gogala

Moščanski fitnes je uspešnica, zaradi katere že načrtujejo pomnožitev na drugih lokacijah.



Foto: Eva Julijana Grce

Skrbniki psov so si v parku Kodeljevo na lastne stroške postavili lično novo klop namesto prejšnje strohnele.

Je to češnja ali fitnes na prostem?

Darja Gogala

Za izpolnitev najnujnejših želja namenjajo četrtna skupnosti v Ljubljani vsako leto po 20 odstotkov svojih sredstev, lahko tudi več. To je nekje v povprečju okoli 4 do 5 tisoč evrov. Te najnujnejše želje se imenujejo »mala dela«. Še najraje četrti z njimi izpolnjujejo potrebe s področja gospodarskih dejavnosti in prometa.

V Mostah so se dvakrat zapored odločili za »mala dela« – sajenje drevja ob novonastalih (450) parkiriščih na Novih Fužinah. Posajenih je bilo 32 dreves (javor maklen), predvsem z željo, da se kolikor toliko prepreči pregrevanje soseske; večje asfaltne površine s pločevino so poleti razžarjene! Tretje leto pa je prevladalo mnenje, da mora biti »malo delo« predvsem nekaj, kar lahko uporablja vsakdo in je koristno vsakomur. Koordinatorica Most je predlagala, da bi sadili sadno drevje (češnje, da bi potem vsi lahko rabutali). Bo še kdo dol padel, je bila Stanka, predsednica Most, takoj proti. Parkirišč v senci dreves (naj bi bile to češnje, hruške ali ananasi) ne morejo uporabljati vsi. Predvsem je parkirišč premalo. Pa še to: samo nekateri bi imeli avte popackane z odpadnim sadjem in spet ne vsi. Asfaltirajo in senčijo z drevesi naj ustrezne službe Mestne občine Ljubljana, ne pa četrtna skupnosti, je odločno razmišljal Svet ČS Moste, ki je ravno takrat v sobotni prilogi osrednjega časopisa prebral o Londonu, da imajo tam fitnes na prostem. Zato je bil po maratonsko dolgi trisekundni obravnavi na seji Sveta ČS Moste soglasno sprejet sklep, da bodo imele takega tudi Moste: majčkeno iz zavisti (kaj pa je London proti Mostam !?!), majčkeno pa z mislijo, da se je potrebno rekreirati na prostem, in ne v zatohlih telovadnicah, ter za to še plačati. Gibati se moramo itak vsi. Tudi holesterolci.

Lokacija za pet zunanjih fitnes naprav se je skrbno izbirala, tako da se jih je junija 2010 postavilo v globoko senco ob sprehajalno pot ob Ljubljani (nekoliko proti vzhodu od Brodarjevega trga 10). Lokacija je tudi zato odlična, ker: prvič, v Londonu take nimajo, drugič pa, ker je tam BŠD Fužine, pa članica Sveta gospa Manica, pa Društvo SPM in še kdo, saj je nad napravami in njihovo uporabo vendarle potrebno bdeti ali pa kaj postoriti. Recimo razgrabit lesne sekančke, ki jih je brezplačno pripeljala TE-TOL, da uporabniki ne bi ticali po blat. Ker so naprave v uporabi čisto ob vsakem vremenu. Od jutranjih ur do trde teme. Že kmalu po šesti zjutraj sta tam gospod Bajo in gospod Ante, 91- in 86-letna rekreativca iz DSO Fužine. Potem šele se prikobacajo iz postelj drugi uporabniki, mlajši. To ni »malo delo«, radi povedo, to je naša »ogromna češnja (ne na drevesu, ampak) na torti« in so hvaležni Svetu ČS Moste, če slučajno izvedo, kdo jih je razveselil s kar petimi »češnjami na torti«. Uradne otvoritve namreč še ni bilo. Bo pa otvoritev zagotovo še letos, saj se namerava na tem mestu postaviti še 3 ali 4 naprave in nekaj strokovno vodenih prikazov pravilne uporabe. Nato bo Svet ČS v letu 2011 postavil nekaj zunanjih naprav še na Kodeljevem

(ob otroško igrišče v »jami« na Klunovi, ali pa ob otroško igrišče Ob Ljubljani 82-84, ni še odločeno), 2013 v Moste-Selo (prostor se še išče), v zadnjem letu svojega mandata, to je 2014, pa v bližino Studenca, da bo zadovoljstvo lahko opaziti v vseh naseljih, ki jih obsega ČS Moste. Ker sedanjega zadovoljstva in navdušenja z zunanjimi fitnes napravami, ki vlada na Novih Fužinah, ni mogoče opisati z besedami.

Prosi se pa, če uporabniki fitnesa na Novih Fužinah v bližini opazite kakšne sfrizirane gospe, našminkane, s torbicami in na visokih petkah, ki nepremično strmijo v naprave (ne pa v vrle telovadce!), da se ne vznemirjate. Največkrat je to Stanka, predsednica ČS Moste v spremstvu svojih dveh koordinatorik, ki skupaj preverjajo stanje in delovanje naprav, po ogledu pa odhitijo v službo. Če pa imate predlog, kje naprave (in katere) še postaviti, pridite to povedat na Moščanski dan sosedov 7. junija 2011 popoldne (ob 17.30) na ploščad pred TE-TOL, Toplarniška 19, kjer se ima druženje in klepetanje zgoditi. Prave češnje obvezno sami prinesete v veliki vreči (lahko tudi na večnadstropni torti, presežek kalorij bomo odpravili na fitnesu) in jih delite z drugimi. Bo tudi veliko veselja. In še to pridite povedat, če slučajno kdo ve: pa za kaj, hudiča, nekdo potrebuje plastificirane ali gumi čepke-prijemala na fitnes napravah, da jih stalno dol jemlje in vzame s seboj v trajno last in posest? Je predsednica Stanka že čisto obupala in je rekla, da novih čepkov-prijemal ni treba več nameščati, bi jih rada osebno (s pospeškom, če želi) vročila tistemu, ki jih tako nujno potrebuje, da ga je zasvojenost z njimi že pognala v krajo.

Pasja klopca sredi Kodeljca, darilo mestu

Lada Zei

Ljudje mislimo, da smo mi tisti, ki peljemo psa na sprehod. Ampak najbrž bolj drži, da je pes tisti, ki pelje nas, in to prav tja, kjer je njemu najbolj všeč. Naši psici na primer je najbolj všeč park Kodeljevo, po domače Kodeljc. To je park sredi Ljubljane, poln globoke sence stoletnih bukev in divjih kostanjev. Psi imajo srečo, da je park razdeljen na spodnji in zgornji del. Vmes je peščena pot, ob kateri pod kostanji nikoli ni dovolj prostora za avtomobile, ki se sem pripeljejo zaradi kopaljšča, gostilne Pr Jovotu, picerije v Codellijevem gradu ali pa zaradi tenisa.

Spodnji park ima svoje obiskovalce: študente fakultete za šport, ki se tukaj učijo ali mečkajo na senčnih klopek, daleč od množice otrok, ki oblega otroško igrišče od jutra do večera. Slednjih je toliko, da je lastnik picerije postavil za svoje goste varovano otroško igrišče in mizice ob njem, da se lahko mlade mamice (tudi kak očka se najde za častni vzorec) brezskrbno družijo. Lastnik picerije dobro pozna svoje goste in njihove potrebe. Niso kar tako ob robu postavljene skledje, vedno polne sveže vode. Skrbniki psov, ki se jim je Kodeljc priljubil, so tu zjutraj na kavici, popoldne pa na drugem pasjem sprehodu posedajo v senci velikih dreves nad pokošenimi travniki. Psi se med seboj poznajo, mi skrbniki pa smo se z njihovo pomočjo celo spoprijateljili. To

so prijateljstva z razlogom. Razlog je seveda dobro počutje psov. In ker so psi ravnodušni do človeških posebnosti, so postali do njih ravnodušni tudi skrbniki. Vsakogar, ki ga psi sprejmejo, postane prej ali slej član družine, naj bo star ali mlad, debel ali suh ... Tu in tam je katera noseča in potem je kak mesec ni, potem pa prideta oba, oziroma vsi štirje: ata, mama, pes in dete v vozičku. Družina potem družno skrbi, da dete lepo shodi in se oprijemlje psičkov, ki se mu nastavljajo, da bi jih božalo, se mu prilizujejo na vse pretege, medtem ko skrbniki sejejo dobro voljo in smeh. Včasih kdo prinese siks-pack piva, največkrat pa pijejo le dojenčki in psi (ne iz iste posode, čeprav se je tudi to prmerilo).

Slovinci ne bi bili, kar smo, če ne bi vzniknila želja po skupnem žuru za pse in odrasle. In smo si ga priredili, pred dvema letoma ob zimskem solsticiju. Letošnji pasji žur bo že četrti, kajti vsakokrat, ko se sonce obrne, si organiziramo sredi parka mizo za dobrote in nekaj dodatnih klopi za posedanje. Imamo par, ki pozimi pritorovi taborniški kuhalnik za čaj, ki ga zvarita kar sredi parka, imamo drugi par, ki je znan po tem, da prinese domač kruh s pršutom. Vemo, kdo napeče najboljše piškote, psi pa seveda čakajo na tiste, ki prinesejo zanje škatlo domačih pasjih piškotov, vanjo iz žepov padajo kupljeni posladki, voda jih čaka pod mizo ...

Psi dobro vedo, da je to pasji žur in se obnašajo zgledno. Ne lajajo (preveč), dopuščajo medsebojne igre bolj kot ponavadi, kakega novinca, ki je prišel mednje na povabilo prirediteljev, sprejmejo brez hude krvi in ga tako rekoč krstijo v svoje krdelo. Kajti krdelo psov s Kodeljca je lepo vzgojeno, to lahko pove vsak, ki je kdaj prišel na tak pasji žur.

Ko se naredi tema, skrbniki počistijo za seboj in se odpravijo domov, kajti v parku ni luči. Upravnik jih ni postavil, kljub številnim prošnjam nočnih sprehajalcev in tudi skrbnikov psov. Želje ljudi najbrž presega kompetence in možnosti zavoda Tivoli, ki sicer zgledno skrbi za obrezovanje živih mej, košnjo trave, obnavljanje klopi in tribun pred teniškim igrišči. Seveda bi bilo v tem parku treba marsikaj narediti, a človek vsega ne more imeti. Lahko pa kaj naredi sam, da je lepše tudi drugim. In če že dajemo prostovoljna sredstva za inkubatorje in v Krambergerjev sklad, lahko tudi zase kaj zberemo in naredimo, kar zmoremo sami.

V parku je pred letom vzela slovo strohnela lesena klop, najpriljubljenejši kotiček skrbnikov psov. Nova je ni nadomestila. Na prošnje, poslano po elektronski pošti, nihče ni odgovarjal.

In ker je kriza in nikjer ni volje in denarja, smo skrbniki psov postali novi solastniki nadomestne gradnje sredi parka: postavili smo enak kotiček za posedanje, kot je stal nekoč. Vsak je prispeval nekaj evrov, mišice in energijo je dal moški del družbe, ženski pa je od strani navijal in psi so polegali ob njih, kot bi vedeli, da nimajo kaj iskati pri motorni žagi, ki je v soboto, 14. maja, pela čez vroče opoldanske ure, ko so teniška igrišča prazna. Spominska klop, ki smo si jo postavili iz velikega, na žagi razžaganega debla, člani pasje družine s Kodeljca, stoji. Gasilska slika je objavljena v albumu na fejsbuku, kjer so shranjeni vsi stari albumi pasje družine od prvega pasjega žura dalje.

Zakaj to pišem? Da bi spodbudila ljudi, ki v njih tli samoiniciativnost, tako potrebna našemu mestu, polnem dobrih ljudi in krasnih idej, mestu, ki je tudi zaradi takih drobnih reči najlepše na svetu.

Ljubljanske novice

LPP vabi k sodelovanju na nagradnem razpisu 2011 Zapelji se izbrano!

Ljubljanski potniški promet okviru aktivnosti Evropskega tedna mobilnosti 2011 vabi k sodelovanju na nagradnem razpisu *Zapelji se izbrano!* vse osnovne šole in vrtce na območju Ljubljane in okolice. Razpis je zasnovan kot spodbuda otroški ustvarjalnosti pri likovnem pouku v osnovnih šolah in vrtcih. Letos prvič sodeluje tudi Mednarodni grafični likovni center, ki bo zagotovila člana komisije za izbor najboljšega motiva.

Letos bomo risali in pisali o tem, kako se obnašati v skladu z busbontonom. Cilj nagradnega razpisa z naslovom *Zapelji se izbrano!* je seznanjanje mladih z mestnim potniškim prometom in bontonom na javnem prostoru ter povabilo k pogostejši uporabi mestnega potniškega prometa. Želimo si, da bi mladi zavestno razmislili o tem, kaj je to javni prostor, in zakaj je bonton na javnem prostoru še posebej pomemben. Zakaj ne smemo na avtobusu početi nekaterih stvari in zakaj nekatere smemo oz. so celo zaželene. Zakaj je vandalizem beseda, ki je ne slišimo radi, in zakaj je več kot primerno, da priskočimo na pomoč malo manj mladim in osebam s posebnimi potrebami. Busbontonove risbice lahko prikažejo busbontončkarje, ki bodo lahko poučna in obenem zabavna pustolovščina za vsakega potnika, ki si jih bo ogledal na prireditvi podeljevanja nagrad v septembru.

Rok oddaje del je do 1. julija 2011 do 12. ure. Več tudi tukaj: <http://www.jhl.si/lpp/?m=51&k=2030>



Razgibano v rožniku

Žiga Černe

Čas hitro teče in če ne boste ves čas pred njim, vas bo prehitel. Recepta za večno mladost sicer še niso odkrili, vseeno pa vsaj mladostnost da ohranjati na prav prijeten način – z redno telesno aktivnostjo. Te nikdar ne bo zmanjkalo niti v že skoraj velemestni Ljubljani, kjer za vaše boljše počutje skrbi skoraj 1500 organizacij, svoje usluge ponujajo številni športni objekti, narave pa v mestu, še manj pa v njegovi bližnji ali daljni okolici, tudi še zlepa ne bo zmanjkalo.

V redno vadbo sodi tu pa tam tudi kakšna udeležba na prireditvah, ki jih bo tudi ta mesec več kot sto. Največ bo pohodniških ali planinskih, vseeno pa bo precej priložnosti tudi za miganje v mestu. Med planinskimi bo morda zanimiv obisk Ljutomerko-ormoških gor, kamor bodo na Slovenski dan planinstva vodila praktično vsa ljubljanska planinska društva, sicer pa bo med zunajmestnimi zagotovo privlačen tudi obisk Poštarskega doma na Vrščici iz Kranjske Gore, kamor 25. junija vabi Planinsko društvo Pošte in Telekom Ljubljana, izlet pa sodi v sklop planinskih prireditev

Mestne občine Ljubljana (informacije: www.pdrustvo-ptlj.si). Lahko pa se že prej odpravite tudi po bolj domačih logih, recimo 7. junija po lahki Srčni poti čez Golovec, z Rakovnika popoldne vodilo Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije in ob tem pripravilo še brezplačno merjenje krvnega tlaka (informacije: www.zasrce.si).

Med tekači bodo najbolj dejavne tekačice, saj se jih bo 4. junija več tisoč udeležilo DM teka za ženske po parku Tivoli in čez Rožnik. Start bo dopoldne za bazenom, dolžine pa pet ali deset kilometrov, za otroke pa le nekaj sto metrov (informacije: www.tekzazenske.si). Vabljeni seveda tudi popolne začetnice, ki pa bodo zaradi razgibanega terena tekle bolj počasi. Začetnice in začetniki pa se bodo junija imeli možnost užiti prvih tekaških korakov na dveh tečajih Urbana Praprotnika, ki bosta 13. in 22. tega meseca potekala tudi v Tivoliju (informacije: www.tekaskitrenar.si). Svojo tekaško formo pa boste lahko preverili 17. junija na Cooperjevem tekaškem preizkusu na Kodeljevem, kjer dr. Branko Škof z ekipo pripravljala še predstavitev tekaškega treninga za trening za 10-kilometrsko razdaljo (informacije: www.tek.si).

Tudi na kolo boste lahko večkrat skočili, če bo le vreme pravo. Vsaj vsak četrtek, ko Gorazd Penko pripravlja brezplačno vadbo cestnih kolesarjev po dolini Besnice ali ob Savi (izhodišče je gostilna Pri pečlu pri sotočju rek Ljubljanice in Save), lahko pa se v istem terminu pridružite Andreju Hauptmanu pri Policijski akademiji v Tacnu in se odpravite po cestah okoli Šmarne gore. Seveda pa bo junijski športni hit dvodnevni kolesarski festival, imenovan Maraton Franja BTC City, ki poteka predvsem v režiji Gorazda Penka. 11. junija boste na njem lahko popoldne na kolo spravili celo družino in odpeljali počasnih in ravninskih 27 kilometrov, v nedeljo pa se boste že dopoldne bolj pripravljeni pomerili s 156- ali 97-kilometrskima programom čez Ljubljano, del Primorske in del Gorenjske (informacije: www.franja.org). Na isti vikend boste lahko tudi gorsko kolesarili na gorskokolesarskih delavnicah po Bokalcu in še malo naokoli (informacije: www.mtbstudio.si). Že na prvo junijsko soboto pa bo priložnost za organiziran in voden izlet z Dolgega mostu do dežele češenj v Goriških brdih (informacije: www.klet-brda.com) ali pa na kolesarsko in pohodniško prireditev Za srce iz Vrhovcev do Polhovega Gradca in nazaj (informacije: www.zasrce.si).

Kaj pa voda? Obljubimo, da je bo poleti dovolj, saj plavalna društva pripravljajo plavalne tečaje in poletno redno vadbo plavanja, a o tem več prihodnjič. Tik pred poletjem pa boste stik z vodo lahko imeli v kajakah ali kanujih na Ljubljani, saj Kajak kanu klub Ljubljana pod vodstvom olimpijca in svetovnega prvaka Andreja Jelenca pripravlja kar tri zadeve. Tečaj, redno vadbo in spust. Prvi tečaj bo 4. junija zgodaj dopoldne na Livadi, Maraton Argonavti se bo istega dne začel po tečaju izpod podpeškega mostu in z Vrhovce, končal pa na Livadi, redna vadba pa bo potekala od takrat naprej vsak teden tudi na Livadi (informacije: 041/745-112). Uživate v gibanju!

Napovednik dogodkov pripravlja Športna zveza Ljubljane, www.szlj.si, koledar@rekreacija.si



Počitnice so blizu, kje bo moj otrok!?

Poletne počitnice že trkajo na vrata. Marsikateri starši se v tem času že sprašujejo, kako bo njihov otrok preživljal poletne počitnice. Dejstvo je, da starši nimamo dva meseca dopustov, otroci pa imajo preveč energije, da bi jih čuvali babice in dedki. Seveda, si rečemo, saj je otrok že dovolj star, da bo nekaj ur sam, a nam še vedno po glavi rojijo črne misli, kaj če zapade v slabo družbo.

Da bi otroci kolikor mogoče najbolje izkoristili poletne počitnice, smo v Plesni Metropoli organizirali počitniško varstvo otrok na bazenu Kodeljevo v Ljubljani. Počitniško varstvo je namenjeno otrokom od prvega do petega razreda. Vpišete jih lahko v devet terminov, ki so vam na voljo, in sicer enega v juniju, štiri v juliju in štiri v avgustu. Varstvo bo potekalo od 7. do 17. ure in bo izvedeno tudi v slabem vremenu; takrat bodo otroci plavali v pokritem delu. Poskrbljeno je za vse, tako za kohanje, zabavo, ustvarjalne delavnice kot tudi za prehrano in usposobljeno osebje. Če ste se torej spraševali, kako bo vaš otrok preživljal čas med poletnimi počitnicami, je zdaj odgovor na dlani. Ker se bomo imeli lepo, veliko čofotali, plavali in se zabavali, svojemu otroku rezervirajte termin še danes. Število mest na določen termin je omejeno. Več informacij na www.plesnametropola.com.

Počitnice s Športno zvezo Ljubljane – golf, tenis in igre z žogo

Športna zveza Ljubljane bo v poletnih mesecih skupaj s svojimi partnerji organizirala počitnice v sklopu katerih bomo poskrbeli za pester športni in družabni program. V teh počitniških aktivnostih, ki so namenjene predvsem osnovnošolskim otrokom, bomo poskrbeli, da se bodo otroci zabavali in družili ob golfu, tenisu in igrami z žogo. Golf je v zadnjih letih zmeraj bolj priljubljen tudi pri najmlajših, zato smo ga vključili v naš počitniški program, njegove zakonitosti pa boste lahko spoznavali v mesecih julij in avgust. Osnovno in nadaljevalno šolo bomo izvedli na igrišču za golf Trnovo s trenerjem Anžetom Sonnenwaldom, ki je svoje znanje iz golfa izpopolnjeval tudi v ZDA.

Poskrbeli smo pa tudi za tiste, ki bolj prisegajo na večje žogice, žoge in so bolj navdušeni nad

tenisom ter drugim igrami z žogo (košarka, nogomet). Ti se bodo v poletnih mesecih športno udeleževali v Športnem parku Kodeljevo, kjer bodo za vas skrbeli trenerji SK Snežinka. S seboj ne pozabite prinesiti tudi rolerjev, saj so tam tudi površine, na katerih se boste lahko vozili po vaših malih koleščkih.

Drobnejši program bo predstavljen v drugi polovici junija meseca na spletni strani www.szlj.si, kjer boste pridobili vse dodatne informacije (termini, cena na udeleženco, rok prijave...). Program sofinancira Mestna občina Ljubljana.

Sodelujte na letošnjem sejmu Narava zdravje

Žiga Černe

Lani je naš največji sejem ponudbe izdelkov, dejavnosti in idej za zdravo življenje privabil 260 razstavljalcev iz sedmih držav, ogledalo pa si ga je več kot 20 000 obiskovalcev. Tudi ljubljanska društva so prispevala pomemben delež k uspehu, zato nas nanj vabijo tudi letos ...

Tradicije udeležbe na ljubljanskih sejmih Športna zveza Ljubljane ne prekinja menda že od osamosvojitve naprej in tudi letos oktobra bomo tam, seveda skupaj z vami. Vsaj s tistimi izmed vas, ki boste to želeli in ki nam boste pripravili kratko idejo svoje predstavitve. Žal ta trenutek še ne vemo, v kateri hali bomo nastanjeni, zato tudi še ne vemo, kakšni bodo pogoji za klasično sejemsko predstavitve (razstavnih prostor), ki je kot doslej plačljiva, a le postavitev, ne pa tudi površina. Zagotovo pa je že, da bo na zunanjih površinah veliko prostora za različne dejavnosti, kar pa bo brezplačno, program pa bo potekal po vnaprej dogovorjenem urniku.

Želja je, da predstavimo čim večji nabor ponudbe športnih programov v Ljubljani, zato je sejem skoraj idealna priložnost na začetku vadbene sezone za predstavitev vaše programske ponudbe. Vseeno pa bi pri predstavitvah in animacijah dali prednost novostim in aktualnim priljubljenim vsebinam na področju športa za mlade in športne rekreacije (za odrasle).

Prijave z idejami in predlogi pošljite do 15. junija, prijavnice obrazci pa so na spletni strani www.szlj.si.

Športne igre mladih za pokal Športne zveze Ljubljane

Aleš Remih

Športne igre mladih za pokal Športne zveze Ljubljane izvajamo že vse od leta 1996, ko smo prvič izvedli to tekmovanje v Mostecu. Izvajamo ga s pomočjo športnih društev, članov Športne zveze Ljubljane. Vsako leto se štivilo tekmovanj povečuje in vedno več je tudi udeležencev. V lanskem letu smo to

Sodelovalo bo okoli 60 vinarjev, gostincev in ponudnikov izvrstnih domačih jedi. Priveditev bodo tudi tokrat popestrile kulturno-umetniške skupine iz vse Slovenije.

Prva samopostrežna pralnica perila poslej prevzema in dostavlja oprano in posušeno perilo tudi na dom



Foto: arhiv Operi & posuši

Že dobro leto deluje v Ljubljani po vzoru večjih evropskih mest prva samopostrežna pralnica perila *Operi & posuši*. V njej lahko po ugodnih cenah operemo in tudi posušimo svoje perilo. Čeprav ima velika večina gospodinjstev v Ljubljani lasten pralni stroj, se je nova storitev med občani dobro prijela, saj samopostrežna pralnica v primerjavi s pranjem v domačem pralnem stroju ponuja številne prednosti. Kot naročena je za pranje vseh večjih kosov, ki jih ne moremo spraviti v običajne pralne stroje, kot so npr. zavese, odeje, pregrinjala, spalne vreče. V primerjavi s čistilnicami je storitev veliko hitrejša in bistveno cenejša. Cena pranja za 9 kg perila znaša le 3 evre. Prav gotovo se vam kdaj pripeti, da se vam doma nabere večja količina perila, ki zahteva več pranj in posledično skupaj s sušenjem vzame veliko časa. V takšnih primerih je obisk pralnice idealna rešitev. Pralni stroji imajo namreč večji volumen bobnov kot običajni, poleg tega pa lahko perete v več strojih hkrati, s čimer privarčujete dragocen čas.

Obisk pralnice lahko združite z nakupovanjem v trgovskem centru (BTC City). Dobrodošla novost, ki so jo aprila letos uvedli v pralnici *Operi & posuši*, je prevzem, pranje in sušenje ter dostava perila na dom. Zadostuje že en telefonski klic in že naslednji dan se oprano in posušeno perilo znajde na vašem domu. Pralnica *Operi & posuši* deluje na Beblerjevem trgu 2 v Novih Jaršah, v trgovskem centru Mercator nasproti City parka. www.operiinposusi.si

Obnova cest na Rudniku

Mestna občina Ljubljana je 4. maja začela sanirati notranje povezovalne ceste (ceste E, F in H) na območju trgovskega centra Rudnik. Predvideni so kamermanski pregledi meteorne in fekalne kanalizacije, izvedeni bodo sondažni izkopi na mestu poškodb zaradi ugotovitve posedanja ob pilotih in nosilcih, odstranjene in ponovno bodo izvedene vse asfaltno površine, robniki, požiralniki, vezna kanalizacija in komunalni priključki na objekte ter zgornji del tampona. Dela bodo zaključena predvidoma sredi junija. V proračunu je za našeta dela predvidenih 673.704 evrov.

Nova blagajna za plačilo stroškov priklepa vozila z lisicami

Blagajna za plačilo stroškov priklepa vozila z lisicami se je iz Mačkove ulice 1 preselila na blagajno v garažni hiši Kozolec, vhod iz Dvoržakove ulice v Ljubljani. Blagajna v garažni hiši Kozolec dela 24 ur vse dni v tednu. Telefonski številki blagajne, na katerih so na voljo vse dodatne informacije, sta

01/430 25 31 in 031/772 924. Blagajna je doslej delovala na obeh lokacijah, ob delovnikih od 6. do 22. ure na Mačkovi ulici, ob sobotah, nedeljah, praznikih in ponoči med 22. in 6. uro pa v garažni hiši Kozolec. V primerih, ko uporabniki blagajne niso natančno prebrali navodil na obvestilu o priklenitvi vozila z lisicami, se je pogosto dogajalo, da so se napotili na napačno lokacijo, kar je povzročalo veliko nejevolje, zdaj pa teh zapletov ne bo več.

Mestno kolo BicikeLJ deluje

Od 12. maja se lahko Ljubljanci in obiskovalci po Ljubljani vozimo z novimi mestnimi kolesi v samopostrežnem sistemu izposoje BicikeLJ, ki dopolnjuje druge oblike javnega prevoza v mestu. Ljubljanci in obiskovalci se bomo z novimi kolesi po Ljubljani lahko vozili praktično brezplačno, saj stane letna registracija za uporabo koles le tri evre in se zapiše kot dobropis. Tedenska uporaba sistema je namenjena predvsem obiskovalcem Ljubljane, strošek prijave pa znaša 1 evro. Za vse uporabnike sistema BicikeLJ bo prva ura izposoje brezplačna. Že po petih minutah, ko boste kolo vrnili na eni od postaj s parkirišči za kolesa, si boste znova lahko izposodili kolo; izposoje bo sistem beležil kot novo vožnjo s prvo brezplačno uro izposoje.

Samopostrežni sistem izposoje koles deluje 24 ur na dan vse dni v letu. Za delovanje in vzdrževanje sistema izposoje skrbi 7-članska ekipa, vzpostavljena pa je tudi delavnica za popravilo koles. Uporabnikom koles v sistemu je na voljo pomoč na brezplačni telefonski številki 080 23 34 vsak delovnik med 6. in 22. uro, med vikendi in prazniki pa med 8. in 20. uro. Na to številko uporabniki lahko sporočijo tudi informacije o morebitnih poškodbah na kolesu, da jih bodo vzdrževalci čim prej popravili in vrnili v uporabo.

Prikaz klekljanja v Etnogaleriji Skrina

Romana Kocutar vas bo v soboto, 4. junija 2011, med 10. in 13. uro v Etnogaleriji SKRINA na Bregu 8 popeljala v skrivnostni svet klekljanja.

Povabilo župana Zorana Jankoviča na dneve odprtih vrat

Župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič ima vsak prvi torek v mesecu v letu 2011 DAN ODPRTIH VRAT v Mestni hiši na Mestnem trgu 1 med 14. in 17. uro.

Župan sprejema po vrstnem redu prihoda, zato se je potrebno na recepciji evidentirati na dan sprejema, po možnosti v jutranjih urah.

Sicer pa se lahko kadar koli predhodno naročite po telefonu na telefonski številki 01/306 12 82 ali 01/306 11 67.

Mestna občina Ljubljana, Kabinet župana, Odsek za pobude meščanov



Najem poslovnih prostorov

Mestna občina Ljubljana oddaja več poslovnih prostorov v najem. Vse informacije so objavljene na spletni strani <http://www.ljubljana.si/>, dodatne informacije so vam na voljo na tel. št. 01/306-11-37.



● **Zdravstvo in socialno varstvo: Ambulanta za ljudi brez zdravstvenega zavarovanja:** tel.: (01) 437 20 10; **Socialna delavka v Ambulanti za ljudi brez zdravstvenega zavarovanja:** tel.: (01) 437 91 82; **Klinični center:** tel.: 01/ 522 50 50; **TOM - telefon otrok in mladostnikov:** tel.: 080 12 34; **telefonski klic v duševni stiski** (od 19. do 7. ure): tel.: (01) 520 99 00; **telefon za starše pri Mladinskem domu Jarše** (tor. in čet. od 16. do 18. ure): tel.: (01) 543 43 23 ali e-naslov: stan skupina.hisa@guest.arnes.si; **Klepetalnica za starše pri Dijaškem domu Poljane** (tor. in čet. od 14.30 do 16.30 ure): tel.: (01) 300 31 34 ali e-naslov: lidija.vranesic@guest.arnes.si; **Pravnoinformacijska pisarna Sveta za varstvo pravic najemnikov stanovanj MOL**, Tavčarjeva 3 (tor. od 18. do 19.30 ure): tel.: (01) 431 23 24; **SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja:** 080 11 55 ● **SOS telefon** je namenjen ženskam in otrokom, ki so doživljali ali še vedno doživljajo nasilje v družini in drugih medosebnih odnosih ter potrebujejo pogovor. SOS telefon je namenjen tudi ženskam in njihovim otrokom, ki potrebujejo umik pred nasiljem v družini v Zatočišče za ženske in otroke - žrtve nasilja v Ljubljani. Prek SOS telefona se ženske lahko vključijo tudi v skupino za samopomoč za ženske, ki so doživljale ali še vedno doživljajo nasilje. Na SOS telefon lahko pokličete ob delavnikih od 12. do 22., ob sobotah, nedeljah in praznikih pa od 18. do 22. Telefonska številka 01 / 524 19 93 pa je telefaks, namenjen gluhih - žrtvam nasilja. ● **ROZA ALARM!** Prijavite homofobno diskriminacijo in nasilje prek spletne prijave na naslovu www.ljudmila.org/lesbo/ alarm. Namenjena je prijavam, obveščanju in poročanju o nasilju, zlorabah in diskriminacijah, katerih žrtve so geji, lezbijke, biseksualci in transspolne ter transseksualne osebe. Omogoča hitro in preprosto poročanje o kršitvah ter takojšen dostop do pomoči in podpore. ● **Krizni center Ženske svetovalnice** lahko pokličete 24 ur na dan na telefonski številki: 040/ 260 656 in 031/ 233 211. ● **Svetovalnica Fužine: Svetovanje in informiranje posameznikom, parom, družinam, ki so se znašli v psihosocialnih stiskah in težavah;** Preglov trg 15, tel.: 5206-442, vsak dan od 9. do 17. ure. svetovalnica.fuzine@siol.net, www.csd.ljmostepolje.si ● **Program Korak: svetovanje, informiranje in pomoč uporabnikom nelegalnih drog in njihovim svojcem;** Preglov trg 15, tel.: 5206-442, vsak dan od 9. do 17. ure svetovalnica.fuzine@siol.net; www.csd.ljmostepolje.si ● **Center za psihološko svetovanje POSVET**, Mestni trg 8, 1000 Ljubljana, uradne ure: vsak delovni dan od 12. do 19. ure, tel.: 01/251 29 50, faks: 01/421 77 95, e-naslov: posvet@posvet.org in info@posvet.org, spletna stran: www.posvet.org ● **Pomoč družini na domu: Zavod za oskrbo na domu (ZOD)**, tel.: 01/ 23 96 502, **Zavod Pristan:** 01/ 54 79 579, 031/ 702 698 ● **Društvo Al-anon** za družine, v katerih je problem alkohol. Naslov: Lepi pot 6, Mirje, e-naslov: alanon@email.si; dežurni telefon: 041/ 590 789 ● **Anonimni alkoholiki** Vas zanimajo naše izkušnje? Pišite, telefonirajte, pridite! Naslov: P. p. 3512, 1001 Ljubljana, tel.: 01/ 433 82 25, e-naslov: aa.slo@amis.net, spletni naslov: <http://www.aa-drustvo.si> ● **Društvo socialni forum za zasvojenosti in omame**, Resljeva 11, Ljubljana: najava po tel.: 01/ 438 68 00, 01/ 438 68 05 ali na e-naslovu tomazic.katja@siol.net; odprto od ponedeljka do petka med 9. in 15. uro, v ponedeljek in četrtek tudi od 17. do 19. ure ● **Zaupni telefon Samarijan za pogovor v stiski** - 24 ur na dan na brezplačni številki 116 123. ● **Promet: Oddelek za gospodarske javne službe in promet:** tel.: (01) 306 17 14; številka za zapuščena vozila: tel.: (01) 306 16 25; Redarstvo: tel.: (01) 306 16 32; AMZS, pomoč, vlečna služba, informacije: tel.: 19 87 ● **Služba za pobude meščanov:** tel.: (01) 306 12 82 ● **Okolje: JP Snaga, reklamacije, informacije in naročila:** tel.: (01) 477 96 40 ali (01) 477 96 67; JP Energetika, Center za pomoč uporabnikom: tel.: 080 28 82; dežurna številka Inšpektorata MU MOL, informacije o divjih odlagališčih, prevrnjenih smetnjakih in drugih dejavnih onesnaževanja okolja: tel.: (01) 306 16 04 ● **Varuh človekovih pravic**, brezplačni klic in informacije: tel.: 080 15 30 ● **Policija:** tel.: 113 ● **Center za obveščanje, gasilci, reševalna postaja:** tel.: 112 ● **Dnevni center za starejše:** Povšetova, tel.: 01/430 51 520 ● **Zavetišče za živali Gmajnice 30**, tel.: 01/256 02 79. Uradne ure za obiskovalce - delavniki: od 11. do 12. ure in od 14. do 17. ure, sobote, nedelje in prazniki - od 12. do 15. ure. Za oddajo najdenih živali lahko pokličete kadarkoli 24 ur na dan in najdenčka oddaste.

Kakovost vode in zraka v Ljubljani

Rezultati nadzora pitne vode v Ljubljani

Centralni vodovodni sistem mesta Ljubljane in okolice se oskrbuje iz dveh vodnih virov, Ljubljanskega polja in Ljubljanskega barja, kjer se podzemna voda izkorišča v petih vodarnah: Kleče, Hrastje, Jarški prod, Šentvid in Brest.

Notranji nadzor nad skladnostjo pitne vode JP Vodovod-Kanalizacija izvaja na vseh oskrbovalnih območjih skladno z določili Pravilnika o pitni vodi (Ur. l. RS 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09) v okviru mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav, katerih obseg je odvisen od ocene tveganja za določeno vzorčno mesto oz. nadzorno točko sistema. Notranji nadzor izvajajo akreditirani laboratoriji.

Druge javno dostopne informacije uporabniki prejmejo:

- po elektronski pošti na naslovu voka@vo-ka.si,
- na spletni strani JP Vodovod-Kanalizacija www.vo-ka.si.

Dodatne informacije o rezultatih notranjega nadzora pitne vode najdete v podmenijih na spletni strani www.jh-lj.si/vo-ka/informacije/kaksno-vodopijemo

Kakovost podzemne vode marca 2011

< - meja določanja (LOQ)

MV - predpisane mejne vrednosti za podzemno vodo po Uredbi o stanju podzemnih voda (Ur. l. RS, št. 25/09)

Mejne vrednosti za podzemne vode so bile, od vseh izmerjenih parametrov, marca presežene za atrazin in desetilatrazin (razgradni produkt atrazina) na merilnem mestu vodnjak Hrastje I a ter za desetilatrazin na merilnem mestu vodnjak Brest Ia. Vodnjak Hrastje I a ni vključen v centralni vodovodni sistem za oskrbo meščanov s pitno vodo!

Zrak v Ljubljani marca 2011

V tabeli so predstavljeni podatki meritev onesnaženosti zraka na merilnem mestu ob križišču Tivolske ceste in Vošnjakove ulice. Na tem merilnem mestu smo marca 2011 zabeležili 12 dni s preseženo vrednostjo delcev PM₁₀. Mejna 24-urna vrednost delcev PM₁₀, ki znaša 50 µg/m³, je bila od začetka januarja do konca meseca marca presežena 51-krat. Preostale izmerjene vrednosti se gibljejo v okviru dovoljenih meja.

V skladu z Uredbo o kakovosti zunanjega zraka (Ur. l. RS, št. 9/2011), objavljeno 11. februarja 2011, veljajo od marca 2011 naprej naslednji normativi:

SO₂ (žveplov dioksid): Mejna urna vrednost je 350 µg/m³, in ne sme biti presežena več kot 24-krat v koledarskem letu. Mejna dnevna vrednost je 125 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 3-krat v koledarskem letu.

NO₂ (dušikov dioksid): Mejna letna vrednost je 40 µg/m³. Mejna urna vrednost je 200 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 18-krat v koledarskem letu.

NO_x (dušikovi oksidi): Mejne vrednosti za skupne dušikove okside niso določene.

PM₁₀ (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 40 µg/m³. Mejna dnevna vrednost delcev PM₁₀ je 50 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 35-krat v koledarskem letu.

Benzen: Mejna letna vrednost za benzen je 5 µg/m³.

Rezultati notranjega nadzora aprila 2011

PARAMETER	enota	mejna vrednost	OSKRBOVALNO OBMOČJE		
			BREST	KLEČE, BREST	JARŠKI PROD
			4.4.2011	4.4.2011	4.4.2011
pH		6,5 -9,5	7,6	7,6	7,8
Elektroprevodnost (pri 20°C)	µS/cm	2500	534	435	413
Celotni organski ogljik (TOC)	mg/l C	brez sprememb	<0,5	<0,5	<0,5
Amonij	mg/l NH ₄	0,5	<0,003	<0,003	<0,003
Nitrat	mg/l NO ₃	50	13	15	12
Nitrit	mg/l NO ₂	0,5	<0,003	<0,003	<0,003
Sulfat	mg/l SO ₄	250	5,0	16	12
Klorid	mg/l Cl	250	3,6	11	10
Fluorid	mg/l F	1,5	<0,10	<0,10	<0,10
Bor	mg/l B	1	<0,010	0,016	0,014
Krom	µg/l Cr	50	<1,0	<1,0	<1,0
Svinec	µg/l Pb	25	<0,20	<1,0	<0,2
Atrazin	µg/l	0,1	<0,05	<0,05	<0,05
Desetilatrazin	µg/l	0,1	<0,05	<0,05	<0,05
2,6-diklorobenzamid	µg/l	0,1	<0,02	<0,02	<0,02
Pesticidi - vsota	µg/l	0,5	<0,05	<0,05	<0,05
Trikloroeten in tetrakloroeten - vsota	µg/l	10	<0,5	<0,5	<0,5
Trihalometani - vsota	µg/l	100	<0,1	<0,1	<0,1
<i>Escherichia coli</i>	v 100 ml	0	0	0	0
Koliformne bakterije	v 100 ml	0	0	0	0
OCENA			SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN

Vir: JP Vodovod-Kanalizacija d.o.o., maj 2011

Podatki o kakovosti podzemne vode v vodnjakih vodarn na Ljubljanskem polju in Ljubljanskem barju

merilno mesto	datum	atrazin	desetilatrazin	lahkohlapni halogenirani ogljikovodiki	nitrat	krom (skupno)
enota		µg/l	µg/l	µg/l	mg/l	µg/l
MV		0,1	0,1	10	50	30
Kleče VIIIa	21.3.2011	0,013	0,031	0,06	14,1	0,72
Hrastje Ia	21.3.2011	0,110	0,120	1,2	22,2	13
Šentvid IIa	21.3.2011	0,020	0,038	0,07	18,9	0,77
Jarški prod III	21.3.2011	<0,009	0,016	0,2	9,81	<0,1
Brest Ia	21.3.2011	0,030	0,260	0,8	11,5	0,64

Vir: Monitoring kakovosti podzemne vode in površinskih vodotokov za leti 2010 in 2011, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana

Zrak v Ljubljani marca 2011

Merilno mesto križišče Vošnjakove ul. in Tivolske c.	SO ₂	NO ₂	NO _x	PM ₁₀	Benzen
Veljavnih podatkov *	90 %	99 %	99 %	94 %	99 %
Povprečna mesečna vrednost	7 µg/m ³	64 µg/m ³	106 µg/m ³	49 µg/m ³	4 µg/m ³
Maksimalna urna vrednost	77 µg/m ³	160 µg/m ³	405 µg/m ³	119 µg/m ³	6 µg/m ³
Maksimalna dnevna koncentracija	14 µg/m ³	93 µg/m ³	195 µg/m ³	86 µg/m ³	5 µg/m ³
Število preseganj dovoljenih vrednosti	0	0	-	12	0

* Stopnja pokritosti z meritvami v merilnem obdobju

PRIJAVITE SE NA TEDENSKE E-NOVICE LJUBLJANA

www.ljubljana.si



Spletno mesto www.ljubljana.si ponuja novo storitev tedenske e-novice, ki vas bodo v vašem e-nabiralniku čakale vsak torek zjutraj!

Elektronski obveščevalnik spletnega mesta Ljubljana bo vsak teden postregel z novicami o aktualnem dogajanju v prestolnici ter aktivnostih Mestne občine Ljubljana.

Vabljeni k prijavi na brezplačne tedenske e-novice na www.ljubljana.si!

Veseli bomo vaše prijave in vaših odzivov!

Uredništvo spletnega mesta

The screenshot displays the homepage of the Ljubljana website. At the top, there is a navigation bar with the text "Dobrodošli v Ljubljani" and "glavnem mestu Slovenije". Below this, there are several icons representing different services or departments. The main content area is divided into two columns: "V središču" (In the center) and "Novice" (News). The "V središču" column features several news articles with small images and titles, such as "Mestna knjižnica Ljubljana" and "Nova lokacija blagajne BIZ". The "Novice" column contains a grid of smaller news items, including "Znanstveni dogodki 2011" and "Maturantska parada 2011". At the bottom of the page, there is a "Koledar dogodkov" (Event calendar) showing the month of May 2011. The footer contains social media icons for Facebook, Twitter, and YouTube, along with the text "0.000 tiskovnih ur Ljubljane" and "Za več informacij". A pixelated hand cursor is visible at the bottom right of the page.